

informatoR

www.novi-informator.net

ZAGREB, 19. 1. 2015.

instruktivno-informativni list za ekonomska i pravna pitanja

BROJ 6349

prof. dr. sc. TAMARA PERIŠIN

prof. dr. sc. TAMARA PERIŠIN, Mjur (Oxon), Katedra za europsko javno pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Studentske stipendije u okviru prava jedinstvenog tržišta EU i europskog građanstva

Predmet ovog članka su odredbe Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na državnu stipendiju (Nar. nov., br. 135/14) i provođenje natječaja temeljem tog Pravilnika. Autorica, dr. sc. TAMARA PERIŠIN, profesorica na Katedri za europsko javno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, u članku analizira uvjete za dobivanje te državne stipendije iz perspektive primjene europskog prava i postavlja pitanja moraju li te stipendije biti dostupne pod jednakim uvjetima i hrvatskim i drugim državljanima Europske unije, te treba li se pod jednakim uvjetima stipendirati studij na sveučilištima u Republici Hrvatskoj kao i na sveučilištima drugih država članica Europske unije.

Autorica iznosi moguće odgovore kroz praksu Suda pravde (u nastavku teksta: Europskog suda) te iznosi svoje prijedloge i mišljenja.

1. Uvodne napomene

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta donijelo je 2013. i 2014. Pravilnike o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na državnu stipendiju.¹ U studenom 2014. temeljem najnovijeg Pravilnika kojim je prestao vrijediti Pravilnik iz 2013. raspisan je Natječaj za državne stipendije studentima.² Pravilnik i Natječaj postavljaju dva opća uvjeta za dobivanje stipendije - prvi je hrvatsko državljanstvo, a drugi je da student mora studirati na visokom učilištu u Republici Hrvatskoj. U članku, stoga, propitujemo oba uvjeta iz perspektive europskog prava te postavljamo dva pitanja. Prvo, moraju li stipendije pod jednakim uvjetima biti dostupne hrvatskim državljanima i državljanima drugih država članica? Drugo, treba li se pod jednakim uvjetima

¹ Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na državnu stipendiju (Nar. nov., br. 159/13), te Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na državnu stipendiju (Nar. nov., br. 135/14) kojim je prestao vrijediti Pravilnik iz 2013.

² Natječaj Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta za državne stipendije studentima, <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=3532>.

stipendirati studij na sveučilištima u Republici Hrvatskoj kao i na sveučilištima u drugim državama članicama?

2. Relevantni izvori europskog prava

2.1. Ugovorne odredbe

Europska unija u području obrazovanja ima samo komplementarne ovlasti na temelju kojih može podupirati, koordinirati ili dopunjavati djelovanja država članica,³ a države članice imaju ovlast i odgovornost organiziranja obrazovnih sustava.⁴

Međutim, nacionalni sustav obrazovanja ipak mora biti usklađen s europskom pravnom stečevinom, posebice s pravom unutarnjeg tržišta i europskog građanstva. Ugovor o funkcioniranju Europske unije (u nastavku teksta: UFEU) jamči četiri temeljne slobode - slobodu kretanja roba, osoba, usluga i kapitala. Da bi se ostvarile te slobode zabranjene su sve mjere država članica, ali i same Unije, kojima bi se znatno ometalo njihovo izvršavanje (*Dassonville*-

lle,⁵ *Bosman*,⁶ *Gebhard*,⁷ *Säger*,⁸ *C. v. France*⁹). Nadalje, Ugovor o Europskoj uniji (u nastavku teksta: UEU) daje svim državljanima država članica Europske unije status europskih građana (čl. 20. UEU-a) koji uključuje niz prava poput prava na slobodno kretanje i boravak unutar Unije (čl. 20. st. 2. (a) i 21. UEU-a), a izričito se zabranjuje diskriminacija temeljem državljanstva (čl. 18. UEU-a). Sve te odredbe imaju izravan učinak i nadređene su nacionalnom pravu. Stoga sve mjere države članice, pa tako i one u području obrazovanja i stipendiranja, moraju biti u skladu s tim odredbama.

2.2. Europsko sekundarno pravo

Također, europsko sekundarno pravo često podrobnije regulira pojedina područja unutarnjeg tržišta i europskog građanstva.

⁵ 8/74 *Dassonville* (1974.) ECR 837.

⁶ C-415/93 *Bosman* (1995.) ECR I-4921.

⁷ C-55/94 *Gebhard* (1995.) ECR I-4165.

⁸ C-76/90 *Säger* (1991.) ECR I-4221.

⁹ C-483/99 *C v France* (2002.) ECR I-4781.

³ Čl. 6. UEU-a - 2010/C 83/1.

⁴ Čl. 165. UFEU-a - 92/c 191/01.

Nastavak na 2. stranici

na stranicama

<p>3. TRADITIO IURIDICA, br. 330, prof. dr. sc. Marko Petrak</p> <p>4. SUDSKA PRAKSA</p> <p>6. EUROPSKO PRAVO: Potpore male vrijednosti/de minimis potpore (1.)
Martina Štorek, dipl. iur., Ministarstvo financijska Republike Hrvatske</p> <p>8. UPRAVNO PRAVO: Pravna priroda činjenice upisa u Registar udruga i ovlast na zastupanje udruge, dr. sc. Alen Rajko, sudac i predsjednik Upravnog suda u Rijeci</p> <p>9. MALE STRANICE INFORMATORA - PRORAČUNSKO RAČUNOVODSTVO:
- Financijski izvještaji proračuna i korisnika proračuna za 2014. godinu.
- Godišnji izvještaji korisnika proračuna o unutarnjoj financijskoj konotri
- Izjava o fiskalnoj odgovornosti i Izvještaj o primjeni fiskalnih pravila
Ivana Uroić, dipl. oec.</p> | <p>17. LOKALNA SAMOUPRAVA: Raspuštanje predstavničkog i razrješenje izvršnog tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (2.)
Željka Tropina Godec, dipl. iur.</p> <p>18. VLASNIČKOPRAVNI ODNOSI: Održavanje cesta u zimskim uvjetima
Željko Kudrič, dipl. iur., viši sudski savjetnik u Prekršajnom sudu u Daruvaru</p> <p>20. PRAVOSUĐE: Prikaz novog Zakona o područjima i sjedištima sudova
Renata Pražetina Kaleb, mag. iur.</p> <p>22. FINANCIJE: Zaštita od rizika - hedging (1.)
dr. sc. Miroslav Gregurek</p> <p>25. NOVI PROPISI</p> <p>26. VI PITATE - MI ODGOVARAMO</p> |
|--|--|

Studentske stipendije u okviru prava jedinstvenog tržišta EU i europskog građanstva

Nastavak sa 1. stranice

Za pitanje studentskih stipendija relevantan je članak 7. stavak 1. Uredbe 492/2011¹⁰ (bivše Uredbe 1612/68¹¹) prema kojem se »prema radniku koji je državljanin države članice ne smije ..., zbog njegova državljanstva, u drugoj državi članici postupiti drukčije nego što se postupi prema domaćim radnicima«, a prema stavku 2. takav radnik »uživa jednake socijalne i porezne povlastice«. Nadalje, za stipendije je bitna Direktiva 2014/38/EZ o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravište na području države članice.¹² Članak 24. Direktive postavlja zahtjev jednakog postupanja, propisujući da »svi građani Unije koji na temelju ove Direktive borave na području države članice domaćina imaju pravo na jednako postupanje kao prema državljanima te države članice unutar okvira Ugovora«, a »to pravo se proširuje i na članove obitelji koji nisu državljanin države članice, a imaju pravo boravišta ili stalnog boravišta«. Stavak 2. istog članka dopušta iznimku od načela jednakog postupanja navodeći da »država članica domaćin nije ... prije stjecanja prava stalnog boravišta, dužna dodijeliti pomoć za uzdržavanje tijekom školovanja, uključujući strukovno osposobljavanje u obliku studentskih stipendija ili studentskih zajmova osobama koje nisu radnici, samozaposlene osobe, osobama koje zadržavaju taj status i članovima njihovih obitelji«.

2.3. Značenje interpretacije Suda pravde Europske unije

U više je slučajeva Sud pravde Europske unije interpretirao navedene odredbe Ugovora i sekundarnog prava u predmetima koji su se odnosili na studentske stipendije. Radilo se o izravnim tužbama Europske komisije protiv države članice ili o prethodnim pitanjima nacionalnih sudova koji su sumnjali da su pravila o dodjeli stipendija suprotna europskom pravu, pa su tražili od Europskog suda dodatnu interpretaciju europskih normi.

3. Pravo stranih studenata na hrvatske državne stipendije za studij u Republici Hrvatskoj

Povećanjem mobilnosti studenata u Europskoj uniji, pojavio se niz pravnih

pitanja o njihovim pravima u drugoj državi članici. Za predmet kojim se bavimo u ovom članku relevantno je pitanje ima li student iz jedne države članice koji je na studiju u drugoj državi članici pravo na stipendiju te druge države pod jednakim uvjetima kao i njezini državljanin.

3.1. Praksa Europskog suda

Još je u predmetima *Lair*¹³ 1988. te *Bernini*¹⁴ 1992., Europski sud utvrdio da **financijska pomoć za uzdržavanje i studij na srednjoškolskoj razini ili na razini visokog obrazovanja predstavlja socijalnu povlasticu u smislu članka 7. stavak 2. Uredbe 1612/68. To znači da radnik državljanin jedne države članice ima u drugoj državi članici jednaka prava na financijsku pomoć za uzdržavanje i studij kao i državljanin te države.**

Nadalje, sudska praksa poput odluke u predmetu *Meeusen*¹⁵ iz 1999. potvrđuje da se *dijete radnika migranta* također može pozvati na članak 7. stavak 2. Uredbe 1612/68. Dijete radnika iz druge države članice ima, stoga, jednako pravo dobiti financijsku pomoć za studiranje kao i djeca radnika državljanina države domaćina.¹⁶ Država davanje financijske pomoći tom djetetu ne smije uvjetovati dodatnim zahtjevima poput boravišta.¹⁷

Takva sudska praksa zapravo je kodificirana u Direktivi 2014/38/EZ o europskom građanstvu. Spomenuti članak 24. Direktive postavlja zahtjev jednakog postupanja prema državljanima svih država članica, a stavak 2. *predviđa iznimku od tog načela glede dodjele državnih stipendija*. Međutim, ta iznimka je, prema našem mišljenju, uska. Studentske stipendije za uzdržavanje koje se dodjeljuju državljanima **moraju pod jednakim uvjetima biti dostupne državljanima drugih država članica koji su u toj državi radnici, samozaposleni, osobe koje su zadržale taj status, članovi obitelji tih osoba te drugim državljanima Europske unije koji imaju stalan boravak**. Dakle, pravo na stipendiju može se uskratiti jedino državljanima drugih država članica koji ne pripadaju niti jednoj od navedenih kategorija osoba.

Nadalje, u predmetu *Bidar*, koji je pokrenut prije stupanja na snagu Direktive 2014/38, a odlučeno je nakon što je bila na snazi, Sud je indirektno još više suzio iznimku iz Direktive.¹⁸ Radilo se o francuskom državljaninu na studiju u Ujedinjenom Kraljevstvu koji je nekoliko godina boravio u toj državi, ali mu je bilo uskraćeno pravo na stipendiju za uzdržavanje. Sud je utvrdio da se Ugovorna zabrana diskriminacije (danas čl. 18. st. 2. UFEU-a, tada čl. 12. st. 2. UEZ-a) mora

interpretirati tako da ne dopušta Ujedinjenom Kraljevstvu da pravo na pomoć za uzdržavanje daje samo studentima koji su se u njemu naselili (*»settle«*), ako pritom ujedno državljanina druge države članice sprječava u dobivanju statusa naseljene osobe, a radi se o osobi koja je student u Ujedinjenom Kraljevstvu sa zakonitim boravkom i koja je znatan dio srednjoškolskog obrazovanja završila u Ujedinjenom Kraljevstvu pa je, stoga, uspostavila iskrenu (*»genuine«*) vezu s društvom te države.¹⁹ Dakle, Sud je smatrao da se pravo na stipendiju mora dati i stranim državljanima koji su na određeni način integrirani u društvo. Ipak, u predmetu *Förster*, Sud je prihvatio da države mogu ograničiti pravo na stipendije na osobe koje su pet godina boravile u državi davateljici stipendije.²⁰

3.2. Posljedice unošenja odredaba o državljanstvu kao uvjetu, suprotno europskom pravu

Iz opisane sudske prakse i odredaba Direktive 2014/38/EZ jasno slijedi da je propisivanje hrvatskog državljanstva kao općeg uvjeta za dobivanje stipendije, suprotno europskom pravu. *Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na državnu stipendiju i Natječaj za državne stipendije studentima* preuski su jer isključuju od prava na stipendiju državljane drugih članica Europske unije koji imaju status radnika, samozaposlenih, osoba koje su zadržale taj status, članova obitelji tih osoba, te one koji imaju stalni boravak u Republici Hrvatskoj, a možebitno i druge državljane drugih država članica koji su integrirani u hrvatsko društvo.

Takvo postupanje države koje je protivno europskom pravu može imati nekoliko posljedica. Prvo, svaki pojedinac koji je temeljem europskog prava stekao subjektivno pravo, ali su ga nacionalni Pravilnik i Natječaj onemogućili u ostvarivanju prava na stipendiju, može pred nacionalnim tijelima i sudom tražiti ostvarenje svog prava. Nacionalna tijela i sudovi imaju, pritom, dužnost usklađene interpretacije, odnosno trebaju pokušati interpretirati tekst Pravilnika i Natječaja sukladno s europskim pravom. Ako to ne bi bilo moguće, potrebno je otkloniti primjenu nacionalnog prava i izravno primijeniti **spomenute odredbe Ugovora i Direktive 2014/38/EZ budući da imaju izravan učinak u vertikalnoj situaciji (kad se na njih poziva pojedinac protiv države)**. Ako bi pojedinac pretrpio štetu zbog neprimjene europskog prava, **Republika Hrvatska bila bi dužna nadoknaditi tu štetu**.

Također postoji **obveza donositelja spornih mjera da ih stavi izvan snage ili izmijeni tako da bude u skladu s pravnom stečevinom, a Europska komisija može pokrenuti infraksijski postupak u tu svrhu**. Posebno treba istaknuti da se država ne može osloboditi obveze dodjele stipendija pod jednakim uvjetima navedenim kategorijama europskih građana

tako da bi Ministarstvo »prenijelo« ovlast i proračun za stipendiranje sveučilištima (kao što je učinjeno glede nekadašnjih stipendija za nadarene studente). Naime, prema testovima iz predmeta *Marshall*²¹ i *Foster*,²² javna sveučilišta svakako potpadaju pod pojam države pa i njih obvezuje europsko pravo.

3.3. Načelo jednakog postupanja prema domaćim studentima i studentima iz drugih država Europske unije

Treba navesti i da načelo **jednakog postupanja prema domaćim studentima i studentima iz drugih država članica vrijedi i izvan pitanja stipendiranja te u tim drugim područjima** čak nije ograničeno izričitim iznimkama poput one iz članka 24. stavak 2. Direktive o građanstvu. U mnogim je predmetima Europski sud potvrdio da ugovorne odredbe o temeljnim slobodama i o europskom građanstvu zahtijevaju nediskriminaciju stranih studenata. Primjerice, u predmetu C-147/03 *Komisija protiv Austrije* iz 2005., Sud je utvrdio da postavljanje dodatnih uvjeta za upis u studij kandidata koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u drugoj državi članici, predstavlja zabranjenu indirektnu diskriminaciju.²³ U predmetu *Bressol*, odlučenom 2010., utvrđeno je da su belgijske upisne kvote za strane studente, nerezidente, protivne europskom građanstvu.²⁴ U drugom predmetu C-75/11 *Komisija protiv Austrije* iz 2012., Sud je smatrao da je Austrija povrijedila europsko pravo kad je pravo na jeftinije karte za javni prijevoz dala samo studentima čiji su roditelji primali obiteljski doplatka u Austriji.²⁵

4. Pravo hrvatskih državljana na stipendije za studij u drugoj državi članici

Što se tiče prava na studij u drugoj državi članici, valja istaknuti da je Europska unija jedinstveno tržište, a svaki je državljanin neke države članice ujedno i europski građanin pa ima pravo studirati u bilo kojoj državi članici. Sve prepreke takvoj slobodi kretanja su *prima facie* zabranjene.

4.1. Praksa Europskog suda

Praksa Europskog suda o pravu na stipendije za studij u drugoj državi članici postupno se razvija te se u posljednjih desetak godina sve učestalije pojavljuju predmeti u kojima su se osporavale nacionalne prepreke prenosivosti stipendija.²⁶ Radi se o predmetima koji su odlučivani na temelju europskog građanstva.

Primjerice, u predmetu *Morgan i Bucher* odlučenom 2007., Njemačka je do-

¹⁰ Uredba (EU), br. 492/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o slobodi kretanja radnika u Uniji, Službeni list Europske unije, Posebno izdanje 2013., 05/Sv. 2, str. 264.

¹¹ Regulation (EEC) No 1612/68 of the Council of 15 October 1968 on freedom of movement for workers within the Community, OJ 1968, L 257/2, English special edition: Series I Volume 1968(III) p. 475. Ova je Uredba više puta mijenjana pa je u interesu pravne sigurnosti zamijenjena Uredbom 492/2011 koja kodificira sve izmjene. Navedeni čl. 7 st. 1. i 2. jednaki su u obje Uredbe.

¹² Direktiva 2014/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2014. O pravu građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravište na području države članice, kojom se izmjenjuje Uredba (EEZ), br. 1612/68 i stavljaju izvan snage Direktive 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ, Službeni list Europske unije, Posebno izdanje 2013., 05/Sv. 2, str. 42.

¹³ 39/86 Lair (1988.) ECR 3161.

¹⁴ C-3/90 Bernini (1992.) ECR I-1071.

¹⁵ C-337/97 Meeusen (1999.) ECR-3289.

¹⁶ Ibid., par 30.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ C-209/03 Bidar (2005.) ECR I-2119.

¹⁹ Ibid., par. 63.

²⁰ C-158/07 Förster (2008.), ECR I-08507. V. M. Matajija, Case C-158/07, Jacqueline Förster v. Ib-Groep-Student Aid And Discrimination of Non-Nationals: Clarifying or Emaciating Bidar?, 15 COLUM. J. EUR. L. F. 59 (2009).

²¹ 152/84 Marshall (1986.) ECR 723.

²² C-188/89 Foster (1990.) ECR I-3313.

²³ C-147/03 C v Austria (2005.) ECR I-05969.

²⁴ C-73/08 Bressol (2010.) ECR I-02735.

²⁵ C-75/11 C v Austria, judgment of 4 October 2012.

²⁶ U usporedivom području zaštite zdravlja koje je poput obrazovanja u ovlasti država članica, ali također podvrgnuto temeljnim slobodama, Europski sud priznao je pravo pojedinaca koji su državljanin jedne države da primaju zdravstvene usluge u drugoj državi, čak i na teret zdravstvenog osiguranja njihove matične države. C-120/95 Decker (1998.) ECR I-01831; C-158/96 Kohll (1998.) I-01931; C-372/04 Watts (2006.) I-04325.

TRADITIO IURIDICA (330)

prof. dr. sc. MARKO PETRAK*

IUSTUM PRETIUM (IV.), (nastavak rubrike *Traditio iuridica* 329). Kakva su shvaćanja o pravednoj cijeni vladala u rimskom pravu? Da bi odgovorili na to pitanje, moramo ponajprije istražiti koji su čimbenici općenito smatrani važnima u pogledu objektivnog određenja cijene neke stvari. Prema rimskim klasičnim pravnicima, čija su nam shvaćanja o toj problematici fragmentarno sačuvana u Justinijanovim Digestima, *cijene dobara nisu odraz želja i koristi pojedinaca, već ljudi općenito: Pretia rerum non ex affectu nec utilitate singulorum sed communiter funguntur* (Digesta 35, 2, 63 pr.). Također, cijene dobara variraju od mjesta do mjesta, od područja do područja: ... *scimus quam varia pretia rerum per singulas civitates regionesque* (Digesta 13, 4, 3). Na temelju navedenih fragmenata možemo ustvrditi da je u klasičnom rimskom pravu *tržišna cijena* određene stvari smatrana za *pravednu cijenu*. Također, treba posebice istaknuti i da se sâm izraz *iustum pretium* po prvi puta pojavljuje tek u fragmentima klasičnih pravnikâ. Prema našim uvidima, trinaest fragmenata u Digesta sadrжава navedeni izraz. No mora se istaknuti da klasični rimski pravnici još nisu primijenili ideju o pravednoj cijeni na *ugovor o kupoprodaji (emptio venditio)*. Kupovna cijena, stoga, nije trebala biti pravedno određena, tj. uopće nije morala stajati u razmjeru s pravom vrijednosti predmeta kupoprodaje ... *idem Pomponius ait in pretio emptionis et venditionis naturaliter licere contrahentibus se circumvenire* (Digesta 4, 4, 16, 4). Prema navedenom Ulpijanovu fragmentu, u kojem taj kasnoklasični pravnik navodi jedan Pomponijev *responsum*, dopušta se *da stranke nadmudre jedna drugu* glede kupovne cijene (*pretium emptionis*) te tako izvuku za sebe korist. Ideja o pravednoj cijeni tek se u postklasičnom razdoblju počela primjenjivati i na ugovor o kupoprodaji, **prije svega uvođenjem instituta prekomjernog oštećenja (*laesio enormis*)**. Taj postklasični rimski institut nalazimo i danas u građanskom zakonodavstvu kao tipičan izraz načela ekvivalentnosti činidaba (o pojmu *laesio enormis* v. podrobnije Petrak, *Traditio iuridica*, br. 15, Informatore, br. 5660 od 4. lipnja 2008).

* prof. dr. sc. Marko Petrak, predstojnik Katedre za rimsko pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

djeljivala stipendije i studentima koji su odlazili na studij u druge države članice, ali je postavila uvjet da *studij u drugoj državi mora biti nastavak studija u Njemačkoj*.²⁷ Sud je naglasio da su njemačke državljanke Morgan i Bucher građanke Unije te da se mogu pozivati na prava europskih građana i protiv svoje države članice.²⁸ Ponovljeno je da su protivna *europskom građanstvu nacionalna pravila koja stavljaju u nepovoljniji položaj građane koji su izvršavali slobodu kretanja i boravka u drugoj državi članici*.²⁹ »Mogućnosti koje nudi Ugovor glede prava na kretanja građana Unije ne mogu imati puni učinak ako se državljani države članice može zastrašiti u korištenju tih mogućnosti postavljajući prepreka njegovu boravku u drugoj državi članici kroz zakonodavstvo njegove države podrijetla kojim se kažnjava puka činjenica da je koristio te mogućnosti.«³⁰ Stajalište Europskog suda je da je nepostojanje prepreka **slobodnom kretanju posebno važno u području obrazovanja jer je jedan od ciljeva Ugovora mobilnost studenata i nastavnika**.³¹ U konkretnom predmetu, Sud je smatrao da se restriktivnim pretpostavkama za dobivanje stipendija krše ugovorne odredbe o europskog građanstvu te da izbor studija u stranoj državi mora biti slobodan.³²

Slično tome, u predmetu *Prinz*, odlučenom 2013., Europski sud smatrao je protivnim europskom građanstvu uvjetovanje stipendiranja studija u drugoj državi članici prijašnjim trajnim boravištem barem tri godine u državi davateljici stipendije.³³

U postupku koji je u tijeku u predmetu *Martens*, Nizozemska je uskratila pravo na stipendiju za studij u Curaçau svojoj državljanki koja živi u Belgiji gdje je završila gotovo cijelo dosadašnje obrazovanje.³⁴ Stipendija joj je uskraćena nakon što je njezin otac, nizozemski državljani, prestao raditi u Nizozemskoj te se zaposlio u Belgiji. U svom mišljenju od 23. rujna 2014., nezavisna odvjetnica Sharpston smatra da je Nizozemska takvom mjerom prekršila ugovorno jamstvo slobode kretanja radnika te članak 7. stavak 2. Uredbe 1612/68.³⁵ Sharpston smatra da je sloboda kretanja radnika povrijeđena nizozemskom mjerom koja na promjenu države zaposlenja nadovezuje posljedice gubitka socijalnog prava, konkretno stipendije, ovisnom djetetu za studij u drugoj državi.³⁶ Prema Sharpston, takva mjera protivna je slobodi kretanja radnika jer obeshrabruje radnika od ostvarivanja temeljne slobode kretanja.³⁷

4.2. Poticanje mobilnosti

Iz razvoja prakse Europskog suda jasno je da se dopušta sve manje prepreka

prijenosu stipendija u druge države članice. To je u skladu s činjenicom da Ugovor potiče mobilnost studenata. Osim toga, Preporuka Vijeća iz 2011. izričito preporučuje državama članicama da omoguće prijenos stipendija da bi se potaknula mobilnost mladih u Europskoj uniji.³⁸ Nažalost, Republika Hrvatska zasad ne slijedi tu Preporuku te je po izvješću Europske komisije pri dnu Europske unije po **prenosivosti stipendija**.³⁹

Prije novih natječaja za stipendije treba promisliti želi li ostati na tom mjestu, osobito u slučajevima kad određeni studijski programi ne postoje u Republici Hrvatskoj ili postoji drugi važan razlog zašto bi studij u inozemstvu bio poželjniji, te to ne vrijeme regulirati i uskladiti.

5. Pravo stranih studenata na hrvatske državne stipendije za studij u drugoj državi članici

Na prethodnu analizu o pravu stranih državljanâ na stipendije za studij u Republici Hrvatskoj te o pravu hrvatskih državljanâ na studij u drugim državama članicama, nadovezuje se i pitanje o pravu stranih državljanâ na državnu stipendiju radi studija u svojoj matičnoj ili nekoj trećoj državi.

Prije je spomenuto da članak 7. stavak 2. Uredbe 492/2011 (bivše Uredbe 1612/68) zahtijeva jednako postupanje prema domaćim radnicima i radnicima iz drugih država članica. U kontekstu prijenosnih stipendija za studij u drugoj državi članici, to pravilo znači da država članica koja daje domaćim radnicima određena prava u svezi s obrazovanjem i usavršavanjem u drugoj državi, mora davati jednaka prava državljaniima drugih država članica koji u njoj imaju status radnika.⁴⁰

U predmetu *di Leo* iz 1990., Sud je rekao da je za ostvarivanje ciljeva Uredbe 1612/68 potrebno da se sloboda kretanja radnika jamči u skladu s načelima slobode i dostojanstva, a da je za to potrebna najbolja moguća integracija radnikove obitelji u društvo države domaćina.⁴¹ »Da bi takva integracija bila uspješna, nužno je da dijete radnika Zajednice koji boravi sa svojom obitelji u državi članici domaćinu ima priliku birati studij pod istim uvjetima kao dijete državljanina te države.«⁴² Pravilo iz članka 7. stavak 2. Uredbe prema kojem domaći radnik i radnik iz druge države članice moraju imati ista socijalna prava proteže se i na djecu tih radnika.⁴³ To se odnosi i na stipendiju za studij ili praksu u inozemstvu, čak i u slučaju kad je država u kojoj će osoba studirati država čije ima državljanstvo.⁴⁴

³⁸ Council Recommendation of 28 June 2011 on 'Youth on the move' - promoting the learning mobility of young people, OJ 2011., C 199/1.

³⁹ European Commission, Towards a Mobility Scoreboard: Conditions for Learning Abroad in Europe, Eurydice Report, 2013., str. 25.

⁴⁰ 235/87 Matteucci (1988.) ECR 5589, par. 16; C-308/89 di Leo (1990.) ECR I-4185, par. 14.

⁴¹ Di Leo (bilj. 41) par. 13.

⁴² Ibid.

⁴³ Ibid., par. 14, 15.

⁴⁴ Ibid., par. 16.

²⁷ C-11/06, C-12/06 Morgan, Bucher (2007.) I-09161.

²⁸ Ibid., par. 22.

²⁹ Ibid., par. 25.

³⁰ Ibid., par. 26.

³¹ Danas čl. 165. st. 2. al. 2. UFEU-a.

³² Morgan, Bucher, (bilj. 28) par. 39, 51.

³³ C-523/11, C-585/11, Prinz, presuda od 18. srpnja 2013.

³⁴ C-359/13 Martens, Opinion of Advocate General Sharpston, delivered on 24 September 2014.

³⁵ Ibid., par. 113.

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

U predmetu *C-542/09 Komisija protiv Nizozemske* iz 2012., sporno je bilo smije li Nizozemska isključiti od prava na stipendiju državljane drugih članica Europske unije koji su htjeli studirati u drugoj državi, a koji su u Nizozemskoj **bili radnici ili ovisni članovi radnikove obitelji**, ali nisu imali boravište u Nizozemskoj barem tri godine u posljednjih šest godina.⁴⁵ Europski sud utvrdio je da **pravilo o boravištu predstavlja neizravnu diskriminaciju jer se njime stavljaju u nepovoljniji položaj državljani drugih država članica koji rjeđe udovoljavaju tom uvjetu, a radnici migranti, prema prirodi stvari, nikad ne mogu udovoljiti tom uvjetu**.⁴⁶

Jasno je da takve odluke imaju dalekosežne posljedice za nacionalne obrazovne sustave jer su mogući slučajevi u kojima države moraju prema jednakim uvjetima stipendirati studente iz drugih država članica neovisno o tome gdje će oni studirati. Međutim, **takva obveza dio je jedinstvene ideje zajedničkog tržišta i europskog građanstva**.

6. Zaključna razmatranja

Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na državnu stipendiju te Natječaj za državne stipendije studentima, prema našem mišljenju, **nisu usklađeni s**

⁴⁵ C-542/09 C v Netherlands, judgment of 14 June 2012.

⁴⁶ Ibid., par. 54, 55.

Sudska praksa

Kandidati za predsjednika Republike Hrvatske – potreban broj potpisa

Kandidati za predsjednika Republike Hrvatske su svi koji su predloženi od jedne ili više političkih stranaka i podržani pravovaljano prikupljenim potpisima, najmanje 10.000 birača ili koji su predloženi od birača na temelju pravovaljano prikupljenih najmanje 10.000 njihovih potpisa

ODLUKA USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE, BR. U-VIIA-7834/2014 OD 12. PROSINCA 2014.

Ustavni sud Republike Hrvatske u izbornom sporu o žalbi za zaštitu izbornog prava R. D. iz P., na sjednici održanoj 12. prosinca 2014. jednoglasno je donio Odluku kojom se odbija žalba R. D. iz P., podnesena protiv Rješenja Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske KLASA: 013-04/14-02/03, URBROJ: 507/11-14-3 od 10. prosinca 2014.

Iz obrazloženja:

R. D. iz P. (u nastavku teksta: žalitelj), podnio je 11. prosinca 2014. žalbu protiv Rješenja Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske (u nastavku teksta: DIP) KLASA: 013-04/14-02/03, URBROJ: 507/11-14-3 od 10. prosinca 2014., kojim je odbijen kao neosnovan njegov prigovor izjavljen protiv Rješenja DIP-a KLASA: 013-04/14-02/03, URBROJ: 507/11-14-1 od 8. prosinca 2011. Tim Rješenjem odbijena je žaliteljeva kandidatura za predsjednika Republike Hrvatske.

U žalbi podnesenoj Ustavnom sudu žalitelj iznosi svoje viđenje postupka »prikupljanja potpisa« potrebnih za kandidaturu za predsjednika Republike Hrvatske, za koji smatra da se »nije odvijao po važećem zakonu«. Žalitelj ne navodi konkretne nepravilnosti u postupku kandidiranja. Naime, veći dio žaliteljevih navoda iznesenih u žalbi ne odnose se na postupak kandidiranja za izbor predsjednika Republike Hrvatske.

Žalba nije osnovana.

U obrazloženju Rješenja DIP je naveo:

»Državno izborni povjerenstvo ... donijelo je 8. prosinca 2014. Rješenje kojim se odbija kandidatura za predsjednika Republike Hrvatske koju je podnio R. D. iz P. ...

Pobijano Rješenje Državno izborni povjerenstvo donijelo je zbog neispunjavanja pretpostavki iz članka 8. Zakona - nedovoljnog broj potpisa predlagatelja - birača.

(...)

Podnositelj prigovora je 6. prosinca 2014. podnio Državnom izbornom povjerenstvu prijedlog kandidature za predsjednika Republike Hrvatske na izborima za predsjednika Republike Hrvatske koji će se održati 28. prosinca 2014.

Odredbom članka 8. Zakona, između ostalog, propisano je da su kandidati za predsjednika Republike Hrvatske svi oni koji su predloženi od birača na temelju pravovaljano prikupljenih najmanje 10.000 njihovih potpisa.

Državno izborni povjerenstvo utvrdilo je da su uz

prijedlog kandidature podnositelja prigovora ..., predani obrasci s potpisima predlagatelja birača ... koji sadržavaju ukupno 15 potpisa predlagatelja - birača.

Kako zbog toga nisu bile ispunjene pretpostavke iz članka 8. Zakona za pravovaljanost kandidature za predsjednika Republike Hrvatske, 8. prosinca 2014. doneseno je pobijano Rješenje kojim se odbija kandidatura R. D. za predsjednika Republike Hrvatske.

Slijedom navedenog, utvrđeno je da je pobijano Rješenje doneseno u skladu s navedenim odredbama Zakona zbog čega je, na temelju članka 45. stavak 2. Zakona, prigovor podnositelja prigovora odbijen kao neosnovan.«

Članak 8. Zakona o izboru predsjednika Republike Hrvatske (Nar. nov., br. 22/92, 42/92 - ispr., 71/97, 69/04 - Odluka USRH, 99/04 - ispr., 44/06, 24/11 i 128/14 - u nastavku teksta: ZIPRH), glasi:

»Kandidati za predsjednika Republike Hrvatske su svi koji su predloženi od jedne ili više političkih stranaka i podržani pravovaljano prikupljenim potpisima, najmanje 10.000 birača, ili koji su predloženi od birača na temelju pravovaljano prikupljenih najmanje 10.000 njihovih potpisa.«

Ustavni sud utvrđuje da je DIP pravilno odbio prigovor žalitelja, jer žalitelj nije priložio dovoljan broj potpisa birača koji podržavaju njegovu kandidaturu za predsjednika Republike Hrvatske. Stoga, Ustavni sud ocjenjuje da je osporeno Rješenje DIP-a doneseno u skladu sa ZIPRH-om.

informatore, broj 6349 • 19. 1. 2015.

Imovinski odnosi bračnih drugova

Troškovi nabave poker automata učinjeni za potrebe poslovanja poduzeća jednog od bračnih drugova nemaju značenje troškova učinjenih za tekuće potrebe bračne zajednice, a za koje bračni drugovi solidarno odgovaraju zajedničkom i svojom posebnom imovinom

ODLUKA VRHOVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE, BR. Rev x 687/2009-2 OD 28. KOLOVOZA 2012.

Polazeći od odredbe članka 295. Zakona o braku i porodičnim odnosima (Nar. nov., br. 51/89 - proć. tekst, 59/90 - u nastavku teksta: ZBPO), važećeg u vrijeme uzimanja kredita, nižestupanjski sudovi odbili su tužbeni zahtjev tužitelja (osim za isplatu 26.500,00 kn), s obrazloženjem da predmetni krediti nisu bili korišteni za tekuće potrebe bračne zajednice tuženice i njezina supruga, u kojem bi slučaju tuženica, kao bračni drug odgovarala za dugove svoga supruga.

Takvo pravno shvaćanje prihvaća i ovaj sud.

Prema odredbi članka 295. ZBPO-a, za obveze koje je jedan bračni drug preuzeo radi podmirenja tekućih potreba bračne odnosno porodične zajednice, kao i obveza za koje prema zakonu odgovaraju zajednički oba bračna druga, solidarno odgovaraju bračni drugovi, kako zajedničkom, tako i svojom posebnom imovinom.

U smislu te zakonske odredbe, tekućim potrebama bračne odnosno porodične zajednice smatraju se one potrebe koje se odnose na svakodnevne, temeljne potrebe članova jedne obitelji, bez kojih oni ne mogu živjeti, kao što su izdaci vezano uz prehranu, odijevanje, stanovanje (režijski troškovi) i školovanje djece.

Troškovi nabave poker automata za potrebe poslovanja poduzeća (u kojem je suvlasnik bio pok. B. B.) ne mogu se smatrati takvim troškovima.

S obzirom na to da je pokojni suprug tuženice uzeo kredite za potrebe poslovanja svojeg poduzeća, a ne radi podmirenja tekućih potreba obiteljskog domaćinstva, u konkretnom slučaju ne postoji odgovornost tuženice za dugove koje je učinio njezin suprug.

Napomena: Na snazi je novi Obiteljski zakon (Nar. nov., br. 75/14).

informatore, broj 6349 • 19. 1. 2015.

Obvezno pravo – kamata na kamatu

Bankama je dopušteno ugovoriti da će na obračunanu ugovornu kamatu, kad dospije za isplatu, početi teći nova kamata, ali ako ugovor ne sadržava takvu odredbu, nije banka ovlaštena obračunati i naplatiti kamatu na kamatu

ODLUKA VISOKOG TRGOVAČKOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE, BR. Pž 2185/2010 OD 11. TRAVNJA 2012.

Odve valja ukazati i na odredbu članka 400. Zakona o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 7/96, 91/96, 112/99, 88/01 - u nastavku teksta: ZOO), kojom je u stavku 1. propisano da je ništava odredba ugovora kojom se predviđa da će na kamatu, kad dospije za isplatu, početi teći kamata ako ne bude isplaćena. Dakle, tom je odredbom propisana ništavost odredbe kojom je ugovoreno obračunavanje kamata na kamatu. Sukladno odredbi stavka 3. toga članka, zabrana ugovaranja anatocizma ne odnosi se na kreditno poslovanje banaka i drugih bankarskih organizacija. Iz navedenih zakonskih odredaba proizlazi da banke i druge bankarske organizacije u kreditnom poslovanju nisu obuhvaćene zabranom ugovaranja anatocizma, drugim riječima, da mogu ugovoriti da će na obračunanu ugovornu kamatu, kad dospije za isplatu, početi teći nova kamata.

Međutim, pretpostavka za ocjenu osnovanosti istaknutog tužbenog zahtjeva koji sadržava obračunane kamate na koje se zahtijeva daljnja kamata, jest utvrđenje činjenice je li tužitelj kao banka, sukladno odredbi članka 400. stavak 3. ZOO-a, ugovorio da će na kamatu, kad dospije za isplatu, početi teći nova kamata. Naime, prisilna norma o zabrani takvog postupanja sadržana je u odredbi članka 279. stavak 1. ZOO-a i odnosi se i na ugovorne i na zatezne kamate. Bankama je samo dopušteno ugovoriti drukčije, dakle zakonom je predviđeno da dispozicija u bankarskim poslovima u kreditnom poslovanju banaka, kojom se ugovara obračun kamate na kamatu, nije ništav pravni posao, za razliku od takve ugovorne odredbe kod drugih subjekata obveznih odnosa. Presuda prvostupanjskog suda, u navedenom smislu, ne polazi od navedenih zakonskih odredaba, a iz isprava u spisu, Ugovora i Aneksa, ne proizlazi da su stranke ugovorile obračun kamata na kamatu, pa u tom smislu, također, valja ukazati na nezakonitost prvostupanjske presude.

informatore, broj 6349 • 19. 1. 2015.

Parnični postupak – pravni interes za podnošenje tužbe na utvrđenje

Član društva koji je sudjelovao u radu glavne skupštine i svoje protivljenje donesenim odlukama izjavio u zapisnik, ovlašten je prema samom Zakonu zatražiti sudsku zaštitu utvrđenjem ništavosti odluke skupštine društva pa u takvom slučaju nema potrebe ocjenjivati ima li tužitelj pravni interes za zahtijevanje takve sudske zaštite

ODLUKA VISOKOG TRGOVAČKOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE, BR. PŽ-7950/08 OD 27. TRAVNJA 2012.

Iz činjeničnih navoda tužbe proizlazi da je tužiteljica utvrđenje ništavosti navedene odluke tražila kako zbog ništavosti, tako i zbog poboynosti, navodeći da je sporna odluka ništava, jer je donesena na skupštini koju nije sazvala ovlaštena osoba te na koju nisu bili pozvani svi članovi društva, što bi, sukladno odredbi članka 447. stavak 1. točka 1. tada važećeg Zakona o trgovačkim društvima, bio razlog ništavosti odluka skupštine, ali i zbog činjenice da je na skupštini glasovao P. F., kao opunomoćenik 30 članova društva, čiju ovlast tužiteljica osporava, navodeći da nije imao valjane punomoći za 28 članova društva, što bi upućivalo na utvrđenje ništavosti odluke skupštine zbog toga jer su donesene protivno zakonu odnosno društvenom ugovoru, dakle na razloge pobijanja sukladno odredbi članka 449. u svezi s člankom 360. i 445. Zakona o trgovačkim društvima.

U vrijeme podnošenja tužbe u ovoj pravnoj stvari, 2. travnja 2001., na snazi je bio Zakon o trgovačkim društvima (Nar. nov., br. 111/93, 34/99, 121/99 i 52/00 – u nastavku teksta: ZTD), koji je odredbom članka 447. stavak 2. propisao tko je ovlašten podići tužbu za utvrđenje ništavosti odluke skupštine društva zbog ništavosti propisanih stavkom 1. toga članka, a odredba članka 449. ZTD-a upućivala je na odgovarajuću primjenu odredaba članaka 360.-366. toga Zakona o pobijanju odluka skupštine. Tako je odredbom članka 362. ZTD-a koji je vrijedio u vrijeme podnošenja tužbe, bilo propisano tko je ovlašten pobijati odluku glavne skupštine, između ostalog i dioničar odnosno član društva koji je sudjelovao u radu glavne skupštine i svoje protivljenje izjavio u zapisnik. To je rješenje prihvaćeno i u odredbi članka 447. stavak 2. ZTD-a, kojom je propisano tko je ovlašten podnijeti tužbu radi utvrđenja ništavosti odluka glavne skupštine.

Proizlazi da je tužiteljica, koja je neosporivo sudjelovala u radu glavne skupštine na kojoj je donesena sporna odluka, i koja je po opunomoćeniku A. I. izrazila protivljenje donesenim odlukama, već po samom zakonu ovlaštena zatražiti sudsku zaštitu utvrđenjem ništavosti odluke skupštine pa u tom slučaju nema potrebe ocjenjivati ima li tužiteljica pravni interes za zahtijevanje takve sudske zaštite. Ocjena postojanja pravnog interesa pri zahtijevanju deklaratorne sudske zaštite nužna je samo u slučaju kada ne postoji izričita zakonom dana ovlast određenom tužitelju za podnošenje tužbe na utvrđenje, kakva je ovlast zakonom dana za podnošenje tužbe radi utvrđenja ništavosti odluka skupštine trgovačkog društva, što je propisano navedenim odredbama ZTD-a. Budući da je tužiteljica tužbu podnijela na temelju izričite zakonske ovlasti iz članaka 447. stavak 2. i 362. ZTD-a, ovaj sud smatra da nema mjesta ispitivanju postojanja pravnog interesa za zahtijevanje sudske zaštite, jer već sama zakonska ovlast na podnošenje takve tužbe tužiteljici daje pravo očekivati od suda donošenje sudske odluke kojom će se odlučiti o istaknutom tužbenom zahtjevu.

informat, broj 6349 • 19. 1. 2015.

Upravni postupak – povrat u prijašnje stanje

Nije dopušten povrat u prijašnje stanje zbog propuštanja roka za podnošenje zahtjeva za obnovu u ratu oštećenih ili uništenih objekata

ODLUKA VISOKOG UPRAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE, BR. Us-6862/2011 OD 10. LISTOPADA 2013.

Odredbom članka 16. stavak 1. Zakona o obnovi (Nar. nov., br. 24/96, 54/96, 87/96 i 57/00) propisano je da pravo na potporu za popravak, oštećenje i na potporu za opremanje utvrđuje svojim rješenjem županijski ured nadležan za poslove obnove, na zahtjev korisnika potpore. Zahtjev se podnosi preko poglavarstva općine odnosno grada na čijem je području obiteljska kuća ili stan koji je predmet obnove.

Iz podataka spisa predmeta, dostavljenih Sudu uz odgovor na tužbu, proizlazi da su tužitelji podnijeli zahtjev za kategorizaciju štete sukladno uputi za primjenu Zakona o utvrđivanju ratne štete (Nar. nov., br. 54/93), koji se podnosi općinskim komisijama za popis i procjenu ratne štete, a kasnije županijskim komisijama za popis i procjenu ratne štete. Radi se, dakle, o posve različitim tijelima, radi čega neosnovano smatraju tužitelji da su podnošenjem zahtjeva za procjenu ratne štete ujedno zatražili i obnovu objekta na koji se odnosio zahtjev za procjenu štete. Pritom osoba koja traži procjenu štete ne mora nužno tražiti i obnovu toga objekta. Stoga su u pravu tužena tijela kada utvrđuju da su tužitelji propustili rok za podnošenje zahtjeva za obnovu. Glede prijedloga za povrat u prijašnje stanje treba istaknuti da se, sukladno članku 82. Zakona o općem upravnom postupku (Nar. nov., br. 47/09), on može odobriti ako je stranka iz opravdanih razloga propustila u roku obaviti neku radnju pa je zbog toga isključena od obavljanja te radnje. Dopuštanjem povrata u prijašnje stanje postupak se vraća u ono stanje u kojem se nalazio prije propuštanja radnje. Ovdje su tužitelji propustili podnijeti zahtjev za pokretanje postupka u propisanom materijalnom pravnom roku, tj. do 30. rujna 2004. pa sada ne mogu ni tražiti povrat u prijašnje stanje zbog propuštenog roka.

informat, broj 6349 • 19. 1. 2015.

Nasljednikov posjed

Nasljednik je trenutkom smrti pravnog prednika postao suposjednik nekretnine, bez obzira na to što nikada nije imao faktičnu vlast na toj nekretnini, budući da suposjed nekretnine prelazi na nasljednika u kvaliteti i obujmu kakav je imao njegov pravni prednik

ODLUKA ŽUPANIJSKOG SUDA U VARAŽDINU, BR. GŽ 3342/2011-2 OD 5. RUJNA 2011.

Sud zaključuje da je tužitelj, kao nasljednik pok. D. H., a koji je neosporivo do svoje smrti bio suposjednik spornog stana, trenutkom njegove smrti postao suposjednik sporne nekretnine, jer je ostavitelj posjed prešao i na njega, kao sunasljednika pa, sukladno tome, ima pravo, na temelju odredbe članka 24. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (Nar. nov., br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09 i 153/09 – u nastavku teksta: ZVDSP), kao suposjednik štiti svoj suposjed od drugog suposjednika ako je potpuno isključen iz dotadašnjeg suposjeda ili mu je bitno ograničen dotadašnji način izvršavanja faktične vlasti. Sud otklanja prigovor tužene da bi radi donošenja odluke o tužbenom zahtjevu tužitelja bilo nužno raspravljati o pravnom odnosu stranaka, jer, osim što u parnici radi smetanja posjeda to nije dopušteno, tužitelj bez obzira na možebitnu va-

ljanost ili nevaljanost usmene oporuke, čiju je valjanost ovdje tužitelj osporio tijekom ostavinskog postupka, zatražio je svoj nužni dio, iz čega slijedi da je u svakom slučaju nasljednik iza pok. D. H. Jedina sporna činjenica između stranaka, a koju je tužena osporila u odgovoru na tužbu, jest predstavlja li predmetni stan ostavinsku imovinu iza pok. D. H. Sve ostale bitne činjenice na kojima tužitelj utemeljuje tužbeni zahtjev u ovom postupku, tužena ne poriče. Neosporivo je da su parnične stranke djeca pok. D. H., umrlog 19. svibnja 2005., iza kojeg se vodi ostavinski postupak kod prvostupanjskog suda pod brojem O./05, koji nije dovršen, da su parnične stranke zakonski nasljednici iza pok. D. H. te da je on do svoje smrti bio suposjednik predmetnog stana, da tuženik nikada nije izvršavao svoj posjed ili suposjed istog stana te da je prvi put zatražio suposjed pisanim dopisom zaprimljenim po tuženoj 17. lipnja 2009., što je tužena odbila. Nije sporno da su parnične strane nasljednici pok. D. H., koji je do trenutka svoje smrti bio suposjednik predmetnog stana, te su obje parnične stranke trenutkom njegove smrti postale suposjednici stvari koje nasljeđuju. Pritom, s obzirom na odredbu članka 129. Zakona o nasljeđivanju, iz kojeg proizlazi da ostavina prelazi na nasljednike po sili samog zakona i u trenutku smrti ostavitelja, u tom trenutku postaje njegovo nasljedstvo te nasljednik tim trenutkom stječe i ostala prava vezana uz njegovo nasljedstvo, a to bez obzira na to je li nasljednik pozvan na nasljedstvo na temelju oporuke ili zakona, s čime je vezan i posjed predmetne nekretnine (stana), to pravo na posjedovnu tužbu pripada i tužitelju bez obzira na to što on nije obavljao nikakve posjedovne čine od smrti ostavitelja pa do trenutka kada je smetanje počinjeno odbijanjem tužene da mu preda suposjed predmetnog stana predajom ključeva. Dakle, sama činjenica što tužitelj nije nikada provodio bilo kakvu faktičnu vlast na spornom stanu, za pružanje posjedovne zaštite u trenutku kada mu drugi sunasljednik odbija predati faktičnu vlast na stvari na kojoj je prednik imao do trenutka svoje smrti suposjed, nije relevantna kako pogrešno smatra tužena, jer je i tužitelj u trenutku smrti svog pravnog prednika, koji je do tog trenutka bio suposjednik, to postao, bez obzira na to je li ikada stekao i faktičnu vlast na predmetnom stanu, jer je na tužitelja trenutkom smrti njegova pravnog prednika prešao suposjed predmetnog stana upravo u takvoj kvaliteti i takvom obujmu kakav je imao i njegov pravni prednik. U primjeni odredbe članka 17. ZVDSP-a nije odlučno tko je od sunasljednika oporučni, a tko zakonski nasljednik pa makar i kroz pravo na nužni dio, jer pravna osnova nasljeđivanja nije odlučna za posjedovnu zaštitu. Za stjecanje suposjeda nasljednika i zaštitu u posjedovnoj parnici jedino je nužno da je prednik tužitelja bio i sam suposjednik stvari te da bi u istoj situaciji u kakvoj je sada tužitelju bilo moguće njegovu pravnom predniku pružiti posjedovnu zaštitu. Tužitelj je imao pravo tražiti zaštitu svog suposjeda, jer sunasljednici stječu suposjed u trenutku ostaviteljeve smrti, ostaju trajno nasljednici, pa to što tužena u ostavinskom postupku tužitelju osporava »pravo nasljedstva«, potpuno je irelevantno, jer za pravo na suposjed tužitelja nije potrebno raspravljati o njihovom pravnom odnosu ili veličini suvlasničkih dijelova u ostavinskoj imovini. Upravo zbog navedenog, a budući da je u trenutku smrti pok. D. H., 19. svibnja 2005., na tužitelja kao neosporivog zakonskog nasljednika prešao suposjed predmetnog stana koji je njegov pravni prednik imao u trenutku svoje smrti, i to u kvaliteti i obujmu kakav je imao i njegov pravni prednik, to se bez obzira na to što tužitelj nikad nije bio u neposrednom suposjedu predmetnog stana i bez obzira na to što tužena njemu osporava pravo nasljedstva, smatra da je u cijelosti stupio u onakav posjed u kakvom je bio i njegov pravni prednik, pa upravo tužena, a ne sud, pogrešno interpretira odredbe članka 24. stavak 1. ZVDSP-a.

informat, broj 6349 • 19. 1. 2015.

Potpore male vrijednosti/*de minimis* potpore

1. dio

MARTINA ŠTOREK, dip. iur.,
Ministarstvo financija
Republike Hrvatske

Potpore male vrijednosti/*de minimis* potpore odnose se na iznos koji je posebnim pravilima i uredbama za dodjelu potpore male vrijednosti, Europska komisija propisala da ne narušavaju tržišno natjecanje ili ne prijete narušavanjem tržišnog natjecanja, ne utječu na trgovinu između država članica Europske unije, što isključuje postojanje državne potpore u smislu članka 107. stavak 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i samim tim isključenje od obveze prijave EK. I ne samo to, uz pojam/naziv potpora male vrijednosti nikada se ne vezuje pojam »državne« (engl. »state«), već se spominju isključivo kao potpore male vrijednosti (eng. »*de minimis aid*«).

1. Uvod

Potpore male vrijednosti/*de minimis* potpore vrlo su privlačan instrument financiranja poduzetnika javnim sredstvima, iako u sebi sadržavaju pojam »mala/*de minimis*« i njihov iznos nije velik. Pojam »mala vrijednost/*de minimis*« potpore (u nastavku teksta: *de minimis* potpore) odnosi se na iznos koji je posebnim pravilima i uredbama za dodjelu potpore male vrijednosti, Europska komisija (u nastavku teksta: EK) propisala da ne narušavaju tržišno natjecanje ili ne prijete narušavanjem tržišnog natjecanja, ne utječu na trgovinu između država članica Europske unije, što isključuje postojanje državne potpore u smislu članka 107. stavak 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (u nastavku teksta: UFEU) i samim tim isključenje od obveze prijave EK. I ne samo to, uz pojam/naziv potpora male vrijednosti nikada se ne vezuje pojam »državne« (engl. »state«), već se spominju isključivo kao potpore male vrijednosti (eng. »*de minimis aid*«).

Iako se *de minimis* potpore, kao niti potpore obuhvaćene Uredbom EK, br. 651/2014., od 17. lipnja 2014., o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spajivima s unutarnjim tržištem u primjeni članka 107. i 108. Ugovora (u nastavku teksta: Uredba o općem skupnom izuzeću)¹, ne prijavljuju EK na ocjenu, potpore iz Uredbe o općem skupnom izuzeću, za razliku od *de minimis* potpora predstavljaju državnu potporu u smislu članka 107. stavak 1. UFEU-a, a od obveze prijave EK izuzete su isključivo ako ispunjavaju uvjete propisane u Uredbi o općem skupnom izuzeću. Za razliku od državnih potpora, za povrat *de minimis* potpore ne postoji jedinstveno pravilo na razini Europske unije kao za državne potpore, već davatelj samostalno određuje način na koji će izvršiti njezin povrat.²

2. Politika EK u odnosu na potpore male vrijednosti

Pojam *de minimis* potpore prvi put spominje se u Smjernicama Zajednice za male i srednje poduzetnike iz 1992.³ U spomenutim Smjernicama iz 1992. EK navela je da nemaju sve potpore utjecaj na trgovinu i tržišno natjecanje između država članica pa ih iz tog razloga nije potrebno prijaviti EK. To se osobito odnosilo na potpore koje su lokalne ili regionalne vlasti dodjeljivale u malim iznosima poduzetnicima, neovisno o njihovoj veličini, u

razdoblju od tri godine, za različite troškove (npr. ulaganje, usavršavanje). Ukupan iznos potpore zbog kojeg se potpora kategorizira kao *de minimis* potpora iznosio je tadašnjih 50.000,00 ECU.⁴

Usvajanjem Obavijesti Komisije o pravilima male vrijednosti na državne potpore u 1996.,⁵ EK povećava iznos *de minimis* potpora primljenih u razdoblju od tri godine, neovisno o tome je li riječ o sredstvima nacionalnih, regionalnih ili lokalnih tijela i/ili fondova Europske zajednice, na 100.000,00 ECU, te isključuje dodjelu *de minimis* potpore za izvoz, brodogradnju, transport, poljoprivredu i ribarstvo.

Pravila iz navedene Obavijesti Komisije primjenjivala su se do 2001., kada je EK, radi povećanja transparentnosti i pravne sigurnosti za dodjelu *de minimis* potpora, odlučila pravila za njihovu dodjelu propisati uredbom. Prvom Uredbom Komisije br. 69/2001., od 12. siječnja 2001., o primjeni članka 87. i 88. Ugovora o Europskoj zajednici na potpore male vrijednosti⁶ (u nastavku teksta: Uredba iz 2001.), gornji iznos potpora male vrijednosti za razdoblje od tri godine ostao je isti - 100.000,00 eura⁷.

U Uredbi iz 2001. bilo je propisano da se primjenjuje do 31. prosinca 2006., pa je EK krajem 2006., donijela Uredbu Komisije Europskih zajednica, br. 1998/2006., od 15. prosinca 2006., o primjeni članka 87. i 88. Ugovora o Europskoj zajednici na potpore male vrijednosti (u nastavku teksta: Uredba iz 2006.),⁸ koja se primjenjivala od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2013.

Uredbom iz 2006., zbog inflacije i rasta bruto domaćeg proizvoda na području Europske unije (u nastavku teksta: EU), gornja granica za dodjelu potpore male vrijednosti za razdoblje od tri godine, povećana je na 200.000,00 eura i taj iznos odnosio se na tri fiskalne godine. Ujedno je uvedena i gornja granica za dodjelu *de minimis* potpore u iznosu do 100.000,00 eura za tri fiskalne godine za poduzetnike u cestovnom prometu.

Mogućnost povećanja gornje granice *de minimis* potpore prethodno je razmotrena u Akcijskom planu za državne potpore iz 2005.⁹

Uredbu iz 2006. zamijenila je Uredba Komisije br. 1407/2013, od 18. prosinca 2013., o primjeni članka 107. i 108.

UFEU-a na *de minimis* potpore¹⁰ (u nastavku teksta: Uredba iz 2013.), koja se primjenjuje od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2020.

3. Uredba iz 2013.

3.1. Pravni temelj za donošenje uredbi *de minimis*

Pravni je temelj za donošenje Uredbe *de minimis* iz 2013., kao i uredbi iz 2001. i 2006., Uredba Vijeća (Europskih zajednica), br. 994/98, od 7. svibnja 1998., o primjeni članka 107. i 108. UFEU-a¹¹ (u nastavku teksta: Uredba br. 994/98) na određene kategorije horizontalnih državnih potpora. U članku 2. Uredbe 994/98 propisano je da EK može donijeti uredbu da se potpore dodijeljene istom poduzetniku u točno određenom iznosu i razdoblju izuzimaju od prijave EK.

3.2. Područje primjene Uredbe iz 2013.

3.2.1. Opća primjena

Uredba iz 2013., kao i ostale uredbi *de minimis* propisuju isključivo pravila za dodjelu *de minimis* potpore. Namjena i cilj dodjele *de minimis* potpora nije određena Uredbom iz 2013., niti bilo kojom drugom prethodnom uredbom, već odluku o tome za koje će namjene *de minimis* potpore dodjeljivati donosi davatelj *de minimis* potpore (npr. za ulaganja, zaštitu okoliša, usavršavanje i sl.).

De minimis potpore dodjeljuju se svim poduzetnicima, neovisno o njihovoj veličini, iako je zbog njezinih karakteristika - ponajprije iznosa, izglednije da će dodjela takvih potpora imati veći učinak na male i srednje poduzetnike.

De minimis potpore su jedina vrsta potpore koje je moguće dodijeliti za pokriće operativnih troškova¹². Naime, dodjela potpora za pokriće operativnih troškova načelno je zabranjena budući da tu vrstu potpore EK uopće ne spominje u svojim pravilima u kontekstu dopuštenih potpora, osim za određene kategorije i pod točno određenim uvjetima¹³. Stoga davatelji mogu, kako bi izbjegli možebitni ulazak u zonu zabranjene potpore, za pokriće operativnih troškova dodjeljivati *de minimis* potpore.

Najznačajnija novina iz Uredbe *de minimis* iz 2013., odnosi se na mogućnost dodjele *de minimis* potpora poduzetnicima u teškoćama, koji su dosadašnjim uredbama *de minimis* bili izričito isključeni.

¹ SL EU, L 187, od 26. 6. 2014.

² Povrat državne potpore uređen je Uredbom Vijeća br. 659/1999, od 22.3.1999. (SL EU, L 83, od 27. 3. 1999. i Uredbom Vijeća br. 734/2013, od 22. 7. 2013., koja dopunjuje spomenutu Uredbu br. 659/1999 (SL EU, L 2014, od 31. 7. 2013.).

³ Poglavlje 3.2. Smjernica (SL EU, C213, od 19. 8. 1992.).

⁴ ECU - engl. European Currency Unit - obračunska valuta za zemlje članice Europske zajednice, koju je 1. 1. 1999. zamijenio euro.

⁵ (engl. Commission notice on the *de minimis* rule for State Aid) SL EU, C 68, od 6. 3. 1996.

⁶ SL EU L 10, od 13. 1. 2001.

⁷ Euro je, 1. 1. 1999., zamijenio ECU u omjeru 1:1.

⁸ SL EU, L 379, od 28. 12. 2006.

⁹ Eng. State Aid Action Plan - Less and better targeted state aid: a roadmap for state aid reform 2005-2009 COM (2005.)107, par. 38.

¹⁰ SL EU L 352., od 24. 12. 2013.

¹¹ SL EU L 142, od 14. 5. 1998.

¹² Potpore za pokriće operativnih troškova moguće je dodijeliti isključivo pod točno određenim uvjetima, npr. pod uvjetima iz Smjernica za regionalne potpore 2014.-2020. (SL EU, C 209., od 23. 7. 2013.) i uredbi o općem skupnom izuzeću i sl.

¹³ Vidjeti bilješku 11.

3.3. Zabrana dodjele i izuzeća od zabrane dodjele *de minimis* potpora

Za razliku od operativnih potpora koje EK ne spominje izravno u kontekstu zabranjenih državnih potpora, EK na svim drukčiji način tretira dodjelu potpore za poticanje izvoza, neovisno o tome je li riječ o državnih potporama ili *de minimis* potporama. *De minimis* potpore za izvoz, uključujući i odnosne tekuće troškove, izričito su zabranjene.

Radi izbjegavanja bilo kakve dvojbe, EK je tu zabranu istaknula, počevši od Obavijesti Komisije o pravilima male vrijednosti na državne potpore iz 1996., te u svim dosadašnjim uredbama *de minimis*. Dakle, *de minimis* potpore nije moguće dodijeliti za djelatnosti usmjerene izvozu u treće zemlje ili države članice odnosno nije moguće dodijeliti potpore koje su izravno povezane s izvezenim količinama, s uspostavom i funkcioniranjem distribucijske mreže ili s drugim tekućim troškovima povezanim s izvoznom djelatnošću.¹⁴

U praksi se postavlja pitanje predstavlja li *de minimis* potpora za registraciju i certificiranje proizvoda namijenjenih prodaji potporu za izvoz. Odgovor je negativan, jer je registracija/certificiranje proizvoda potrebno poduzetniku i za prodaju na domaćem tržištu.

Također, dodjelu *de minimis* potpore poduzetniku nije moguće uvjetovati uporabom domaćih proizvoda umjesto uvezanih.

Uredba iz 2013.,¹⁵ kao i Uredba iz 2006., ne primjenjuje se na *de minimis* potpore poduzetnicima koji djeluju u sektorima ribarstva i akvakulture, koji djeluju u primarnoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda, sektoru prerade i stavljanja na tržište poljoprivrednih proizvoda, potpore koje se dodjeljuju sektoru prerade i stavljanja na tržište poljoprivrednih proizvoda ako je iznos potpore fiksno utvrđen na temelju cijene ili količine takvih proizvoda kupljenih od primarnih proizvođača odnosno koje na tržište stavljaju takvi poduzetnici te ako su potpore uvjetovane njihovim djelomičnim ili potpunim prenošenjem na primarne proizvođače.

No, Uredba iz 2013., za razliku od njezinih prethodnica, ipak omogućuje¹⁶ dodjelu *de minimis* potpora poduzetnicima koji, osim u sektorima kojima dodjela takvih potpora nije dopuštena, djeluju i u ostalim sektorima i/ili obavljaju djelatnosti za koje je moguće dodijeliti *de minimis* potpore iz Uredbe iz 2013., ali pod uvjetom da država članica, davatelj/korisnik takve potpore osigura/je da djelatnosti u sektorima koji su isključeni iz područja primjene Uredbe iz 2013. ne ostvaruju korist od *de minimis* potpore, primjerice razdvajanjem djelatnosti ili troškova.

Nadalje, *de minimis* potpore nije moguće dodijeliti poduzetnicima za kupovi-

nu vozila za cestovni prijevoz tereta, koji taj prijevoz odobravaju za najamninu ili naknadu.¹⁷

3.4. UVJETI ZA DODJELU *DE MINIMIS* POTPORE

Davatelj potpore samostalno odlučuje, ovisno o postavljenim ciljevima, hoće li sredstva dodijeliti kao *de minimis* potporu ili državnu potporu. *De minimis* potporu moguće je, kao i državnu potporu, dodijeliti u sklopu programa *de minimis* potpore¹⁸ i kao pojedinačnu državnu potporu. Program/pojedinačne *de minimis* potpore nije potrebno dostavljati Ministarstvu financija na mišljenje, već svaki davatelj mora, prilikom dodjele, poštovati uvjete iz Uredbe iz 2013.,¹⁹ i Ministarstvu financija dostaviti podatke o dodijeljenim *de minimis* potporama.

3.4.1. Gornja granica za dodjelu *de minimis* potpore i trenutak dodjele potpore

Ukupan iznos *de minimis* potpore koje država članica dodjeljuje jednom poduzetniku (engl. »single undertaking«), ne smije prelaziti 200.000,00 eura tijekom bilo kojeg razdoblja od tri fiskalne godine. Pri dodjeli *de minimis* potpore jednom poduzetniku koji obavlja cestovni prijevoz tereta za najamninu ili naknadu, taj iznos ne smije prelaziti 100.000,00 eura tijekom bilo kojeg razdoblja od tri fiskalne godine.²⁰ Pritom je irelevantna razina davatelja *de minimis* potpore i činjenica može bitnog financiranja iz sredstava EU, ako se takva sredstva dodjeljuju kao *de minimis* potpora.

Ako poduzetnik obavlja istodobno cestovni prijevoz tereta za najamninu ili naknadu (gornja granica *de minimis* potpore u ovom slučaju iznosi 100.000,00 eura) i ostale djelatnosti za koje može ostvariti pravo na *de minimis* potporu u iznosu od 200.000,00 eura u razdoblju od tri fiskalne godine, takav poduzetnik može primati navedene iznose *de minimis* potpora, ali mora osigurati, na prikladan način, razdvajanjem djelatnosti ili troškova odnosno osigurati da koristi za djelatnost obavljanja cestovnog prijevoza tereta za najamninu ili naknadu ne prelazi 100.000,00 eura i da se *de minimis* potpora ne koristi za kupovinu vozila za cestovni prijevoz tereta.

Nadalje, radi izbjegavanja prekoračenja propisanih gornjih granica, Uredba iz 2013., kao i Uredba iz 2006., na jasan i nedvojben način propisuje da ako bi u slučaju dobivanja novih *de minimis* potpora poduzetnik mogao premašiti propisane gornje granice, takav poduzetnik ne može ostvariti pravo ni na jednu novu potporu²¹. To bi konkretno značilo da davatelj *de minimis* potpore ne može smanjiti iznos predviđene *de minimis* potpore samo zato da njezin primatelj ne bi prešao gornju granicu za dodjelu.

¹⁸ Pojam programa i pojedinačne državne potpore iz čl. 2. podst. 1. i 2. Zakona o državnim potporama (Nar. nov., br. 47/14) primjenjiv je i na programe/pojedinačne *de minimis* potpore.

¹⁹ Čl. 10. i 14. Zakona o državnim potporama (Nar. nov., br. 47/13).

²⁰ Čl. 3.2., 3.3. i 3.5. Uredbe iz 2013.

²¹ Čl. 3.7. Uredbe iz 2013.

De minimis potpora smatra se dodijeljenom kada poduzetnik, u skladu s odgovarajućim nacionalnim pravnim poretkom, stekne zakonsko pravo na primanje potpore, neovisno o datumu isplate *de minimis* potpore poduzetniku.²²

Međutim, ako poduzetniku naknadno bude isplaćen manji ili viši iznos od onog iznosa na koji je imao pravo, korekcija iznosa *de minimis* potpore je obvezatna. U tom se slučaju uzima iznos koji je korisniku stvarno isplaćen, o korekciji iznosa *de minimis* potpora njezin davatelj obavještava i poduzetnika i Ministarstvo financija.

3.4.1.1. Pojam »jedan poduzetnik«

Jedna od novina Uredbe iz 2013. uvođenje je pojma »jednog poduzetnika«²³ (engl. »single undertaking«). Pojmom »jedan poduzetnik« obuhvaćeni su poduzetnici koji su povezani na načine propisane Uredbom *de minimis* iz 2013. te bi stoga svaki davatelj *de minimis* potpore, prilikom dodjele, morao provjeriti je li poduzetnik primatelj *de minimis* potpore povezan s drugim poduzetnicima, te ako je riječ o povezanim poduzetnicima, potrebno je, radi može bitnog prekoračenja gornje granice za dobivanje *de minimis* potpore, provjeriti koliko su poduzetnici koji konkuriraju za dodjelu *de minimis* potpore, a koji se smatraju »jednim poduzetnikom«, dobili *de minimis* potpora u tekućoj i prethodne dvije fiskalne godine. Riječ je o dodatnoj provjeri, koja u konačnici može rezultirati zabranom dodjele *de minimis* potpore zbog prekoračenja gornje propisane granice.

No, u tom slučaju potrebno je istaknuti da se poduzetnici koji nemaju nikakve druge međusobne odnose, osim što su izravno povezani s istim javnim tijelom ili tijelima, ne smatraju međusobno povezanimi²⁴.

3.4.1.2. Statusne promjene poduzetnika – spajanje, pripajanje i podjela

Novina u Uredbi iz 2013. je i propisivanje načina tretiranja već dodijeljenih *de minimis* potpora u kontekstu statusnih promjena poduzetnika.²⁵

U slučaju spajanja poduzetnika, prilikom dodjele nove *de minimis* potpore novonastalom poduzetniku, u obzir je potrebno uzeti sve prethodne *de minimis* potpore dodijeljene poduzetnicima uključenim u postupak spajanja u razdoblju od tri fiskalne godine. Postupak je isti i u slučajevima preuzimanja poduzetnika, pri čemu se u obzir uzimaju sve *de minimis* potpore zaprimljene u razdoblju od tri fiskalne godine pripojenog poduzetnika i poduzetnika preuzimatelja.

U slučaju podjele poduzetnika na dva ili više poduzetnika, smatra se da je *de minimis* potpora dodijeljena onom poduzetniku koji je prethodno od takve potpore ostvario korist, u ovom slučaju zapravo je riječ o poduzetniku koji je preuzeo djelatnost za koju je *de minimis* potpora dodijeljena/korištena. Ako nije moguće primi-

jeniti navedeni model, *de minimis* potpora dodjeljuje se razmjerno, na temelju knjigovodstvene vrijednosti vlasničkog kapitala novih poduzetnika na datum stupanja na snagu podjele.

3.5. Transparentnost *de minimis* potpore – izračun bruto novčane protuvrijednosti

Uredba iz 2013. primjenjuje se isključivo na transparentne potpore²⁶ odnosno potpore za koje je moguće prethodno točno izračunati bruto novčanu protuvrijednost bez potrebe za procjenom rizika.

Iako je *de minimis* potpore, kao i državne potpore moguće dodijeliti putem brojnih instrumenata, radi ispunjenja uvjeta transparentnosti, Uredba iz 2013. detaljno propisuje uvjete koji moraju biti ispunjeni da bi se *de minimis* potpore u obliku bespovratnih sredstava, subvencioniranih kamatnih stopa, dokapitalizacija, mjera rizičnog financiranja, zajmova i jamstava smatrale transparentnima.

Ako se potpora ne dodjeljuje u obliku bespovratnih sredstava (subvencija/tzv. *grantova*), njezin iznos mora biti jednak bruto novčanoj protuvrijednosti potpore, koji utvrđuje davatelj, poštujući pritom propisanu gornju granicu za dodjelu *de minimis* potpore.

Dakle, transparentnim *de minimis* potporama smatraju se ponajprije potpore sadržane u bespovratnim sredstvima ili subvencioniranim kamatnim stopama, a svi iznosi koji se primjenjuju, jesu bruto iznosi, tj. iznosi prije odbitka poreza i drugih naknada. Nadalje, ako se potpore isplaćuju u više obroka, diskontiraju se na vrijednost potpore u trenutku njezine dodjele primjenom važeće diskontne kamatne stope.²⁷

De minimis potpore sadržane u dokapitalizacijama²⁸ smatraju se transparentnim *de minimis* potporama samo ako ukupan iznos dokapitalizacije ne premašuje propisanu gornju granicu za dodjelu *de minimis* potpore.

Potpore sadržane u mjerama rizičnog financiranja u obliku vlasničkog ili kvazivlasničkog ulaganja²⁹ smatraju se transparentnim *de minimis* potporama samo ako kapital uloženi u poduzetnika ne premašuje gornju granicu za *de minimis* potpore.

Potpore sadržane u ostalim instrumentima smatraju se transparentnim *de minimis* potporama ako je u okviru tog instrumenta određena gornja vrijednost kojom se osigurava da se ne prijeđe primjenjiva gornja granica.³⁰

²⁶ Čl. 3.6. i 4. Uredbe iz 2013.

²⁷ Pravila za diskontnu stopu sadržana u Priopćenju Komisije o reviziji načina određivanja referentnih i diskontnih stopa (SL EU, C 14, od 19. 1. 2008.). Prilikom izračuna sadašnje vrijednosti tj. vrijednosti u trenutku dodjele potpore, referentna stopa uvećava se za 100 baznih bodova. Referentnu stopu utvrđuje EK i objavljuje na svojim mrežnim stranicama, a u ovom trenutku iznosi 1,54%: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/base_rates_eu28bis_en.pdf.

²⁸ Čl. 4.4. Uredbe iz 2013.

²⁹ Čl. 4.5. Uredbe iz 2013.

³⁰ Čl. 4.7. Uredbe iz 2013.

¹⁴ Čl. 1.b) Uredbe iz 2001., čl. 1.1.d) Uredbe iz 2006., čl. 1.1.d) Uredbe iz 2013.

¹⁵ Čl. 1.1.a)-c) Uredbe iz 2013.

¹⁶ Čl. 1.2. Uredbe iz 2013.

¹⁷ Čl. 3.3. Uredbe iz 2013.

²² Čl. 3.4. Uredbe iz 2013.

²³ Čl. 2.2. Uredbe iz 2013.

²⁴ T. 4. uvodnog dijela Uredbe iz 2013.

²⁵ Čl. 3.8.13.9. Uredbe iz 2013.

Pravna priroda činjenice upisa u Registar udruga

i ovlast na zastupanje udruge

dr. sc. ALEN RAJKO, sudac i predsjednik Upravnog suda u Rijeci

U ovom članku autor analizira odredbu članka 43. Ustava Republike Hrvatske, koja jamči pravo na slobodno udruživanje te regulira ciljeve i područja u kojima se jamči to pravo. Povezuje to pravo u Zakonu o udrugama (Nar. nov., br. 74/14) s drugim propisima kojima se uređuje pravo na zastupanje udruge, autor u zaključku iznosi svoje argumentirano mišljenje da činjenica upisa u Registar udruga ne konstituira ovlast zastupanja udruge.

1. Uvodne napomene

Zakon o udrugama¹ temeljni je propis kojim se razrađuje ustavno pravo na slobodno udruživanje. To pravo je u tekstu Ustava Republike Hrvatske normirano u okviru osobnih i političkih sloboda i prava te je ujedno supsidijarni zakon u odnosu na specijalno zakonodavstvo kojim su uređene pojedine vrste udruživanja.

Prema članku 43. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske², svakom se jamči pravo na slobodno udruživanje radi zaštite svojih probitaka ili zauzimanja za socijalna, gospodarska, politička, nacionalna, kulturna ili druga uvjerenja i ciljeve. Radi toga svatko može slobodno osnivati sindikate i druge udruge, uključivati se u njih ili iz njih istupati u skladu sa zakonom. Odredbom stavka 2. navedenoga članka propisano je da je pravo slobodnog udruživanja ograničeno zabranom nasilnog ugrožavanja demokratskoga ustavnog poretka te neovisnosti, jedinstvenosti i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske.

Udruga je, u smislu Zakona o udrugama, u članku 4. toga Zakona normativno definirana kao svaki oblik slobodnoga i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih odnosno pravnih osoba koje se, radi zaštite svojih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održivi razvoj, te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom, a bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje toga oblika udruživanja.

Objedinjenim sagledavanjem netom navedenih ustavnih i zakonskih odredaba, proizlazi da su bitni elementi djelovanja udruge:

- sloboda i dobrovoljnost udruživanja
- neki od (široko normiranih) ciljeva udruživanja
- djelovanje bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi
- samoregulacija, kao glavni temelj internih pravila
- Ustavom propisan zatvoreni popis razloga za ograničavanje prava na slobodno udruživanje.³

Iako se udruge nerijetko poimaju prije svega kao neki od oblika osobnog samostvarenja svojih članova, raspon njihova djelovanja vrlo je širok, a udruživanje konstitucionalno relevantno. K tome, na umu je potrebno imati da dio udruga ima i javne ovlasti te da poneke od udruga raspolažu znatnim financijskim sredstvima i drugim oblicima imovine.

Zbog svega navedenog, na važnosti dobivaju pitanja povezana s upravljanjem udrugama i njihovim zastupanjem. Prema upravnosudskoj praksi, upravo su sporovi povezani sa zastupanjem udruga među najzastupljenijim u upravnim sporovima na području djelovanja udruga.

2. Dvojba iz upravne prakse

Osim upravnosudske, ovdje je iznimno važna i upravna praksa, u kojoj se pojavilo pitanje smatra li se pojedina osoba ovlaštenom zastupati udrugu do isteka mandata na koji je imenovana na odgovarajuću dužnosti, ili sve dok je u tom svojstvu upisana u Registar udruga Republike Hrvatske (u nastavku teksta: Registar).

Odnosno, traje li mandat zastupnika udruge sve dok je kao zastupnik upisan u Registar udruge?⁴

3. Mjerodavne odredbe Zakona o udrugama

Udruga svoju pravnu osobnost **stječe danom upisa u Registar (čl. 5. Zakona o udrugama).**

Članovi upravljaju udrugom neposredno ili putem svojih izabranih predstavnika u tijelima udruge na način propisan statutom (čl. 16. st. 1. Zakona o udrugama). Odredbom stavka 5. navedenoga članka propisano je da udruga imenuje jednu ili više fizičkih osoba za zastupanje udruge, a ovlasti i odgovornosti zastupnika udruge⁵ uređene su u članku 19. toga Zakona⁶.

Zastupnika udruge bira i razrješava skupština udruge, osim ako je statutom

³ Ako spomenutim ustavnim i zakonskim odredbama pridodamo propisana načela djelovanja udruge (čl. 6.-10. Zakona o udrugama), među elemente djelovanja udruge, osim već navedene neprofitnosti, možemo uključiti neovisnost, javnost, demokratski ustroj (kao sastavni dio samoregulacije) te slobodno sudjelovanje u javnom životu.

⁴ Pitanje se, u biti, odnosi i na propisane slučajeve prestanka statusa zastupnika udruge do kojih dolazi prije isteka mandata, ali se u nastavku teksta - radi jednostavnijeg izlaganja - referiramo na istek mandata kao osnovu za prestanak statusa zastupnika udruge.

⁵ Radi jednostavnosti, u nastavku teksta koristimo pojam »zastupnik udruge« (jednina), iako udrugu može zastupati i više fizičkih osoba.

propisano da zastupnika udruge bira i razrješava drugo tijelo udruge koje bira skupština (čl. 18. st. 1. podst. 2. Zakona o udrugama). Trajanje mandata tijela udruge određuje se statutom udruge (čl. 13. st. 3. podst. 10. toga Zakona).

Za ovu temu osobito je važno i načelo demokratskog ustroja, normirano u članku 8. Zakona o udrugama, prema kojem se djelovanje udruge temelji na načelu demokratskog ustroja, što znači da udrugom upravljaju članovi na način da unutarnji ustroj udruge mora biti zasnovan na načelima demokratskog zastupanja i demokratskog načina očitovanja volje članova.

Nadalje, upis u Registar je dobrovoljan i obavlja se na zahtjev osnivača udruge (čl. 22. st. 1. Zakona o udrugama).

Javnost Registra regulirana je odredbama članka 24. navedenog Zakona. Registar udruga i registar stranih udruga su javni (st. 1.). Podaci upisani u registre iz stavka 1. toga članka i statut udruge su javni i objavljuju se na mrežnoj stranici središnjeg tijela državne uprave nadležnog za opću upravu (st. 2.). U registru udruga putem poveznice na Registar neprofitnih organizacija javno su dostupna i izvješća o financijskom poslovanju udruge, s propisanom dokumentacijom (st. 3.).

Zahtjevu za upisu u Registar prilaže se, između ostalog, osobno ime zastupnika udruge (čl. 23. podst. 5. Zakona o udrugama). Među obveznim upisima promjena u Registru je i izbor osoba ovlaštenih za zastupanje, neovisno o tome radi li se o osobama iz prethodnog mandata (čl. 27. st. 1. podst. 5. navedenog Zakona), pa se u Registru prijavljuje i reizbor zastupnika udruge na novi mandat.

4. Svrha javnosti Registra

Smatramo da iz netom izloženoga normativnog okvira slijedi da je smisao i svrha zakonskih odredaba o sadržaju i javnosti Registra, osim ostvarivanja propisanoga načela javnosti, povjerenje trećih osoba u istinitost podataka sadržanih u Registru (s različitim pravnim učincima koji slijede iz toga povjerenja), ali da činjenica upisanosti pojedine osobe kao zastupnika udruge u Registru sama po sebi ne konstituira ovlast zastupanja, niti produžava trajanje mandata po njegovu isteku.

Ne samo da stajalište o svezi između upisanosti zastupnika udruge u Registar i trajanja njegova mandata nema svoje izričito uporište u Zakonu o udrugama, već je takvo shvaćanje protivno mandatnoj prirodi dužnosti s kojom je povezano zastupanje udruge, kao i načelu demokratskog ustroja, a zastupniku udruge dalo bi, bez pravno prihvatljivog razloga, veće ovlasti

(dulje trajanje mandata) od ovlasti koje su mu članovi udruge povjerali u proceduri mandatnog imenovanja propisanoj statutom udruge.

Kako se stajalište o konstitutivnoj svezi između upisanosti u Registar i trajanja mandata zastupnika udruge, koje držimo pogrešnim, djelomice temelji na analogiji s upisima u zemljišne knjige, prema Zakonu o zemljišnim knjigama⁷ (u nastavku teksta: ZZK) i Zakonu o vlasništvu i drugim stvarnim pravima⁸ (u nastavku teksta: ZV), dodatno napominjemo sljedeće.

Zemljišna knjiga je javna i svatko može zahtijevati uvid u zemljišnu knjigu (čl. 7. st. 1. ZZK-a). Javna vjera i dokazna snaga zemljišnih knjiga uređena je odredbama članka 8. ZZK-a, među kojima je stavkom 1. propisano: »Smatra se da zemljišna knjiga istinito i potpuno odražava činjenično i pravno stanje zemljišta«. Osim toga, odredbom članka 120. stavak 1. ZV-a propisano je da se vlasništvo na nekretninama stječe uknjižbom u zemljišnu knjigu, ako zakon ne omogućuje da se vlasništvo nekretnine stekne nekim drugim upisom u zemljišnu knjigu. Prema stavku 3. navedenoga članka, provedena uknjižba djeluje od trenutka kad je sudu bio podnesen zahtjev za tu uknjižbu.

Međutim, Zakon o udrugama ne sadržava odredbu analognu normama članka 120. stavak 1. i 3. ZV-a. Pritom povjerenje u podatke sadržane u Registru, po svojem cilju, dosegu i pravnim učincima, samo po sebi ne razumijeva konstituiranje takvih učinaka unutar same udruge koji bi faktički doveli do produženja mandata zastupnika udruge bez statutarne osnove. Osim toga, vlasništvo na nekretninama je načelno neograničenog trajanja odnosno traje sve dok se ne ispuni neka od pretpostavki propisanih za promjenu vlasničkog statusa, dok je zastupanje udruge načelno ograničenoga (mandatnog) trajanja, pa ni spomenute bitne razlike ne idu u prilog spomenutoj analogiji⁹.

5. Umjesto zaključka

Bez izričite zakonske ili statutarne osnove **mandat zastupnika udruge ne može trajati dulje od razdoblja na koje je zastupnik izabran, neovisno o tome što se treće osobe, koje nemaju saznanja o isteku mandata, mogu pouzdati u podatke o zastupniku udruge navedene u Registru.** Pridavanje konstitutivnog značenja podatku o upisu zastupnika udruge u Registar bilo bi protivno načelu demokratskog ustroja udruge, kao i odredbama Zakona o udrugama kojima je, u razradi toga načela, regulirano upravljanje udrugom.

⁷ Nar. nov., br. 91/96, 68/98, 137/99, 114/01, 100/04, 107/07, 152/08, 126/10, 55/13 i 60/13.

⁸ Nar. nov., br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 90/10, 143/12 i 152/14.

⁹ Glede možebitnih dodatnih analogija spomenimo da je upis promjene člana uprave trgovačkog društva (društva s ograničenom odgovornošću) deklaratorne naravi (čl. 425. st. 4. Zakona o trgovačkim društvima, Nar. nov., br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 111/12, 125/11 i 68/13).

¹ Nar. nov., br. 74/14.

² Nar. nov., br. 56/90, 135/97, 8/98 - proć. tekst, 113/00, 124/00 - proć. tekst, 28/01, 41/01 - proć. tekst, 55/01 - ispr., 76/10, 85/10 - proć. tekst i 5/04 - Odluka USRH.

Raspuštanje predstavničkog i razrješenje izvršnog tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

– posljedica nedonošenja proračuna –

2. dio

ŽELJKA TROPINA GODEC,
dipl. iur.

U ovom broju autorica nastavlja s prikazom instituta istovremenog raspuštanja predstavničkog tijela i razrješenja izvršnog tijela o kojem je pisala u prvom dijelu članka, objavljenom u broju 6348 od 12. 1. 2015. U drugom dijelu članka obrađuje imenovanje povjerenika, njegova prava i dužnosti te raspisivanje prijevremenih izbora kao posljedice istovremenog raspuštanja i razrješenja.

4. Imenovanje povjerenika – prava i dužnosti povjerenika

Rješenje o imenovanju povjerenika Vlade u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave donosi Vlada Republike Hrvatske.

Razlozi radi kojih će Vlada Republike Hrvatske imenovati povjerenika Vlade u jedinici lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, izrijekom su određeni ZLP(R)S-om:³¹

1. kad raspusti njezino predstavničko tijelo;
2. kad se u jedinici lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave ne održe, u skladu sa zakonom, izbori za novo predstavničko tijelo;
3. kad se predstavničko tijelo ne konstituiraju sukladno odredbama posebnog zakona;
4. kad prestane mandat općinskom načelniku, gradonačelniku, odnosno žu-

panu i njihovom zamjeniku u slučaju iz članka 40.c stavak 1. ZLP(R)S-a³² i članka 40.d stavak 1., 5. i 6. ZLP(R)S-a;³³

5. kad Vlada istodobno raspusti predstavničko tijelo i razriješi općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana, sukladno odredbama ZLP(R)S-a.

Slijedom odredbe ZLP(R)S-a,³⁴ Vlada Republike Hrvatske u slučaju istovremenog raspuštanja predstavničkog tijela i razrješenja općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana imenovat će povjerenika za obavljanje poslova iz nadležnosti predstavničkog i izvršnog tijela te će raspisati prijevremene izbore. Također, imenovanje povjerenika Vlade Republike Hrvatske u slučaju kad istovremeno raspusti predstavničko tijelo i razriješi općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana, utvrđeno je i još jednom odredbom ZLP(R)S-a.³⁵ U tom slučaju povjerenik Vlade obavljat će poslove iz nadležnosti predstavničkog tijela i poslove iz nadležnosti izvršnog tijela, odnosno općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana, u skladu s odredbom članka 85.b ZLP(R)S-a.

Na temelju rješenja o imenovanju povjerenika, povjerenik Vlade Republike Hrvatske za svoj rad odgovara Vladi Republike Hrvatske te izvješće o svom radu podnosi Vladi putem središnjeg tijela državne uprave nadležnog za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, odnosno Ministarstva uprave. Povjerenik započinje s obnašanjem dužnosti stupanjem na snagu rješenja o imenovanju povjerenika, a navedeno rješenje stupa na snagu danom objave u Narodnim novinama. Visinu naknade za rad povjerenika određuje Vlada na temelju mjerila za naknadu za rad određenih posebnom uredbom, a sredstva za rad povjerenika Vlade Republike Hrvatske osiguravaju se u proračunu jedinice.

ZLP(R)S-om³⁶ je popisana povjerenikova dužnost osiguravanja ostvarivanja prava i obveza građana i pravnih osoba u jedinici lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave do uspostave njezinih tijela.

Znači, za vrijeme obnašanja funkcije, osnovna je dužnost povjerenika osigurati ostvarivanje prava i obveza građana i pravnih osoba u jedinici do uspostave njezinih tijela, odnosno predstavničkog tijela i izvršnih tijela. Sukladno navedenom, povjerenik je osoba koja treba upravljati jedinicom do uspostave njezinih redovitih tijela,

te je u tom razdoblju, u okviru zakonskih ovlasti, dužan osigurati redovito i osnovno funkcioniranje poslova u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave, da bi se osigurao određeni kontinuitet u poslovima koji se, prije svega, odnose na građane i pravne osobe, te spriječiti zastoje u funkcioniranju jedinice. S obzirom na privremenost i kratkoću funkcije povjerenika, njegove su ovlasti ograničene, te proizlazi da se ograničenja, ponajprije, odnose na donošenje najvažnijih akata – općih akata jedinice te raspolaganje imovinom i materijalnim sredstvima jedinice.

Odredbama ZLP(R)S-a propisano je da povjerenik može donositi ili mijenjati opće akte jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave samo ako je to potrebno radi provedbe zakona ili drugog propisa ili usklađivanja sa zakonom ili drugim propisom. Nadalje, propisano je da povjerenik ne može donositi ili mijenjati proračun jedinice i ne može raspolagati njezinom imovinom, osim ako je to nužno radi izvršenja prije preuzetih obveza ili dovršenja prije započelih poslova.³⁷

Ako u jedinici nije donesen proračun kao i u slučaju kad je donesena odluka o privremenom financiranju, financiranje se obavlja na temelju proračuna prethodne godine, a najkasnije do proteka roka od 90 dana od dana konstituiranja novoizabranog predstavničkog tijela.³⁸

Novim stavkom 4. koji je dodan članku 88. ZLP(R)S-a, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi iz 2012.,³⁹ propisano je da će, ako u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave nije donesen proračun ni odluka o privremenom financiranju, povjerenik donijeti odluku o privremenom financiranju u skladu s posebnim zakonom, a financiranje se obavlja sukladno stavku 3. tog članka.⁴⁰

Poseban zakon kojim se uređuju pitanja privremenog financiranja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je Zakon o proračunu. Člankom 42. Zakona o proračunu propisano je da ako predstavničko tijelo ne donese proračun prije početka proračunske godine, privremeno se, na osnovi odluke o privremenom financiranju, nastavlja financiranje poslova, funkcija i programa tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i drugih korisnika proračuna u visini koja je prijeko potrebna za njihovo obavljanje

i izvršavanje, te prava primatelja sredstava proračuna utvrđena zakonima i drugim propisima donesenim na temelju zakona.

Slijedom prethodno navedenog, u jedinicama u kojima je istovremeno raspušteno predstavničko tijelo i razriješeno izvršno tijelo radi nedonošenja proračuna, proračune tih jedinica donijet će novoizabrano predstavničko tijelo (na prijedlog novoizabranog izvršnog tijela), a financiranje u tim jedinicama do donošenja proračuna obavljat će se na temelju odluke o privremenom financiranju koju je, sukladno članku 88. ZLP(R)S-a, ovlašten donijeti povjerenik Vlade Republike Hrvatske u skladu s odredbama Zakona o proračunu, a financiranje se obavlja na temelju proračuna prethodne godine, i to najkasnije do proteka roka od 90 dana od dana konstituiranja novoizabranog predstavničkog tijela.

Ovlast povjerenika za obavljanje poslova iz djelokruga predstavničkog tijela prestaje danom konstituiranja predstavničkog tijela, a ovlast za obavljanje poslova izvršnoga tijela prestaje prvim radnim danom koji slijedi danu objave konačnih rezultata izbora općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana.⁴¹

5. Raspisivanje prijevremenih izbora

Završno ističemo da će se u slučaju istovremenog raspuštanja predstavničkog tijela i razrješenja izvršnog tijela zbog nedonošenja proračuna, raspisati prijevremeni izbori za novo predstavničko i izvršno tijelo, sukladno posebnom zakonu, odnosno Zakonu o lokalnim izborima.⁴² Prijevremene izbore raspisuje Vlada Republike Hrvatske posebnom odlukom kojom se utvrđuje točan datum održavanja izbora.

Prijevremeni izbori za članove predstavničkog tijela i za općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana u slučaju istovremenog raspuštanja predstavničkog tijela i razrješenja izvršnog tijela održavaju se istodobno, u roku 90 dana od istovremenog raspuštanja predstavničkog tijela i razrješenja općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana.⁴³ Ako bi se prijevremeni izbori trebali održati u kalendarskoj godini u kojoj se održavaju redoviti izbori, a prije njihova održavanja, u toj se jedinici prijevremeni izbori neće održati.⁴⁴

⁴¹ Čl. 89. ZLP(R)S-a.

⁴² Nar. nov., br. 144/12.

⁴³ Čl. 7. st. 4. Zakona o lokalnim izborima. O raspisivanju prijevremenih izbora za predstavničko tijelo i za općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana, vidjeti i odredbe čl. 85. st. 6. ZLP(R)S-a.

⁴⁴ Čl. 7. st. 6. Zakona o lokalnim izborima.

³¹ Čl. 86. ZLP(R)S-a.

³² Odluka o opozivu izvršnog tijela donesena na referendumu o opozivu.

³³ Slučajevi prestanka mandata izvršnog tijela.

³⁴ Čl. 85.b ZLP(R)S-a.

³⁵ Čl. 86. st. 5. t. 1. ZLP(R)S-a.

³⁶ Čl. 86. st. 2. ZLP(R)S-a.

³⁷ Čl. 88. st. 1. i 2. ZLP(R)S-a.

³⁸ Čl. 88. st. 3. ZLP(R)S-a.

³⁹ Odredbom čl. 48. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Nar. nov., br. 144/12), iza st. 3. čl. 88. ZLP(R)S-a, dodan je st. 4.

⁴⁰ Vidjeti bilješku 38.

Održavanje cesta u zimskim uvjetima

Primjena propisa
u praksi

ŽELJKO KUDRIĆ, dipl. iur., viši sudski savjetnik u Prekršajnom sudu u Daruvaru

Stanje cesta u zimskim uvjetima, pod kojima posebno podrazumijevamo okolnosti prouzročene snježnim padalinama i stvaranjem poledice, jedan je od osnovnih čimbenika koji utječe na sigurnost prometa na cestama u zimskom razdoblju, poradi čega je održavanje cesta u takvim uvjetima osobito zanimljivo i značajno, kako za same vozače, tako i za one u čiju nadležnost ulazi održavanje cesta. Ponukani novom pravnom regulativom na tom području, kao i prvim obilnijim snježnim padalinama, pokušat ćemo u ovom članku nešto više reći o problematici održavanja cesta u zimskim uvjetima, a u širem kontekstu i o propisanoj zimskoj opremi cestovnih motornih vozila.

1. Uvod

Pod održavanjem cesta u zimskim uvjetima podrazumijevamo radove prijeko potrebne za održavanje prohodnosti cesta i sigurnog odvijanja prometa u vrijeme kada su se ispunili uvjeti za režim prometa u zimskim uvjetima, koji je određen posebnim propisima. Opće odredbe koje reguliraju problematiku održavanja cesta, sadržane su u članku 6. Zakona o sigurnosti prometa na cestama¹ (u nastavku teksta: ZSPC), koji propisuje da se ceste, kao osnova na kojoj se odvija promet, moraju, uz ostalo, održavati tako da odgovaraju svojoj namjeni i zahtjevima sigurnosti prometa u skladu s odredbama posebnog zakona i propisima donesenim na temelju toga Zakona, pri čemu se nalaže pravnoj ili fizičkoj osobi obrtniku nadležnoj za održavanje ceste vođenje brige i poduzimanje primjerenih mjera glede omogućavanja odvijanja sigurnog i nesmetanog prometa. Suprotna postupanja odredbe istog članka propisuju kao prekršaj za kojega je zapriječena novčana kazna u iznosu od 5.000,00 do 15.000,00 kuna za pravnu ili fizičku osobu obrtnika, te u iznosu od 1.500,00 do 5.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi i tijelu državne vlasti ili tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave². Već spominjani posebni zakon je Zakon o cestama³, koji u svojim odredbama članaka 26.-30. nešto detaljnije govori o poslovima održavanja cesta te posebno u odredbi članka 26. stavak 3. propisuje da popis poslova redovitog i izvanrednog održavanja, opseg pojedinih radova, rokove izvođenja tih radova, pravila i tehničke uvjete za izvođenje radova u ljetnom i zimskom razdoblju te pravila za ophodnju javnih cesta propisuje ministar. Na temelju navedene odredbe Zakona o cestama, ministar pomorstva, prometa i infrastrukture donio je, 26. lipnja 2014., Pravilnik o održavanju cesta, o kojemu će više govora biti u nastavku ovog članka.

2. Pojam ceste i zimskih uvjeta

Za potpuno razumijevanje razmatrane tematike potrebno je odrediti i značenje pojmova »cesta« i »zimski uvjeti na cesti«. U odredbi članka 2. stavak 1. točka 1. ZSPC definira cestu kao svaku javnu cestu, ulicu u naselju i nerazvrstanu cestu na kojima se obavlja promet. U tom smislu Zakon o cestama, u ovom slučaju kao *lex specialis*, u odredbama

članka 2. javne ceste definira kao ceste razvrstane kao javne ceste sukladno tom Zakonu, koje svatko može slobodno koristiti na način i pod uvjetima određenim tim Zakonom i drugim propisima te ih razvrstava, ovisno o njihovu društvenom, prometnom i gospodarskom značenju, u četiri skupine: autoceste, državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste. Propisuje da su javne ceste javno dobro u općoj uporabi u vlasništvu Republike Hrvatske. Također, poznaje i pojam nerazvrstane ceste, a pod njim podrazumijeva cestu koja se koristi za promet vozilima, koje svatko može slobodno koristiti na način i pod uvjetima određenim tim Zakonom i drugim propisima, a koja nije razvrstana kao javna cesta u smislu toga Zakona, s tim da u članku 98. posebno navodi primjere nerazvrstanih cesta. U tom kontekstu možemo istaknuti da ZSPC kao konkretne primjere nerazvrstanih cesta navodi seoski, poljski i šumski put, prostore parkirališta, benzinskih crpki i sl.

Glede određenja zimskih uvjeta na cesti mjerodavna je odredba članka 193. stavak 1. ZSPC-a, koja propisuje da su zimski uvjeti na cesti takvi uvjeti kada je kolnik prekriven snijegom ili kada je na kolniku poledica. Nešto konkretnije određene zimskih uvjeta daje još uvijek važeća Naredba o prometu vozila na motorni pogon i priključnih vozila na cestama u zimskim uvjetima od 21. prosinca 1993.⁴, koja pod zimskim uvjetima na cesti smatra vrijeme kada je kolnik pokriven snijegom najmanje pet centimetara ili kada je na kolniku poledica.

3. Upravitelj ceste

Pravne osobe koje upravljaju javnim cestama ili upravitelji cesta, prema odredbama članaka 81., 82. i 83. Zakona o cestama, jesu Hrvatske autoceste d.o.o., Zagreb, Hrvatske ceste d.o.o., Zagreb, čiji je osnivač država te Županijska uprava za ceste, čiji je osnivač županija. Tako su Hrvatske autoceste d.o.o. nadležne za poslove održavanja autocesta iz članka 26. toga Zakona, osim onih autocesta kojima upravlja koncesionar, sukladno odredbama toga Zakona, zatim Hrvatske ceste d.o.o. nadležne su za poslove održavanja državnih cesta, dok je Županijska uprava za ceste nadležna za obavljanje poslova održavanja županijskih i lokalnih cesta.

Međutim, navedeni upravitelji radova, sukladno članku 33. navedenog Zakona, neposredno ne izvode radove održavanja javnih cesta, osim ako tim Zakonom nije drukčije propisano. Naime, propisano je da se radovi održavanja javnih cesta ustupaju pravnoj ili fizičkoj osobi koja je za te radove registrirana, specijalizirana i tehnički opremljena, te

koja raspolaže osposobljenim kadrovima za izvođenje radova održavanja pod prometom. Upravitelj cesta može radove održavanja javnih cesta ustupiti za razdoblje od četiri godine.

Status nerazvrstanih cesta uređen je u odredbama članaka 98.-109. Zakona o cestama. Tako je propisano da je nerazvrstana cesta javno dobro u općoj uporabi u vlasništvu jedinice lokalne samouprave na čijem se području nalazi. Upravljanje, građenje i održavanje nerazvrstanih cesta obavlja se na način propisan za obavljanje komunalnih djelatnosti, sukladno propisima kojima se uređuje komunalno gospodarstvo (Zakon o komunalnom gospodarstvu⁵), ako tim Zakonom nije propisano drukčije. Propisano je da jedinica lokalne samouprave može osnovati trgovačko društvo u svom vlasništvu radi obavljanja poslova upravljanja i održavanja nerazvrstanih cesta, uz odgovarajuću primjenu odredaba članaka 26. i 33. toga Zakona. Također, propisano je da jedinica lokalne samouprave uređuje vrste, opseg i rokove izvođenja radova redovitog i izvanrednog održavanja nerazvrstanih cesta kao i kontrolu i nadzor nad izvođenjem tih radova te propisuje prekršajne odredbe.

4. Pravilnik o održavanju cesta

Pravilnik o održavanju cesta (u nastavku teksta: Pravilnik), donesen kao provedbeni propis na temelju Zakona o cestama, objavljen je u Narodnim novinama, broj 90/14 te je stupio na snagu 2. kolovoza 2014. Predmet toga Pravilnika je uređenje popisa poslova redovitog i izvanrednog održavanja cesta, opseg pojedinih radova i rokovi izvođenja tih radova, kojih su izvođenje dužne osigurati pravne osobe koje upravljaju javnim cestama (upravitelji ceste). Bez obzira na to što Zakon o cestama, kao temeljni propis, glede održavanja cesta koristi pojam »javna cesta«, odredbom članka 1. stavak 2. Pravilnika propisano je da se taj Pravilnik primjenjuje na sve ceste, javne i nerazvrstane, osim u dijelu u kojem je u suprotnosti s propisima kojima se uređuje komunalno gospodarstvo. Osnovno pravilo je da će upravitelj cesta osigurati da se održavanje ceste provodi u skladu s odredbama toga Pravilnika i prema propisima koji uređuju gradnju.

Pravilnik, također poznaje podjelu na redovito održavanje cesta i izvanredno održavanje cesta, pa tako pod redovitim održavanjem cesta osobito podrazumijeva poslove zimske službe. Pojam zimske službe definira kao uobičajen izraz za

¹ Nar. nov., br. 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13 i 92/14.

² Sukladno odredbama čl. 62. st. 1. i 2. Prekršajnog zakona, za navedeni prekršaj nije predviđeno kažnjavanje tijela državne vlasti i tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

³ Nar. nov., br. 84/11, 22/13, 54/13, 148/13 i 92/14.

⁴ Nar. nov., br. 9/93 i 103/95.

⁵ Nar. nov., br. 36/95, 109/95 - Uredba, 21/96 - Uredba, 70/97, 128/99, 57/00, 129/00, 59/01, 26/03 - proč. tekst, 82/04, 110/04 - Uredba, 178/04, 38/09, 79/09, 153/09, 49/11, 84/11, 90/11, 144/12, 94/13, 153/13 i 147/14.

cijeli niz radnji, mjera, postupaka i aktivnosti u zimskom razdoblju, koje imaju zadaću osigurati mogućnost odvijanja prometa cestama uz najveću moguću sigurnost sudionika u prometu i prihvatljive troškove. Pod zimskim razdobljem Pravilnik podrazumijeva razdoblje koje, u pravilu, traje od 15. studenoga tekuće do 15. travnja sljedeće godine te propisuje da se u tom razdoblju ceste održavaju u skladu s izvedbenim programom zimske službe, koji donosi upravitelj ceste, na prijedlog izvođača radova redovitog održavanja ceste, koji ga je dužan podnijeti na prihvaćanje najkasnije do 15. listopada tekuće godine. Takvim izvedbenim programom zimske službe osobito se utvrđuje karta cestovne mreže, s označenim razinama prednosti i polaznim i završnim točkama djelovanja zimske službe te nacrt posipanja protiv poledice i uklanjanja snijega.

4.1. Poledica na cesti

Problematika glede postojanja opasnosti od nastanka poledice na cesti uređena je u odredbama članka 36. Pravilnika. Tako je propisano da je izvođač radova održavanja ceste u zimskom razdoblju i u slučajevima kada postoji opasnost od nastanka poledice na cesti, dužan pojedine opasne dijelove ceste posipati sredstvima koja sprječavaju nastajanje poledice. Određivanje tih mjesta i način posipanja sredstava određuje se ovisno o zemljišno-klimatskim uvjetima, položaju, nagibu i važnosti ceste te o drugim lokalnim uvjetima.

Nadalje, upravitelj ceste dužan je osigurati da na dijelu ceste gdje se poledica učestalo pojavljuje, izvođač redovitog održavanja ceste pravodobno postavi dopunsku prometnu signalizaciju, koja upozorava na moguću opasnost ili da stalno poduzima mjere i radnje u cilju sprječavanja nastajanja poledice na kolniku.

U članku 39. Pravilnika propisana je i iznimka, a prema kojoj zimska služba nije dužna osigurati prohodnost na cesti u uvjetima iznenadno nastale poledice na većem području, primjerice zbog ledene kiše, koju nije moguće otkloniti s raspoloživim sredstvima.

Također, upravitelj ceste dužan je voditi računa o zaštiti okoliša, pa je tako dužan osigurati da izvođač redovitog održavanja ceste otapajuća sredstva za snijeg i led (u pravilu, sol) koja su štetna za okoliš, koristi samo u minimalnim količinama, s tim da je za posipanje navedenih otapajućih sredstava dopušteno koristiti samo takve uređaje koji omogućavaju precizno doziranje količine posipa, pri čemu je za određivanje količine posipa potrebno uzimati u obzir količinu otapajućeg sredstva koje se već nalazi na kolniku.

4.2. Snijeg na cesti

U slučajevima pojave snijega na cestama, osnovni cilj je održavanje prohodnosti cesta. Takvo održavanje prohodnosti pojedinih cesta određeno je,

sukladno odredbama članka 37. Pravilnika, prema razini prednosti koja je utvrđena godišnjim planom, a ovisno o vrsti ceste, gustoći i strukturi prometa, zemljišno-klimatskim uvjetima i lokalnim potrebama. Pravilnik propisuje da razvrstavanje cesta po razini prednosti određuje upravitelj ceste tako da osigura i uskladi prohodnost cjelokupne cestovne mreže, pa u tom smislu Pravilnik sadržava i tablicu u kojoj je prikazano razvrstavanje cesta u odnosu na razine prednosti i osiguranje prohodnosti u zimskim uvjetima. Prema navedenoj tablici, za *autoceste i brze ceste*, koje ulaze u I. razinu prednosti, potrebno je osigurati prohodnost 24 sata, s tim da je u slučaju iznadprosječnog intenziteta snježenja potrebno osigurati prohodnost jednog prometnog traka i prilaz većim parkiralištima. Na *javnim cestama s PG-DP-om (prosječnim godišnjim dnevnim prometom) većim od 4.000* vozila na dan u oba smjera, priključnim cestama, koje povezuju državne ceste s autocestama, međunarodnim cestovnim graničnim prijelazima, međunarodnim zračnim lukama, morskim lukama od osobitog gospodarskog interesa za RH, državnim riječnim lukama, trajektnim lukama kojima se ostvaruje kontinuitet državne cestovne mreže, koje ulaze u II. razinu prednosti, potrebno je osigurati prohodnost od 5:00 do 22:00 sata, s tim da je u slučaju iznadprosječnog intenziteta snježenja potrebno osigurati prohodnost jednog prometnog traka, s mogućim zastojećima do dva sata između 22:00 i 5:00 sati. Glede *županijskih cesta*, koje ulaze u III. razinu prednosti, potrebno je osigurati prohodnost od 5:00 do 20:00 sati, s tim da je u slučaju iznadprosječnog intenziteta snježenja potrebno osigurati prohodnost jednog prometnog traka, s mogućim zastojećima do dva sata između 20:00 i 5:00 sati. Na *ostalim lokalnim cestama*, koje ulaze u IV. razinu prednosti, potrebno je osigurati prohodnost od 7:00 do 20:00 sati odnosno uskladiti s lokalnim potrebama, s tim da je u slučaju iznadprosječnog intenziteta snježenja potrebno osigurati prohodnost, s mogućim zastojećima do jednog dana.

Pod osiguranjem prohodnosti Pravilnik podrazumijeva da je cesta iz I. (autocesta i brza cesta) i II. (javne ceste s PGDP-om >4.000) razine prednosti prohodna ako visina snijega na kolniku ne prelazi **10 cm**, a na drugim cestama **15 cm** i ako je promet moguć vozilima koja imaju zimsku opremu.

U članku 39. Pravilnika propisana je i iznimka, a prema kojoj zimska služba nije dužna osigurati prohodnost na cesti u uvjetima vrlo intenzivnog snježenja i uz olujan vjetar i pojavu velikih snježnih zapuha ili snježnih lavina.

Dakako, prema Pravilniku, pri uklanjanju snijega i leda s mehanizacijom treba voditi računa da se ne ošteti cesta, pa ako to nije moguće, onda se ti radovi trebaju obaviti ručno, s tim da se u naselejenim mjestima uklanjanje snijega s kolnika javne ceste treba izvoditi tako da je osiguran pristup pješćakim prijelazima.

Naposljetku, propisano je da po završetku zimskog razdoblja s javne ceste treba ukloniti ostatke posipnog materijale (sipine), privremenu dopunsku prometnu signalizaciju i opremu, cestovne naprave i uređaje za osiguranje ceste i prometa.

Također, Pravilnik sadržava i tablicu u kojoj su opseg i rokovi izvođenja radova razvrstani ovisno o vrsti javne ceste. Prema toj tablici, radovi uklanjanja snijega i posipavanja poledice na kolniku za bilo koju javnu cestu ulaze u skupinu 1. Neodgodivi radovi, čije bi neizvođenje moglo ugroziti javnu cestu i sigurnost odvijanja prometa, dok radovi preventivnog posipanja kolnika ulaze u skupinu 2. Nužno potrebni radovi, koji se izvode u skladu s utvrđenim planom i u određenim rokovima. Međutim, Pravilnik propisuje da stvarni opseg i rokove za izvođenje pojedinih radova iz navedene tablice određuje upravitelj ceste.

5. Zimska oprema

Kao što je već navedeno, uz visinu snijega na kolniku, uvjet da bi se određena cesta smatrala prohodnom, jest i da je na toj cesti promet moguć vozilima koja imaju zimsku opremu, pa ćemo u jednom širem kontekstu razmatrane problematike nešto reći i o zimskoj opremi koja je propisana za vozila koja prometuju u režimu zimskih uvjeta na cesti.

Osnovno pravilo sadržano je u odredbi članka 193. stavak 3. ZSPC-a, prema kojemu je za vrijeme zimskih uvjeta na cestama zabranjen promet motornim vozilima koja nemaju propisanu zimsku opremu i teretnim automobilima s priključnim vozilom, pri čemu se nalaze i vozaču motornog vozila da, prije uključivanja u promet, očisti zaleđena vjetrobranska stakla i snijeg na vozilu.

Odredbama članka 94. Pravilnika o tehničkim uvjetima vozila u prometu na cestama⁶ propisano je da se pod zimskom opremom motornih vozila čija najveća dopuštena masa nije veća od 3,50 tona, podrazumijevaju zimske gume (M+S) na svim kotačima ili ljetne gume s najmanjom dubinom profila od 4 mm i lancima za snijeg pripravnim za postavljanje na pogonske kotače. Pod zimskom opremom autobusa podrazumijevaju se lanci na pogonskim kotačima ili zimske gume (M+S) postavljene na pogonske kotače, a autobusi i teretna vozila koja zbog tehničkih razloga ne mogu postaviti lance na pogonske kotače, moraju imati zimske gume (M+S) na pogonskim kotačima. Propisano je da se na vozila ne smiju postavljati gume s čavlama.

Međutim, odredba članka 193. stavak 3. ZSPC-a daje ovlast ministru nadležnom za poslove prometa, da propiše obvezatno posjedovanje zimske opreme i u slučaju kada na cesti ne postoje zimski uvjeti, a koju je ovlast resorni ministar i iskoristio, donijevši Odluku o obvezatnoj uporabi zimske opreme na zimskim dionicama javnih cesta u Republici Hr-

vatskoj od 14. studenoga 2013.⁷, kojom se određuje obvezatna uporaba zimske opreme na zimskim dionicama javnih cesta u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 15. studenoga tekuće godine do 15. travnja sljedeće godine. Navedena Odluka sadržava popis takvih zimskih dionica, kao i njihovu kartu. Također, možemo istaknuti da ta Odluka definira zimsku opremu istovjetno kao i navedeni Pravilnik o tehničkim uvjetima vozila u prometu na cestama.

6. Zaključak

Prije razmatranog Pravilnika na snazi je bio Pravilnik o održavanju i zaštiti javnih cesta⁸, koji nije dovoljno jasno definirao kada se cesta smatra prohodnom. Naime, prema tom Pravilniku cesta je smatrana prohodnom kada je radovima na uklanjanju snijega omogućeno prometovanje vozila uz uporabu zimske opreme, u skladu s posebnim propisom o prometovanju vozila u zimskim uvjetima. Također, postavljao je i vremenski okvir u kojemu su ceste morale biti očišćene od snijega odnosno propisivao je da na cestama, koje su svrstane u prvu razinu prednosti, radovi na osiguranju prohodnosti moraju se dovršiti u roku pet sati u nizinskom donosno osam sati u planinskom području, računajući od trenutka prestanka padalina, dok se na ostalim državnim, županijskim i lokalnim cestama prohodnost morala osigurati najkasnije u roku dvadeset četiri sata od trenutka prestanka padalina.

Novim Pravilnikom daje se jasna definicija prohodnosti ceste, kada se navodi da je cesta iz I. (autocesta i brza cesta) i II. (javne ceste s PGDP-om >4.000) razine prednosti prohodna ako visina snijega na kolniku ne prelazi **10 cm**, a na drugim cestama **15 cm** i ako je promet moguć vozilima koja imaju zimsku opremu. Osim toga, više se ne postavlja vremenski okvir u kojemu se mora očistiti cesta od snijega odnosno u kojem roku od trenutka prestanka padalina moraju biti završeni radovi na čišćenju ceste od snijega, već se samo propisuje vrijeme u kojemu treba biti osigurana prohodnost ceste. Navedene novine Pravilnika inače su uobičajene u zemljama Europske unije, pa smo se, dakle, i na tom području približili stanju u zemljama Europske unije. K tome, neki izračuni pokazuju da će se na taj način značajno smanjiti troškovi održavanja ceste. Međutim, realno je očekivati da će se ionako negativne kritike javnosti na rad zimskih službi još dodatno intenzivirati ako se budu striktno držale odredaba Pravilnika, pa se u tom smislu nadamo da se zimske službe neće striktno držati Pravilnika te da će čistiti snijeg s cesta i prije nego što dosegne razinu od 10 odnosno 15 centimetara, a što su neki već i najavili, navodeći da bi se ostavljeni snijeg zaledio i da bi time napravio još veće probleme.

⁷ Nar. nov., br. 145/13.

⁸ Nar. nov., br. 25/98 i 162/98.

⁶ Nar. nov., br. 51/10, 84/10, 145/11, 140/13 i 85/14.

Prikaz novog Zakona o područjima i sjedištima

RENATA PRAŽETINA KALEB,
mag. iur.*

Novim Zakonom o područjima i sjedištima sudova iz listopada 2014. (Nar. nov., br. 128/14) znatno se smanjuje broj općinskih i prekršajnih sudova. Reforma mreže sudova nije obuhvatila i županijske sudove. Naime, smanjivanje broja općinskih sudova nije pratilo smanjivanje broja županijskih sudova. Tek kad Zakon stupi na snagu odnosno 1. travnja 2015. osim odluka navedenih u čl. 23. Zakona i počne se primjenjivati moći će se sagledati jesu li se, smanjivanjem broja sudova, postigli očekivani učinci.

1. Uvod

Hrvatski je sabor 24. listopada 2014. donio novi Zakon o područjima i sjedištima sudova (u nastavku teksta: Zakon)¹, kojim se uspostavljaju županijski, općinski, prekršajni, trgovački i upravni sudovi te se određuju područja njihove nadležnosti i sjedišta u kojima će djelovati.

Prema dosad važećem Zakonu o područjima i sjedištima sudova² iz 2010., u Republici Hrvatskoj uspostavljeno je 67 općinskih sudova, 15 županijskih sudova, 7 trgovačkih sudova i 4 upravna suda te je određeno njihovo sjedište i područje nadležnosti. Od 67 općinskih sudova za postupanje u kaznenoj i građanskoj grani sudovanja nadležna su 34 suda, dok 33 općinska suda postupaju samo u građanskoj grani sudovanja. Također, Zakonom o područjima i sjedištima prekršajnih sudova³ iz 2009. uspostavljena su 63 prekršajna suda te je određeno njihovo sjedište i područje nadležnosti, s tim da Prekršajni sud u Novalji i Prekršajni sud u Novom Zagrebu nisu ni započeli s radom.

Racionalizacija mreže sudova započela je donošenjem Zakona o područjima i sjedištima sudova još 2008., te se do danas taj proces provodio u nekoliko etapa, tako da su mijenjana područja nadležnosti sudova i njihov broj. Broj općinskih sudova sa 108 smanjen je na 67, a prekršajnih sudova sa 114 na 63. Broj županijskih sudova smanjen je s 21 na 15, a broj trgovačkih s 13 na 7 sudova. Godine 2012. s radom su započela 4 upravna suda i Visoki upravni sud Republike Hrvatske. Proces racionalizacije mreže sudova nastavljen je u idućim godinama, međutim bio je ograničen samo na smanjenje broja općinskih sudova te smanjenje broja kaznenih sudova, no nije se odnosio i na reorganizaciju mreže sudova.

2. Nedostaci u sadašnjoj mreži sudova

Ministarstvo pravosuđa smatra da postoji prevelik broj sudova, da su suci neravnomjerno radno opterećeni, sudski postupci dugotrajni, te se neprestano povećavaju zaostaci u radu, a što se očituje i kroz stalno povećanje broja zahtjeva za suđenje u razumnom roku. Osim navedenog, sudska praksa naših sudova

neujednačena je, ne postoji potrebna specijalizacija sudaca, niti pokretljivost kako sudačkog kadra, tako i službenika.⁴

Ministarstvo pravosuđa analiziralo je podatke o radu općinskih i prekršajnih sudova u razdoblju od 2011. do 2013., te su uočeni određeni nedostaci u sadašnjoj mreži sudova, i to, ponajprije, neravnomjernu radnu opterećenost. Postojeći značajni nerazmjeri u radnoj opterećenosti sudova i sudaca negativno se odražavaju na njihovu učinkovitost. Normativne i organizacijske mjere koje su dosad poduzimane u smjeru ujednačavanja radne opterećenosti sudova i sudaca, kao, primjerice, izmjene stvarne i mjesne nadležnosti sudova, racionalizacija određenog broja sudova, uspostavljanje pojedinih specijaliziranih sudova, delegacija predmeta, premještaji sudskog osoblja, kadrovsko popunjavanje i slično, nisu polučile zadovoljavajuće rezultate.

Daljnji nedostaci su dugotrajni sudski postupci, povećavanje zaostataka u radu, te velik broj zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Radno opterećeni sudovi redovito ne uspijevaju riješiti svoj godišnji priljev predmeta, čime gomilaju zaostatke u radu i u značajnom broju svojih predmeta krše ustavna jamstva o pravu stranaka na suđenje u razumnom roku. U posljednje tri godine državni proračun s te osnove teretili su milijunski kunski iznosi.⁵ Postoji i neujednačena sudska praksa te slaba mogućnost specijalizacije sudaca.

Postoji, nadalje, prema mišljenju Ministarstva pravosuđa, nedovoljna pokretljivost sudskog osoblja te dugotrajni postupci premještaja sudaca i službenika. Promjenama u radnim postupcima, proizročnim promjenama propisa, kao i uvođenjem informacijskih sustava u unutarnje poslovanje sudova, u pojedinim sudovima javlja se višak kadrova. Radno opterećene sudove moguće je kadrovski popuniti premještajem sudskog osoblja iz drugih, manje radno opterećenih sudova. Međutim, u postupcima premještaja sudaca i službenika postoje određena zakonska ograničenja (dobrovoljnost, pristanak čelnika suda, udaljenost do mjesta premještaja) pa su ti postupci složeni i dugotrajni. Za bolju pokretljivost trebalo bi, pritom, osigurati odgovarajuća službena prijevozna sredstva i stambeni prostor, a ne da suci i službenici glede toga budu prepušteni sami sebi.

Postojeći kadrovski i materijalni resursi, prema mišljenju Ministarstva,

nisu racionalno iskorišteni. Svi sudovi, pa i oni nedovoljno radno opterećeni, zapošljavaju službenike i namještenike koji obavljaju sve radne procese kao što su, primjerice, dostava pismena, materijalno-financijsko poslovanje, izvršenje sankcija i sudska ovrha. U svim sudovima, pa i onim nedovoljno radno opterećenima, treba financirati uspostavu i održavanje resursa za obavljanje svih procesa rada, kao primjerice informacijskog sustava koji se primjenjuje u poslovanju, informatičke opreme i službenih vozila.

3. Reorganizacija i smanjenje osnovne mreže sudova

Zakonom se ustrojava nova organizacija mreže općinskih i prekršajnih sudova.

Novom organizacijom područje Republike Hrvatske dijeli se na 15 pravosudnih područja, i to tako da se uspostavlja 15 županijskih sudova, 24 općinska i 22 prekršajna suda. Također se uvodi nova organizacija mreže od 8 trgovačkih sudova tako da se ponovno osniva Trgovački sud u Pazinu za područje Istarske županije, koji je neko vrijeme bio stalna služba Trgovačkog suda u Rijeci. Sukladno tome utvrđuju se i sjedišta sudova. Zanimljivo je da je reforma gotovo izjednačila broj županijskih i općinskih sudova te se nije smanjivao broj županijskih sudova.

Prema Zakonu od 1. travnja 2015. s radom će prestati 43 općinska suda, a 1. srpnja 2015. 39 prekršajnih sudova. Sadašnji općinski i prekršajni sudovi koji prestaju s radom postat će stalne službe novouspostavljenih općinskih i prekršajnih sudova, a sadašnje stalne službe općinskih i prekršajnih sudova postat će stalne službe novouspostavljenih općinskih i prekršajnih sudova. Tako će se i ubuduće građanima osiguravati pristup općinskim i prekršajnim sudovima istovjetan onome kakav imaju i danas. Reorganizacija polazi od toga da se na području svake županije uspostavlja jedan općinski i jedan prekršajni sud, s tim da je sjedište tih sudova u sjedištu županijskih sudova, a u županijama koje nemaju županijski sud, sjedište općinskih i prekršajnih sudova je u sjedištu županije. Izuzetak od tog kriterija je Krapinsko-zagorska županija u kojoj je, umjesto Krapine kao sjedišta županije, sjedište općinskog i prekršajnog suda smješteno u Zlatar zbog osiguranih znatno kvalitetnijih prostornih i tehničkih uvjeta za rad suda (relativno nove zgrade bivšeg Županijskog suda u Zlataru) od onih u Gradu Krapini te područje Zagrebačke županije na kojem su, zbog veličine područja, geografskog položaja i broja stanovnika, uspostavljene

* Renata Pražetina Kaleb, mag. iur., sutkinja Općinskog kaznenog suda u Zagrebu i izmiriteljica Centra za mirenje pri HGK.

¹ Zakon o područjima i sjedištima sudova (Nar. nov., br. 128/14 od 31. listopada 2014. - u nastavku teksta: Zakon).

² Nar. nov., br. 144/10 i 84/11.

³ Nar. nov., br. 137/09.

⁴ Vlada RH, Konačni prijedlog Zakona o područjima i sjedištima sudova, Zagreb, rujan 2014. str. 16 (u nastavku teksta: Konačni prijedlog Zakona).

⁵ Ibid.

sudova

na dva općinska i dva prekršajna suda, i to Općinski sud u Velikoj Gorici i Općinski sud u Novom Zagrebu te Prekršajni sud u Velikoj Gorici i Prekršajni sud u Novom Zagrebu.⁶

Važna organizacijska promjena izvršena je Zakonom glede nadležnosti Općinskog građanskog suda u Zagrebu. Taj je sud najopterećeniji sud u Republici Hrvatskoj, i to kako po priljevu predmeta (priljev od 21.74 % od ukupnog priljeva predmeta na svim općinskim sudovima) i opterećenosti sudaca (ima 651 predmet po sucu), tako i po značajnom broju neriješenih predmeta (28,68 % od ukupno neriješenih predmeta na općinskim sudovima).

Prihvaćeno je, stoga, da se područje nadležnosti sadašnjeg Općinskog građanskog suda u Zagrebu podijeli na dva suda, i to: Općinski građanski sud u Zagrebu i Općinski sud u Novom Zagrebu. Područje nadležnosti tih općinskih sudova obuhvaća područje Grada Zagreba i područje Zagrebačke županije, i to Općinski građanski sud u Zagrebu područje gradskih četvrti Grada Zagreba sjeverno od rijeke Save, a Općinski sud u Novom Zagrebu područja gradskih četvrti Grada Zagreba južno od rijeke Save i dio područja Zagrebačke županije. Općinski građanski sud u Zagrebu postupat će isključivo u građanskoj grani sudovanja, osim u radnim sporovima i imat će manji priljev predmeta, manji broj sudskog osoblja i ravnomjerniju radnu opterećenost, dok će Općinski sud u Novom Zagrebu biti sud pune nadležnosti (kazneno, građansko i radno sudovanje). Prema Zakonu će područje nadležnosti Općinskog kaznenog suda u Zagrebu i Općinskog građanskog suda u Zagrebu biti istovjetno, samo svaki u svojoj grani sudovanja, dok će Općinski radni sud u Zagrebu koji je započeo s radom 2012. kao specijalizirani sud za radne sporove, biti istovjetne mjesne nadležnosti sadašnjeg Općinskog građanskog suda u Zagrebu.⁷

Reorganizacija mreže prekršajnih sudova istovjetna je mreži općinskih sudova.

3.1. Učinci reorganizacije

Navedenom reorganizacijom mreže općinskih i prekršajnih sudova postići će se prema Ministarstvu sljedeći učinci:

- ravnomjernija radna opterećenost sudova i sudaca (mogućnost predsjednika svakog suda da odgovarajućim aktom sudske uprave - godišnjim rasporedom poslova, izvrši preraspodjelu predmeta i tako ujednači radnu opterećenost suda-

ca unutar suda nastalog spajanjem, što osigurava veću djelotvornost suda i smanjenje broja zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku);

- smanjenje troškova delegacije predmeta s opterećenih sudova na sudove s manjim priljevom predmeta;

- manji broj sudova osigurava ujednačeniju sudsku praksu i daje bolju mogućnost za specijalizaciju sudaca (veći broj sudaca moguće je radno opteretiti predmetima iz istovrsnog ili srodnog pravnog područja) što se nužno mora povoljno odraziti na trajanje sudskih postupaka i kvalitetu odluka;

- veća pokretljivost sudskog osoblja (mogućnost svakog predsjednika suda da godišnjim rasporedom poslova raspoređuje suce, službenike i namještenike u ustrojstvene jedinice suda, pa i zajedničke službe, primjerice dostavljačke, računovodstvene i ovršiteljske, sukladno zahtjevima učinkovitosti i ekonomičnosti);

- ravnomjernija iskorištenost postojećih resursa (informacijskih sustava i opreme, službenih vozila i sl.);

- smanjenje broja predsjednika općinskih i prekršajnih sudova;

- smanjenje broja sudaca koji obavljaju posebna zaduženja, a koja predstavljaju osnovu za oslobođenje od »radne norme« (predsjednici sudova, predsjednici odjela i sl.);

- mogućnost bolje organizacije radnih procesa posebice u vrijeme godišnjih odmora, te mogućnost svakog suda da sazove vijeća od nekoliko sudaca i ekonomičnije organizacije dežurstva i sl.);

- »okrupnjavanje« sudova olakšava tijelima sudske i pravosudne uprave nadzor nad radom sudova, njihovih predsjednika i sudaca.⁸

3.2. Reorganizacija nadležnosti županijskih sudova

Zakon donosi značajne promjene u nadležnosti županijskih sudova. Tako će od 1. travnja 2015. svaki županijski sud postati nadležan za odlučivanje u drugom stupnju o žalbama protiv presuda svih općinskih sudova u kaznenim postupcima. To će, najvjerojatnije, dovesti do različite prakse županijskih sudova koja bi se otklonila osnivanjem Visokog kaznenog suda Republike Hrvatske čije je osnivanje odgođeno s 1. siječnja 2015. na 1. siječnja 2020. (čl. 19. st. 1 ZKP-a). Nadalje, promjene se odnose i na odlučivanje u drugom stupnju o žalbama protiv odluka općinskih sudova u građanskim postupcima. Naime, od 1. srpnja 2015. županijski sudovi određeni člankom 4. Zakona bit će nadležni za odlučivanje u drugom stupnju o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u radnim, obiteljskim i zemljišnoknjižnim postupcima. To znači da će samo određeni županijski sudovi postupati u navedenim predmetima, što će omogu-

ćiti specijalizaciju sudaca, ujednačenu sudsku praksu i brže rješavanje predmeta. Od 1. siječnja 2016. svaki županijski sud, u ostalim vrstama građanskih predmeta, bit će nadležan za odlučivanje u drugom stupnju o žalbama protiv odluka bilo kojeg općinskog suda. To znači da će svaki od 15 županijskih sudova u Republici Hrvatskoj moći odlučivati o žalbi protiv odluka bilo kojeg općinskog suda u Republici Hrvatskoj. Odluka o tome kojem županijskom sudu će se dodijeliti određeni predmet u drugostupanjski postupak donosit će se nasumičnom algoritamskom dodjelom predmeta. U tom bi slučaju npr. o žalbi protiv odluke Općinskog suda u Dubrovniku mogao odlučivati Županijski sud u Zagrebu ili Županijski sud u Osijeku. Takva dodjela predmeta ne predstavlja opterećenje za građane jer u žalbenim postupcima nije potreban dolazak stranke na sud te se građanima osigurava brže rješavanje njihovih žalbi. Rasprave i javne sjednice na županijskim sudovima na koje se pozivaju stranke izuzetno su i zakonom predviđene. U tim slučajevima stranka će se omogućiti pristup sudu osobno ili putem zatvorenog tehničkog uređaja za vezu na daljinu (audio-video uređaj). Izuzetak od pravila o nasumičnoj dodjeli predmeta županijskim sudovima u drugostupanjskom postupku predviđa se u slučaju kad drugostupanjski sud ponovno odlučuje o žalbi u istom predmetu. Naime, tada se predmet dodjeljuje na postupanje istom županijskom sudu.⁹

Razlozi za predloženu promjenu mjesne nadležnosti županijskih sudova nalaze se u činjenici da je do sada svaki županijski sud u sklopu svoje mjesne nadležnosti stvarao vlastitu sudsku praksu pa bi u sličnim predmetima različiti županijski sudovi donosili različite odluke.

Ovim će se Zakonom ubuduće to izbjeći jer će se stvoriti ujednačena sudska praksa, čime će se ujedno postići i ravnomjernija radna opterećenost sudova.

3.3. Kazneni postupci

Člankom 3. Zakona propisano je da je svaki županijski sud nadležan za odlučivanje u drugom stupnju po žalbama protiv presuda svih općinskih sudova u kaznenim postupcima, osim ako posebnim zakonom nije drukčije određeno. Tako je Zakonom o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta propisano da su za kaznena djela iz nadležnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta nadležna samo četiri županijska i četiri općinska suda. Radi ujednačavanja sudske prakse i ravnomjernije radne opterećenosti sudaca županijskih sudova u Republici Hrvatskoj, a umjesto dosadašnjeg sustava mjesne nadležnosti pojedinog županijskog suda za određene općinske sudove, propisuje se da će svaki od 15 županijskih sudova u Republici Hrvat-

skoj moći odlučivati o žalbi protiv presude bilo kojeg općinskog suda. U tom bi slučaju u kaznenom predmetu npr. o žalbi protiv presude Općinskog suda u Varaždinu, mogao odlučivati Županijski sud u Zagrebu ili Županijski sud u Osijeku temeljem nasumične algoritamske dodjele predmeta, temeljene na procjeni jednake radne opterećenosti kaznenih županijskih sudaca.¹⁰

3.4. Građanski postupci

Člankom 4. propisuje se nadležnost županijskih sudova za odlučivanje u drugom stupnju o žalbama protiv svih odluka (presuda i rješenja) općinskih sudova u građanskim postupcima. Naime, stavkom 1. propisuje se nadležnost određenih županijskih sudova za odlučivanje o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u radnim predmetima, zatim stavkom 2. u obiteljskim predmetima i stavkom 3. u zemljišnoknjižnim predmetima, kao i o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u postupcima brisovne tužbe, tužbe za ispravak, tužbe za ispravak pogrešnog upisa i tužbe za opravdanje predbilježbe. Stavkom 4. propisuje se nadležnost svih županijskih sudova za odlučivanje u drugom stupnju o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u ostalim građanskim predmetima.

Kao sudove koji će rješavati navedene vrste predmeta, osim četiri najveća županijska suda (sudovi u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku) koji su i do sada zapimali najveći broj tih predmeta, određeni su, u sporovima iz radnih odnosa, Županijski sud u Bjelovaru, za obiteljske predmete, Županijski sud u Puli - Pola, a za zemljišnoknjižne predmete, Županijski sud u Varaždinu i Velikoj Gorici. Naime, osim županijskih sudova u Zagrebu, Splitu, Osijeku i Rijeci, županijski sudovi u Bjelovaru, Puli - Pola, Varaždinu i Velikoj Gorici su sudovi s najvećim brojem sudaca zbog čega imaju mogućnost osnivanja specijaliziranih vijeća, a da se pritom ne ugrozi učinkovitost u rješavanju ostalih vrsta predmeta.

Za odlučivanje o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u sporovima iz radnih odnosa određeni su Županijski sud u Bjelovaru, Županijski sud u Osijeku, Županijski sud u Rijeci, Županijski sud u Splitu i Županijski sud u Zagrebu.

Kod odlučivanja o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u obiteljskim predmetima određeni su Županijski sud u Puli-Pola, Županijski sud u Splitu i Županijski sud u Zagrebu.

Za odlučivanje o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u zemljišnoknjižnim predmetima, kao i o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u

⁶ Ibid.

⁷ Ibid., str. 19.

⁸ Ibid., str. 21-22.

⁹ Ibid., str. 22.

¹⁰ Ibid., str. 24.

Prikaz novog Zakona o područjima i sjedištima sudova

Nastavak sa 21. stranice

postupcima brisovne tužbe, tužbe za ispravak, tužbe za ispravak pogrešnog upisa i tužbe za opravdanje predbilježbe, određuju se Županijski sud u Splitu, Županijski sud u Varaždinu i Županijski sud u Velikoj Gorici, te se za odlučivanje o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u ostalim građanskim predmetima određuje svaki županijski sud.

4. Nemogućnost djelovanja suda zbog više sile, stalne službe i sudbeni dani

Kad zbog više sile sud nije u mogućnosti djelovati u svojem sjedištu, ministar pravosuđa donijet će odluku kojom će odrediti drugo privremeno sjedište suda dok te okolnosti traju.¹¹

Osim u sjedištu ili privremenom sjedištu, određenom temeljem članka 10. Zakona, sud može obavljati sudbenu vlast i u stalnim službama ili odjelima izvan sjedišta suda te održavanjem sudbenih dana.¹²

5. Dovršavanje započetih postupaka

Postupke u predmetima općinskih, prekršajnih i županijskih sudova koji nisu dovršeni do dana stupanja na snagu Zakona provest će i dovršiti suci koji su u njima postupali. Zbog promjene organizacijske strukture pravosudnog sustava, a s obzirom na postupke u tijeku i činjenicu da neki od njih traju dugi niz godina, tom odredbom osigurava se da postupci ne moraju započinjati iznova zbog promjene vijeća, odnosno raspravnog suca. Stoga će, bez obzira na koji sud će pojedini sudac nakon stupanja na snagu Zakona biti raspoređen, on dovršiti postupak u predmetu koji je započeo prije njegova stupanja na snagu.

Ako nakon stupanja na snagu tog Zakona viši sud u povodu pravnog lijeka predmet vrati na ponovni postupak, predmet se dostavlja sudu u čiju nadležnost ulazi, sukladno odredbama Zakona. O žalbama protiv presuda općinskih sudova u kaznenim predmetima, te o žalbama protiv odluka općinskih sudova u građanskim predmetima koje su donesene do dana stupanja na snagu odgovarajućih odredaba Zakona, odlučivat će županijski sudovi, određeni prema odred-

bama Zakona o područjima i sjedištima sudova (Nar. nov., br. 144/10 i 84/11).

6. Prijelazne i završne odredbe

Danom stupanja na snagu Zakona općinski sudovi uspostavljeni dosadašnjim Zakonom o područjima i sjedištima sudova iz 2010., nastavljuju s radom kao stalne službe općinskih sudova uspostavljenih Zakonom. Postojeće stalne službe nastavljuju s radom kao stalne službe pojedinih općinskih, prekršajnih, županijskih i trgovačkih sudova uspostavljenih Zakonom. Prekršajni sudovi nastavljuju s radom kao stalne službe prekršajnih sudova uspostavljenih Zakonom kao i postojeće stalne službe.

Danom stupanja na snagu Zakona prestaje vrijediti Zakon o područjima i sjedištima sudova iz 2010., a 1. srpnja 2015. prestaje vrijediti Zakon o područjima i sjedištima prekršajnih sudova iz 2009. zbog prilagodbe informacijskog sustava u prekršajnim sudovima koju nije moguće provesti usporedno s prilagodbom informacijskog sustava u općinskim i županijskim sudovima.¹³

Zakon stupa na snagu 1. travnja 2015., osim odredaba članka 4. stavak 1., 2. i 3., kojima se propisuje nadležnost određenih županijskih sudova za odlučivanje o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u radnim, obiteljskim i zemljišnoknjižnim postupcima, kao i o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u postupcima brisovne tužbe, tužbe za ispravak, tužbe za ispravak pogrešnog upisa i tužbe za opravdanje predbilježbe i odredaba članka 6. i 14. koje se odnose na prekršajne sudove, a koje stupaju na snagu 1. srpnja 2015. Odredbe članka 4. stavak 4. kojima se propisuje nadležnost svih županijskih sudova za odlučivanje o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u ostalim građanskim predmetima, stupaju na snagu 1. siječnja 2016.¹⁴

Različito vrijeme stupanja na snagu pojedinih odredaba Zakona određeno je zato jer je potrebno poduzeti niz mjera i aktivnosti radi osiguranja prostornih, tehničkih i informatičkih uvjeta za rad svakog pojedinog suda. S obzirom na zahtjevnost tih uvjeta i činjenicu da se radi o 24 općinska i 22 prekršajna suda koji će djelovati na više lokacija i koje je potrebno međusobno informatički povezati te pripremiti **algoritam nasumične dodjele predmeta**, Zakonom se propisuje različito vrijeme stupanja na snagu njegovih pojedinih članaka.

¹³ Konačni prijedlog Zakona, str. 27.

¹⁴ Čl. 23. Zakona.

Zaštita od rizika

dr. sc. MIROSLAV GREGUREK

Sigurnost poslovanja uz ograničenu izloženost rizicima i maksimalizacija dobiti, glavni su ciljevi poslovanja financijskih institucija i poslovnih subjekata. U suvremenom okruženju sve snažnije konkurencije, ali i veće rizičnosti poslovanja u kojem banke i ostale financijske institucije te poslovni subjekti obavljaju svoju djelatnost, trend globalizacije i ostale pojave i promjene koje ga prate, poput deregulacije i volatilnosti tržišta, zahtijevaju posvećivanje veće pozornosti rješavanju problema učinkovitog upravljanja tržišnim i ostalim financijskim rizicima. Zato su sve atraktivniji poslovi koji smanjuju ili eliminiraju rizik kao što je hedging (zaštita od rizika).

U nastavku, u prvom dijelu članka, autor govori o definiciji hedginga, financijskim tržištima, oblicima hedginga kao i tehnikama hedginga. U drugom dijelu članka donosimo primjere hedginga kao i prikaz prednosti i nedostataka hedginga izvedenica (derivata).

1. Definicija

Hedging je poslovno-financijska strategija izbjegavanja ili umanjivanja nastupa rizika, tj. gubitka kod jedne operacije, poduzimanjem druge operacije. Hedge je pozicija investitora u namjeri da se izbjegnju mogući potencijalni gubici/dobici koji bi mogli proizaći kod investiranja tvrtke. U tom smislu pozicija može biti duga, kad se sredstvo kupi ili je već u vlasništvu, ili kratka, kad sredstvo treba dostaviti trećoj strani na određeni dan u budućnosti ili sredstvo koje je pozajmljeno, odnosno prodano, a u budućnosti se mora isporučiti. Hedging je zaštita od rizika koja pretpostavlja sudjelovanje u financijskim poslovima pokrivanja duge pozicije i to tako da se zauzme dodatna kratka pozicija ili pokrivanje kratke pozicije zauzimanjem dodatne duge pozicije. U praksi, hedging je zauzimanje pozicije na nekom tržištu da bi se izjednačilo i dovelo u ravnotežu cijene i rizik u pretpostavljenoj poziciji nasuprot ili kao protuteža tržištu ili investiranju.

Riječ *hedge* iz staroengleskog *hadge*, izvorno obilježava bilo kakvu ogradu, živu ili umjetnu. Korištenje te riječi kao glagola u smislu »hadge, izbjegavanja« je po prvi puta zapisana 1590., a to znači osigurati se protiv gubitka, kad se radi o kladenju iz 1670-e. Jednostavnim rječnikom, *hedge* se koristi u smanjenju gubitka na dobit

koju bi mogao pretrpjeti pojedinac ili organizacija. Hedging slični forward ugovoru¹, pa može biti mikro (zaštita jedne robe ili vrijednosnice) ili makro hedging (portfolio zaštita). Dakle, kao duga pozicija je sporazum o kupovini u budućnosti, a kao kratka pozicija je sporazum o prodaji u budućnosti.

2. Financijski instrumenti i robna tržišta

Hedging može biti pokriven različitim tipovima financijskih instrumenata, forward ugovora, swapova, opcija i mnogo drugih oblika sekundarnog trgovanja i izvedenica kao i futures ugovora koji u sebi uključuju dionice, fondove za zaštitu od tečajnog rizika i osiguranja. Koristeći standardne i izvedene burzovne transakcije i instrumente, posrednici za nalagodavaca koriste različite cijene istog instrumenta na različitim tržištima, ili različitim instrumentima na istom tržištu, računajući s mogućnošću promjene u proteku vremena, da bi zaradili, umanjili gubitke ili zaštitili (to hedge - zaštititi, osigurati) komitenta. Operacije hedginga samo su dio politike upravljanja vlastitom imovinom (portfolio management).

Robna tržišta osnovana su da bi omogućila transparentno, standardizirano i učinkovito zaštitu cijena poljoprivrednih proizvoda. Burzovnim robama (Commodities) trguju investitori, hedgers, špekulanti/trgovci

¹¹ Čl. 10. Zakona.

¹² Čl. 11. Zakona.

hedging

3. Oblici hedginga

Zajednički nazivnik hedginga kao zaštite od rizika je trgovina osiguranjem kako bi se zaštitilo od financijskih gubitaka i nastanka štete na imovini, gubitaka, ozljeda na radu ili gubitaka života radnika. Kategorija rizika koji podliježu hedgingu su:

- **robni rizik:** od mogućih kretanja cijena ugovora koji uključuje poljoprivredne, metale i energetske proizvode;

- **kreditni rizik:** za novac koji neće biti naplaćen od dužnika. Kao prirodni rizik banaka, ali i neželjeni rizik komercijalnog trgovanja, njegovo je tržište razvijeno između banaka i trejdera zbog prodaje obveza po diskontnoj stopi;

- **valutni rizik:** (poznat i kao hedging rizika promjene tečaja valute) uračunava se u ino-ulaganje kao financijski rizik, a kao nefinancijski rizik u svjetskoj ekonomiji može biti štetan, ali i poželjno stanje izloženosti riziku;

- **kamatni rizik:** od relativne vrijednosti kamata iz zajmova ili obveznica, odnosno pogoršanja, zahvaljujući porastu kamatne stope. Kamatni rizik se može pokriti korištenjem instrumenata fiksnog prihoda ili swapova (zamjena) kamatnih stopa;

- **equity rizik:** od pada jednog instrumenta zbog novčanih gubitaka izazvanih dinamikom tržišta dionica;

- **rizik kolebanja:** od kretanja tečaja koji se odražava na portfelj investitora u stranoj valuti;

- **količinski rizik:** kad je potražnja kupaca veća ili manja od očekivane.

4. Tehnike hedginga

Glavni cilj hedginga je zaštita od gubitaka vrijednosti na imovini. Investicijske tehnike koje se za to koriste su nepokrivena prodaja (engl. Short Selling) i izvedeni financijski instrumenti. U nastavku dajemo popis strategija hedginga.

4.1. Prirodni hedging

Puno vrsta hedginga ne uključuje egzotične financijske instrumente, odnosno izvedenice poput vezanih put opcija. Prirodni hedging je, u stvari, investicija koja smanjuje nepoželjne rizike odgovarajućeg toka gotovine (tj. prihodi i rashodi).

Primjerice, američki izvoznik suočava se s tečajnim promjenama američkog dolara, a odlučio je otvoriti proizvodne kapacitete na onom tržištu gdje će očekivani tržišni prinosi odgo-

varati strukturi troškova proizvodnih kapaciteta.

Drugi primjer odnosi se na tvrtku koja osniva tvrtku-kćer u drugoj zemlji i kreditira u stranoj valuti financiranje svojih operacija u toj zemlji, iako je kamata stopa u stranoj valuti viša od kamate domaće valute; usklađivanjem naplate dugovanja prema očekivanim troškovima, tvrtka-majka smanjuje svoju izloženost troškovima u stranoj valuti.

Proizvođač nafte očekuje ostvarenje prinosa u američkim dolarima, međutim suočava se s troškovima u drugoj valuti. U tom slučaju može se primijeniti prirodni hedging, ako je to moguće, a nakon toga se, primjerice, isplaćuju bonusi u američkim dolarima.

4.2. Hedging prodaja na kratke pozicije

Kratke pozicije su **repo poslovi, odnosno transakcije koje podrazumijevaju pozajmljivanje trenutčno raspoloživih sredstava, a s druge strane, prodaju vrijednosnice za jmodavcu s obvezom ponovnog otkupa tih istih vrijednosnica od za jmodavca u dogovoreno vrijeme i po dogovorenoj cijeni, s uključenom kamatom.** Prodaje vrijednosnica u kratkom roku u očekivanju da će kod reotkupa one na buduću datum imati višu cijenu zbog menadžerske procjene vrijednosnica, tržišta ili očekivanih zarada s obzirom na nereguliranost računovodstva, novu konkurenciju, promjene u menadžmentu itd. Često se koriste kao zaštita od pomaka u dugoročnim portfeljima i kod portfelja s tržišta koja se približavaju ciklusima s tendencijom pada cijena. Visok im je rizik, kao i očekivana volatilnost.

Kod repo transakcije tražitelj kredita ujedno je i prodavatelj vrijednosnica koje služe kao kolateral, dok je kupac vrijednosnica istovremeno i kreditor. Transakcija se obavlja u dvije faze, s tim da tražitelj kredita u prvoj fazi pozajmljuje novac (uzima kredit) od davatelja kredita, odnosno kupca vrijednosnica uz istovremenu prodaju vrijednosnica istoj osobi. U drugoj fazi sada već korisnik kredita vraća pozajmljeni novac uvećan za kamate, s tim da istodobno kupuje te iste vrijednosnice od davatelja kredita. Često se koriste pojmovi repo i reverse repo. Repo se, u širem smislu riječi, odnosi na cjelokupni instrument, tj. na prodaju i povratnu kupovinu vrijednosnih papira zajedno. Repo, u užem smislu, samo je prodaja vrijednosnih papira, tj. jedan dio transakcije, dok bi se pojam reverse repo odnosio na kupovinu vrijednosnih papira. Primjerice, u praksi bi osoba koja započinje transakciju prodajom vrijednosnih papira, govo-

riila da radi repo, a druga strana, koja kupuje vrijednosne papire, obavljala transakciju reverse repo. Transakcija je tako strukturirana, da doista dolazi do prijenosa, odnosno stjecanja vlasništva na vrijednosnim papirima, jer prijenos vlasništva ima ulogu osiguranja².

Vrijednost papira koji se koriste kao osiguranje određuje se prema tržišnoj cijeni (market value). Budući da se vrijednost papira svakodnevno može promijeniti i po nekoliko puta, kupac i prodavatelj dogovaraju tzv. haircut. To je postotak novčane protivvrijednosti koju će kupac dati prodavatelju. Ako stranke ugovore da je haircut 101%, a vrijednosnice u trenutku prodaje vrijede npr. 100 USD, prodavatelj će kupcu dati vrijednosnice od 101 USD. Razlika od 1 USD (tj. 1%) je haircut. Prilikom povratne kupnje, kupac će vratiti vrijednosnice u istoj količini/vrijednosti koju je primio, tj. 101 USD. Određivanje visine haircut-a ovisit će o tome koliko je sigurna strana koja treba novac. U konkretnom slučaju, strana koja daje novac (kupac) bit će sigurnija sklopi li repo posao s nekim s AAA rejtingom, nego s nekim nižeg rejtinga. Haircut može varirati, ovisno o vrsti papira, te će biti manji s državnim dužničkim vrijednosnim papirima, dok će biti veći ako se kao osiguranje daju npr. korporacijske obveznice.

Što će se dogoditi ako vrijednosni papiri promijene svoju tržišnu vrijednost? Budući da vrijednosni papiri svakodnevno mogu promijeniti vrijednost i po nekoliko puta, to će se odraziti i na vrijednosti papira primljenih kao osiguranje. Ako na dan valute tržišna vrijednost papira iznosi 100 USD, a drugi dan naglo padne na 80 USD, znači da su papiri kao osiguranje izgubili 20% na svojoj vrijednosti. Ili obratno, ako se vrijednost papira uveća na 120 USD, znači da je vrijednost papira kao osiguranje za 20% iznad vrijednosti osiguranog potraživanja. U takvim se situacijama koristi tzv. Margin call. **Margin call ili poziv za održavanjem »margine« pravo je jedne ugovorne strane da od druge ugovorne strane traži usklađivanje odnosa »vrijednosni papiri-novac«, u slučajevima kad dođe do promjene vrijednosti papira iznad određenog, unaprijed dogovorenog iznosa, bilo da je riječ o smanjenju ili povećanju njihove vrijednosti.** Kupac i prodavatelj će prije međusobnih repo transakcija ugovoriti određeni iznos, npr. 1.000.000 USD, temeljem kojeg će se određivati pravo na margin call. U navedenom primjeru, ako ukupna vrijednost papira primljenih kao osiguranje padne za 1.000.000 USD, kupac papira imat će pravo na margin call - tj. nazvat će prodavatelja i tražiti od

njega ili da mu dostavi dodatno osiguranje ili da mu vrati dio novca, da bi osiguranje koje kupac ima, »pokrilo« njegovo potraživanje. Ako se ukupna tržišna vrijednost papira danih kao osiguranje poveća za npr. 1.000.000 USD, tada pravo na margin call ima prodavatelj jer je dao kupcu više osiguranja nego što je potrebno da bi se osiguralo potraživanje. Tada će prodavatelj traži povrat dijela vrijednosnica ili razliku u novcu.

4.3. Hedging u terminskim ugovorima

Terminski (engl. forward) ugovor je sporazum između prodavatelja i kupca, o razmjeni nestandardizirane financijske ili druge imovine za gotovinu na neki buduću, točno određeni datum. Cijena ugovora određena je prilikom sklapanja i nepromjenjiva je za vrijeme njegova trajanja. Prednosti forward ugovora ogledaju se u tome što oni mogu biti onoliko fleksibilni koliko to ugovorene strane žele. Međutim, forward ugovori imaju i dvije mane koje značajno ograničavaju njihovu korisnost. Prva je što financijske institucije mogu biti suočene s teškoćom pronalaska druge strane s kojom žele potpisati takav ugovor. Čak i ako pronađu partnera za transakciju, neće moći postići onoliko visoku cijenu koliko bi željele jer ne postoji nitko drugi zainteresiran s kim bi mogle poslovati.

Zato su forward ugovori često nelikvidni, što znači da je takav ugovor teško preprodati. Drugi problem je taj što postoji rizik od neizvršenja ugovora (engl. default risk). Budući da nema vanjskih organizacija koje jamče poštovanje ugovora, jedino rješenje za sudionike u transakcijama je pokretanje sudskih postupaka koji su skupi. Prisutnost rizika nepoštovanja forward ugovora znači da se stranke spomenutih ugovora moraju međusobno dobro provjeriti, da bi bile sigurne da je druga strana financijski zdrava i da će biti poštena i pridržavati se ugovorenih obveza. Nedostatak terminskih ugovora je zapravo u tome da se od trenutka ugovaranja do trenutka izvršenja mogu nagomilati velike financijske obveze, ili oportunitetni gubici, na strani sudionika u trgovini za kojega je promjena cijene podloge?? izvedenog instrumenta nepovoljna.

4.4. Hedging ročnim ugovorima

Ročni (engl. futures) ugovor je sporazum između prodavatelja i kupca o razmjeni standardizirane financijske ili druge imovine na neki buduću, točno određeni datum. Svaki ugovor ima standardizirani rok dospijanja, a trgovina se obavlja na centraliziranom tržištu, odnosno

Zaštita od rizika – hedging

Nastavak sa 23. stranice

burzi. Cijena se mijenja dnevno s promjenom tržišne vrijednosti financijske imovine čija se razmjena ugovara. Futures ugovori dizajnirani su tako da bi smanjili inherentan rizik neispunjenja, prisutan kod forwards ugovora, i na taj se način pridonijeli likvidnosti trgovanja. Postoje mnoge sličnosti između forward i futures ugovora, ali isto tako postoje i razlike (Tablica 1.).

Tablica 1. Usporedba forward i futures ugovora, izvor: Bishop, Dixon: »Foreign Exchange Handbook«, 1992. str. 186.

	Forwards	Futures
Mjesto trgovanja	OTC	Burza
Veličina ugovora.	Bilo koja veličina koju dvije strane dogovore.	Uglavnom samo najvažnije svjetske valute.
Dospijeće ugovora.	Bilo koji datum koji dvije strane dogovore.	Standardizirana veličina.
Valute kojima se može trgovati.	Sve valute kojima se trguje	Standardni datumi (nekoliko godišnje)
Najdalje dospijeće.	Nije ograničeno. Do sada i do 20 g. unaprijed	Najčešće do 12 mjeseci unaprijed.
Kreditni rizik.	Postoji za svaku od strana. Najčešće se rješava kreditnim linijama, a ponekad i marginama.	Ne postoji. Kreditni rizik snosi burza i pokriva ga sustavom margina.
Novčani tokovi.	Nema ih do dana dospijeća.	Početna margina, plus svakodnevne varijacije margine, plus plaćanje na dan dospijeća.
Dostupni dileri.	Nema formalnih ograničenja.	Moraju biti članovi burze ili raditi preko članova.
Mogućnost izlaska iz ugovora.	Najčešće ne postoji.	Moguće svakodnevno.

Osnovna razlika između forwarda i futuresa je to što su futuresi standardizirani terminski ugovori. Forwardi se mogu sastaviti za bilo koju vrstu robe, bilo koje kvalitete i bilo koje kvantitete, te bilo kojeg vremena isporuke. Kod futuresa svi su elementi ugovora standardizirani. Prednost futures ugovora u odnosu na forwarde jest i u tome što imaju razvijeno sekundarno tržište. Time je povećana likvidnost samog instrumenta. S obzirom na činjenicu da se ročnicama trguje na centraliziranim burzama, one su već od prve pojave bile potpuno standardizirane, što znači da su imale standardne specifikacije količine, svojstava, kvalitete i drugih važnih osobina imovine u podlozi. Sustav svođenja ročnica na tržišnu cijenu daje glavni doprinos inherentnoj likvidnosti trgovine takvim derivatima.

Burza osigurava izuzetno mali rizik neispunjenja obveze, koji je ravan riziku propasti čitave burze. Za razliku od forwards ugovora, kod kojih je ugovorna cijena fiksirana danom ugovaranja, a na dan izvršenja općenito ne mora biti jednaka tržišnoj vrijednosti, kod ročnica se ugovorna cijena korigira svakoga dana na tržišnu vrijednost

uspostavljenju na burzi. Stoga se kupac i prodavač ročnice svakodnevno obračunavaju prema tržišnoj cijeni.

S obzirom na to da se trgovina odvija na burzi, u njoj obvezatno postoji posrednik - broker. Trgovanje ročnicama odvija se na organiziranim tržištima. Najpoznatija tržišta su sljedeća: - Chicago Board of Trade, Chicago Mercantile Exchange, New York Mercantile Exchange, London International Financial Futures Exchange, Singapore Exchange. Nadzor tržišta derivativnih

swap, postoji i mnoštvo drugih kombinacija, kao što su swaptioni (opcija koja daje pravo da se ugovori swap) itd. Swapovi se često koriste radi zaštite od određenih rizika, primjerice rizika promjene kamatne stope. Swap ugovor sklapaju dvije strane koje žele razmjenjivati periodične novčane tokove koji će nastajati u budućnosti.

Oni se mogu temeljiti kao podloga na nekom financijskom instrumentu ili, pak, cijeni neke imovine. Swap ugovorima rijetko se trguje na organiziranim tržištima, a mehanizmi nadzora nad takvim trgovanjem su slabi ili nikakvi. To je tako zbog nerazdvojno bilateralne prirode swap ugovora, i zbog činjenice da je teško standardizirati swap transakcije.

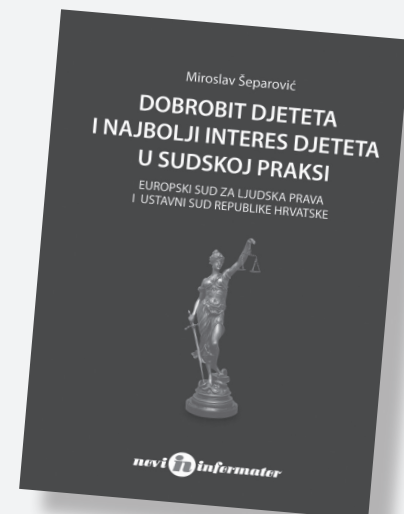
4.6. Hedging opcijama

Opcije ne samo da pružaju mjeru zaštite od rizika promjene cijena koja je uvjetovana nekim događajem (primanje ponude, uspješna žetva, dobivanje zajma, ponudom dionica) nego omogućuju i izbjegavanje penalizacije ako je ishod događaja nepovoljan (ponuda je odbijena, slaba žetva, zajam nije odobren, dionice nisu prodane). Opcije u tom smislu pružaju zaštitu od rizika promjene cijene i od rizika promjene količine, te su u nekim slučajevima bolji instrument hedginga od terminskih ugovora i ročnica. Sveukupno, oko 20% poduzeća izvan financijskog sektora koriste opcije kao instrument zaštite od rizika. To ukazuje na činjenicu da su opcije vrlo svestran instrument za upravljanje rizicima koji se može koristiti da bi se zaštitile različite vrste izloženosti rizicima, linearne i nelinearne.

Opcije su izrazito korisna komponenta korporativnog upravljanja rizikom u slučaju kad je izloženost riziku neizvjesna, npr. rizici cijene i količine. Eliminacija potencijalne zarade na temeljnoj imovini je cijena zaštite koju opcije nude u slučaju da dođe do gubitka u vrijednosti temeljne imovine. U osnovi, financijska teorija sugerira da ako i kad se koriste u svrhu zaštite od rizika, izvedeni instrumenti trebali bi biti izabrani na temelju izloženosti riziku. Terminski ugovori, ročnice i zamjene, pogodni su za linearnu izloženost, a nelinearni profil isplata opcija pogodan je za pokrivanje nelinearnih izloženosti. Financijski derivati (izvedenice) kao što su put i call opcije pokrivaju dva rizika uz istovremeno kupovanje call opcija i prodaju put opcija, što daje istovremene učinke na dionice ili poziciju roba. Postiže se tzv. neutralna delta: tržišna neutralna pozicija koja omogućuje da portfelj papira zadrži pozitivni tok gotovine kroz ponovni hedging neutralne tržišne pozicije.

KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA U PRAKSI EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA STRASBOURŠKI ACQUIS

DOBROBIT DJETETA I NAJBOLJI INTERES DJETETA U SUDSKOJ PRAKSI

EUROPSKI UHIDBENI NALOG S PRIMJERIMA IZ SUDSKE PRAKSE

NARODNE NOVINE

SLUŽBENI LIST REPUBLIKE HRVATSKE

broj 152

od 22. prosinca 2014.

- **Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju** - stupa na snagu 17. kolovoza 2015.
- **Zakon o izmjeni Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima** - stupio na snagu 30. prosinca 2014.
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima** - stupio na snagu 30. prosinca 2014.
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku** - stupio na snagu 30. prosinca 2014.
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o strateškim investicijskim projektima Republike Hrvatske** - stupio na snagu 30. prosinca 2014.
- **Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o osnivanju Agencije za investicije i konkurentnost** - stupio na snagu 30. prosinca 2014.
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javno-privatnom partnerstvu** - stupio na snagu 30. prosinca 2014.
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom** - stupio na snagu 30. prosinca 2014.
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi** - stupio na snagu 30. prosinca 2014., osim članka 34. ovoga Zakona koji stupa na snagu 1. siječnja 2017.
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti očuvanju kulturnih dobara** - stupio na snagu 30. prosinca 2014., osim odredaba članka 1. ovoga Zakona, članka 2. ovoga Zakona u dijelu kojim se dopunjuje članak 6. točkama 12.-19. te članka 16.-21. ovoga Zakona koje stupaju na snagu 19. prosinca 2015.
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi** - stupio na snagu 30. prosinca 2014., osim članka 18. stavka 1. i članka 26. ovoga Zakona koji stupaju na snagu 1. siječnja 2015.
- **Zakon o izmjenama Zakona o roditeljskim potporama** - stupio na snagu 30. prosinca 2014., osim članka 1. i 2. ovoga Zakona koji stupaju na snagu 1. siječnja 2015.
- **Zakon o izmjeni Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti** - stupio na snagu 30. prosinca 2014.
- **Zakon o izmjeni Zakona o pružanju usluga u turizmu** - stupio na snagu 30. prosinca 2014.
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu** - stupio na snagu 30. prosinca 2014.
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu** - stupio na snagu 30. prosinca 2014.
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o plovidbi i lukama unutarnjih voda** - stupio na snagu 30. prosinca 2014.
- **Pravilnik o izmjeni Pravilnika o posebnom porezu na motorna vozila** - stupio na snagu 23. prosinca 2014.
- **Pravila za statutarnu certifikaciju pomorskih brodova, Pomorska oprema** - stupila na snagu 22. prosinca 2014.
- **Odluka o dodjeli Državne nagrade za humanitarni rad u 2014. godini** - stupila na snagu 5. prosinca 2014.
- **Rješenje o izmjeni i dopuni Rješenja o određivanju zdravstvenih ustanova za obavljanje zdravstvenih pregleda za držanje i nošenje oružja** - stupilo na snagu 30. prosinca 2014.
- **Rješenje o izmjeni i dopuni Rješenja o određivanju zdravstvenih ustanova i specijalista medicine rada u privatnoj praksi za utvrđivanje opće zdravstvene sposobnosti čuvara i opće i posebne zdravstvene sposobnosti zaštitara** - stupilo na snagu 30. prosinca 2014.
- **Odluka o prirezu poreza na dohodak Općine Kanfanar** - stupila na snagu 30. prosinca 2014., a primjenjuje se od 1. siječnja 2015.
- **Odluka o porezima Grada Buzeta** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Odluka o općinskim porezima Općine Konavle** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.

broj 153

od 23. prosinca 2014.

- **Odluka o donošenju Akcijskog programa Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem: Sustav praćenja i promatranja za stalnu procjenu stanja Jadranskog mora** - stupila na snagu 17. prosinca 2014.
- **Zaključak Vlade Republike Hrvatske, KLASA: 022-03/14-07/300, URBROJ: 50301-05/18-14-6 od 17. prosinca 2014.**
- **Uredba o metodologiji vještačenja** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Naredba o iznosima osnovica za obračun doprinosa za obvezna osiguranja za 2015. godinu** - stupila na snagu 24. prosinca 2014.
- **Pravilnik o postupku i ovlastima u ostvarivanju prava na zdravstvenu zaštitu i prava na zdravstveno osiguranje pripadnika oružanih snaga Republike Hrvatske** - stupio na snagu 31. prosinca 2014.
- **Pravilnik o stručnom osposobljavanju, dozvolama, ovlaštenjima i posebnim ovlastima pomoćnog zrakoplovnog osoblja koje obavlja poslove pružanja usluga zrakoplovne meteorologije** - stupio na snagu 31. prosinca 2014.
- **Odluka o prirezu porezu na dohodak Općine Đurmanec** - stupila na snagu 24. prosinca 2014., a primjenjuje se od 1. siječnja 2015.
- **Odluka o izmjenama Odluke o prirezu porezu na dohodak Grada Duge Rese** - stupila na snagu 31. prosinca 2014., a primjenjuje se od 1. siječnja 2015.
- **Odluka o izmjeni Odluke o porezima Grada Belog Manastira** - stupila na snagu 31. prosinca 2014.
- **Odluka o izmjeni Odluke o prirezu porezu na dohodak Općine Preseka** - stupila na snagu 31. prosinca 2014., primjenjuje se od 1. siječnja 2015.
- **Odluka o izmjeni Odluke o općinskim porezima i prirezu poreza na dohodak Općine Konjščina** - stupila na snagu 31. prosinca 2014., primjenjuje se od 1. siječnja 2015.
- **Odluka o gradskim porezima i prirezu na dohodak Grada Biograda na Moru** - stupila na snagu 31. prosinca 2014., primjenjuje se od 1. siječnja 2015.
- **Uredba o izmjeni Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva** - stupila na snagu 25. prosinca 2014.
- **Uredba o dopuni Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Uredba o izmjeni Zakona o zaštiti na radu** - stupila na snagu 25. prosinca 2014.
- **Uredba o izmjeni Zakona o prikupljanju, obradi, povezivanju, korištenju i razmjeni podataka o primicima i javnim davanjima po osigurancima** - stupila na snagu 25. prosinca 2014.
- **Uredba o izmjenama i dopuni Zakona o zdravstvenoj zaštiti** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Uredba o prestanku važenja Zakona o listi tjelesnih oštećenja** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Uredba o financijskoj strukturi oмотnice za mjere iz Programa izravne potpore za 2014. godinu** - stupila na snagu 25. prosinca 2014.
- **Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Uredba o izmjenama Uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova, dodatku na uvjete rada te kriterijima i najvišem mogućem iznosu dodatka za natprosječne rezultate u radu za službenike Porezne uprave** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o načinu trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Uredba o izmjeni i dopuni Uredbe o određivanju građevina, drugih zahvata u prostoru i površina državnog i područnog (regionalnog) značaja** - stupila na snagu 25. prosinca 2014.
- **Odluka o davanju koncesije društvu ZLATNE TERME - VELIKA d.o.o. za zahvaćanje termalnih voda za balneološke potrebe, sport i rekreaciju** - stupila na snagu 23. prosinca 2014.
- **Odluka o iznosu državnih poticajnih sredstava za stambenu štednju prikupljenu u 2015. godini** - stupila na snagu 23. prosinca 2014.
- **Odluka o donošenju Izmjena i dopuna Programa obnove i saniranja posljedica katastrofe na području Vukovarsko-srijemske županije - obnova vodnih građevina i zaštita zdravlja životinja i ljudi** - stupila na snagu 23. prosinca 2014.

- **Pravilnik o mjerilima za određivanje iznosa naknade za sklapanje braka izvan službene prostorije** - stupila na snagu 25. prosinca 2014.
- **Pravilnik o sadržaju i obliku potvrde za sklapanje braka** - stupio na snagu 25. prosinca 2014.
- **Odluka o Programu učenja hrvatskoga jezika, povijesti i kulture za azilante i strance pod supsidijarnom zaštitom radi uključivanja u hrvatsko društvo** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Odluka o dopunama Odluke o utvrđivanju Osnovne liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje** - stupila na snagu 25. prosinca 2014.
- **Pravilnik o sustavu upravljanja rizicima** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o dodatnom nadzoru društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje u grupi osiguravatelja** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o zahtjevima za ključne funkcije u društvu za osiguranje** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.

broj 155

od 29. prosinca 2014.

- **Odluka o najnižem dnevnom iznosu plaće sezonskog radnika u poljoprivredi za 2015. godinu** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o sportskom i rekreacijskom ribolovu na moru** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uvjetima i načinu dodjeljivanja sredstava Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, te kriterijima i mjerilima za ocjenjivanje zahtjeva za dodjeljivanje sredstava Fonda** - stupio na snagu 6. siječnja 2015.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o postupku objavljivanja natječaja i o odlučivanju o odabiru korisnika sredstava Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost** - stupio na snagu 6. siječnja 2015.
- **Statut Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (pročišćeni tekst)**
- **Odluka o iznosu tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom za 2015. godinu** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Mrežna pravila plinskog distribucijskog sustava** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Metodologija utvrđivanja cijene energije uravnoteženja plinskog sustava** - stupila na snagu 30. prosinca 2014.
- **Odluka o iznosu tarifnih stavki za distribuciju plina za energetske subjekt Zagorski Metalac d.o.o., Celine 2, Zabok** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Odluka o raspisivanju izbora za članove Državno-odvjetničkog vijeća iz reda zamjenika državnih odvjetnika** - stupila na snagu 22. prosinca 2014.

broj 156

od 30. prosinca 2014.

- **Pravilnik o vrstama i visini naknada za obavljanje poslova provedbe prodaje nekretnina i pokretnina u ovršnom postupku** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o načinu i postupku provedbe prodaje nekretnina i pokretnina u ovršnom postupku** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja očevidnika nekretnina i pokretnina koje se prodaju u ovršnom postupku** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Rješenje o izmjeni i dopuni Liste stečajnih upravitelja**
- **Pravilnik o načinu pečaćenja radnih prostorija, prostora i sredstava za rad nadziranih osoba prema propisima o zaštiti okoliša** - stupio na snagu 7. siječnja 2015.
- **Pravilnik o službenoj iskaznici i znaku (znački) inspektora zaštite okoliša** - stupio na snagu 7. siječnja 2015.
- **Pravilnik o načinu i rokovima obračunavanja i plaćanja posebne naknade za okoliš na vozila na motorni pogon** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Popis članova Povjerenstva za organoleptičko ocjenjivanje vina i voćnih vina**
- **Popis droga, psihotropnih tvari i biljaka iz**

kojih se može dobiti droga te tvari koje se mogu uporabiti za izradu droga - stupio na snagu 7. siječnja 2015.

- **Obvezatne upute broj P VIII - redosljed izbornih radnji i tijek rokova** - stupile na snagu 30. prosinca 2014.
- **Izvadak iz Odluka o plaćanju doprinosa u paušalnom iznosu udruženja obrtnika, područnim obrtničkim komorama i Hrvatskoj obrtničkoj komori za 2015. godinu**
- **Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o stručnom nadzoru** - stupio na snagu 7. siječnja 2015.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o potporama turističkim zajednicama na turistički nerazvijenim područjima** - stupio na snagu 31. prosinca 2014.
- **Odluka o općinskim porezima i prirezu poreza na dohodak Općine Sv. Filip i Jakov** - stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Službenom glasniku Općine Sveti Filip i Jakov«, osim odredaba o prirezu porezu na dohodak koje su stupile na snagu 7. siječnja 2015.
- **Odluka o izmjeni Odluke o porezima Grada Rijeke** - stupa na snagu 1. veljače 2015.
- **Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o prirezu porezu na dohodak Općine Đurđinovac** - stupila na snagu 7. siječnja 2015., a primjenjuje se od 1. siječnja 2015.
- **Odluka o izmjeni Odluke o porezima Grada Vrbovskog** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.

broj 157

od 31. prosinca 2014.

- **Uredba o izmjeni Zakona o uskrati prava na uvećanje plaće po osnovi ostvarenih godina radnog staža** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o načinu ostvarivanja porezne olakšice za obavljanje djelatnosti na području Grada Vukovara i na potpomognutim područjima** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o automatskoj razmjeni informacija u području poreza** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o obrascu Prijave prometa nekretnina i Evidenciji prometa nekretnina** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o izmjeni i dopunama Pravilnika o uvjetima i načinu oslobođenja od plaćanja trošarina na energente koji se koriste kao pogonsko gorivo za plovidbu** - stupio na snagu 8. siječnja 2015.
- **Pravilnik o dopunama Pravilnika o trošarinama** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o doprinosima** - stupio na snagu 1. siječnja 2015., osim članka 70. koji stupa na snagu 1. srpnja 2015., članka 20., članka 39. u dijelu koji se odnosi na donošenje rješenja osiguravatelju po osnovi pomorac - član posade broda u međunarodnoj plovidbi i obvezu plaćanja predujma do donošenja rješenja osiguravatelju po osnovi pomorac - član posade broda u međunarodnoj plovidbi i članka 72. koji stupaju na snagu 1. siječnja 2016.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o porezu na dohodak** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o porezu na dobit** - stupio na snagu 1. siječnja 2015.
- **Klasifikacija proizvoda po djelatnostima Republike Hrvatske 2015.-KPD 2015.** - stupila na snagu 8. siječnja 2015., a primjenjuje se od 1. siječnja 2015.
- **Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o osnovama za sklapanje ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja** - stupila na snagu 1. siječnja 2015., osim članka 18. koji je stupio na snagu 5. siječnja 2015.
- **Odluka o izmjenama Odluke o osnovama za sklapanje ugovora o provođenju specifične zdravstvene zaštite** - stupila na snagu 1. siječnja 2015.
- **Odluka o financiranju Hrvatske gospodarske komore** - stupila na snagu 31. prosinca 2014., a primjenjuje se od 1. siječnja 2015.
- **Odluka o izmjeni Odluke o prirezu porezu na dohodak Grada Zadra** - stupila na snagu 8. siječnja 2015., a primjenjuje se od 1. veljače 2015.
- **Odluka o porezima Općine Pisarovina** - stupila na snagu 8. siječnja 2015., a primjenjivat će se od 1. siječnja 2015.
- **Odluka o gradskim porezima Grada Vodnjana - Dignano** - stupa na snagu osam dana od dana objave u Službenim novinama Grada Vodnjana - Dignano.

Vi pitate odgovaramo mi

besplatni odgovori na pitanja pretplatnika

vi-mi@novi-informator.net

Zakon o općem upravnom postupku – dostava

Postupak osobne dostave rješenja putem oglasne ploče, ako su donesena u postupku po službenoj dužnosti, zahtijeva prethodnu provjeru podataka iz službenih evidencija o adresi stranke, odnosno korištenju instituta povrata u prijašnje stanje ili obnovu upravnog postupka

Vi Kako se prema odredbama Zakona o općem upravnom postupku (Nar. nov., br. 47/09) provodi postupak osobne dostave rješenja putem oglasne ploče, ako su donesena u upravnom postupku pokrenutom po službenoj dužnosti?

Pita: D. S., Split

mi Prema odredbi članka 90. Zakona o općem upravnom postupku (u nastavku teksta: ZUP), mjesto osobne dostave pismena u upravnom postupku ovisi o tome je li u zahtjevu stranke za pokretanje postupka naznačena adresa ili ne. Stoga u slučaju postupka koji je pokrenut na zahtjev stranke, ako je stranka u njemu naznačila adresu, dostava se obavlja na tu adresu ili na mjestu na kojem se stranka trenutačno nalazi.

U postupku pokrenutom po službenoj dužnosti, osobna dostava stranci koja je fizička osoba obavlja se na adresu prebivališta, boravišta ili mjesta na kojem se stranka trenutačno nalazi, a dostava stranki koja je pravna osoba, kao i njezinoj podružnici ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja registriranu djelatnost, obavlja se na adresu sjedišta pravne osobe.

Ostalim osobama koje sudjeluju u postupku (zastupniku, opunomoćeniku, vještaku, protivnoj stranki, svjedocima i dr.) te javnopravnim ili drugim tijelima, dostava se obavlja na adresu prebivališta, boravišta ili mjesta gdje se stranka trenutačno nalazi, odnosno na adresu sjedišta, ako se radi o pravnoj osobi ili javnopravnom tijelu.

Međutim, u slučaju promjene adrese stranke i osobe ovlaštene za zastupanje, postupak osobne dostave, propisan člankom 91. ZUP-a, značajno je izmijenjen u odnosu na prijašnji ZUP, i to na štetu stranke. Prema stavku 1. članak 91. ZUP-a stranka je dužna o promjeni adrese prebivališta, boravišta ili sjedišta obavijestiti javnopravno tijelo. Ako o toj promjeni ne obavijesti javnopravno tijelo, daljnja dostava u postupku obavlja se stavljanjem pismena na oglasnu ploču javnopravnog tijela. Dostava se smatra obavljenom istekom **osmoga dana** od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču.

I prema odredbama prijašnjeg ZUP-a stranka je bila dužna obavještavati javnopravno tijelo o promjenama svoje adrese, ali samo u postupcima pokrenutim na zahtjev stranke. Ali ova odredba novoga ZUP-a ne razlikuje postupanje stranke u slučaju donošenja rješenja u postupku pokrenutom na zahtjev stranke i po službenoj dužnosti, te moguće posljedice rješenja donesenog po službenoj dužnosti na temelju podataka iz službenih evidencija koji nisu usklađeni sa stvarnim podacima stranke ili su potpuno pogrešni.

Stoga se opravdano postavlja pitanje pravnih učina

naka rješenja koje se zbog netočne adrese stranke u službenoj evidenciji smatra dostavljenim istekom roka od osam dana nakon stavljanja rješenja na glasnu ploču, odnosno dovršetka postupka osobne dostave putem oglasne ploče, ako pritom stranka nije znala niti je mogla znati da je doneseno rješenje kojim joj se nameću obveze koje su prema njoj i neutemeljene. Držimo da strankama u tom slučaju ne bi moglo biti prikraćeno pravo na zaštitu koju bi propustile koristiti, ako zbog pogrešnog postupanja javnopravnog tijela ne bi imale priliku osobno primiti rješenje.

Slijedom toga, mišljenja smo, da u postupcima donošenja rješenja po službenoj dužnosti treba prethoditi provjera podataka o adresama iz službenih evidencija. Ujedno, ako su ta rješenja donesena na temelju pogrešnih podataka o adresama stranaka iz službenih evidencija, a dostava se kao osobna smatra obavljenom putem oglasne ploče, strankama bi trebalo biti omogućeno pobijanje takvih rješenja korištenjem instituta povrata u prijašnje stanje (zbog toga što strankama opravdano nije bilo omogućeno pravodobno korištenje prava na žalbu) ili korištenjem instituta obnove upravnog postupka (zbog toga što strankama nije bilo omogućeno sudjelovanje u upravnom postupku pogreškama javnopravnog tijela).

Budući da se često radi o strankama koje nemaju znanja o korištenju ovih izvanrednih pravnih lijekova, držimo potrebnim i preispitati navedenu odredbu ZUP-a, tako da bi se zaštitila prava stranaka u provedbi postupaka po službenoj dužnosti, ali i onemogućila možebitna zloraba ovlasti službenih osoba pribjegavanjem postupku dostave rješenja donesenih u postupku pokrenutom po službenoj dužnosti njihovim stavljanjem na oglasnu ploču. (2-9, Š.K./D.F., 8. 1. 2015).

informatore, broj 6349 • 19. 1. 2015.

Neposredan zahtjev podizvođača prema naručitelju

Nakon što se podizvođač radova obratio neposredno naručitelju radova sa zahtjevom da mu isplati tražbinu koju ima prema izvođaču radova, naručitelj radova taj iznos ne smije više isplatiti izvođaču radova jer će, ako to učini, odgovarati podizvođaču za štetu

Vi Smije li naručitelj radova isplatiti u cijelosti izvođaču radova, iako mu se prethodno obratio njegov podizvođač sa zahtjevom za isplatu tražbina koje ima prema njemu (izvođaču radova)?

Pita: Z. B., Split

mi Prema članku 600. Zakona o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05, 41/08 i 125/11) izvođač radova nije dužan posao obaviti osobno ako iz samog ugovora s naručiteljem radova ili iz prirode posla ne proizlazi što drugo. Suradnici, odnosno podizvođači su u ugovornom odnosu s izvođačem radova i svoja potraživanja imaju pravo naplatiti od njega, a ne od naručitelja radova s kojim nisu u ugovornom odnosu. Međutim, od tog pravila postoji iznimka, propisana člankom 602. Zakona o obveznim odnosima.

Prema odredbi tog članka, za naplatu svojih tražbina prema izvođaču radova njegovi se suradnici (podizvođači) mogu obratiti neposredno naručitelju i zahtijevati od njega da im isplati te tražbine na teret iznosa koji u tom trenutku duguje izvođaču.

Dakle, suradnik (podizvođač) se, prema navedenom, može izravno obratiti naručitelju radova iako s njim nije u ugovornom odnosu. Suradnik (podizvođač) svoj će zahtjev moći ostvariti ako prema izvođaču radova ima dospjelu priznatu tražbinu, te ako izvođač radova ima dospjelu tražbinu prema naručitelju radova u trenutku podnošenja zahtjeva za isplatu.

Suradnik (podizvođač) i izvođač radova solidarni su vjerovnici.

Naručitelj radova kao dužnik ima pravo izabrati kojem će od solidarnih vjerovnika namiriti dug. Međutim, u trenutku kad se jedan od solidarnih vjerovnika obrati dužniku sa zahtjevom za izvršenje dužne tražbine, on više ne smije birati kojem će vjerovniku tražbinu ispuniti. U tom slučaju tražbinu će dužnik morati ispuniti solidarnom vjerovniku koji mu se obratio sa zahtjevom za ispunjenje tražbine. Ako dužnik ne postupi na izloženi način, odgovarat će podnositelju zahtjeva za štetu koja mu je njegovim postupanjem nastala.

To znači da u slučaju kad se suradnik (podizvođač) obratio izravno naručitelju radova sa zahtjevom za ispunjenje tražbine koju ima prema izvođaču radova (s kojim je u ugovornom odnosu), onda naručitelj radova, pod prijetnjom odgovornosti za štetu, mora postupiti prema tom zahtjevu. S druge strane, izvođač radova ne može zahtijevati od naručitelja radova iznos koji je on platio suradniku (podizvođaču) jer je u tom dijelu njegova tražbina, odnosno dužnikova obveza prestala. (17-2, J. S., 8. 1. 2015.)

informatore, broj 6349 • 19. 1. 2015.

Nabava usluga deratizacije – javna nabava

Pri nabavi usluga deratizacije lokalna samouprava obvezatna je provesti jedan od postupaka javne nabave propisan Zakonom o javnoj nabavi, osim ako predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave nije navedene usluge odredilo djelatnošću od lokalnog značenja i koje se smatraju komunalnim djelatnostima, a u tom će se slučaju obavljanje tih usluga osigurati u skladu sa Zakonom o komunalnom gospodarstvu

Vi Jesu li jedinice lokalne samouprave obvezatne obavljati usluge deratizacije u skladu sa Zakonom o javnoj nabavi ili mogu te usluge proglasiti komunalnom djelatnošću i njihovo obavljanje dodijeliti prema odredbama Zakona o komunalnom gospodarstvu?

Pita: M. F., Vinkovci

mi Člankom 3. stavak 13. Zakona o komunalnom gospodarstvu (Nar. nov., br. 36/95, 109/95 - Uredba, 21/96 - Uredba, 70/97, 128/99, 57/00, 129/00, 59/01, 26/03 - proć. tekst, 82/04, 110/04 - Uredba, 178/04, 38/09, 79/09, 153/09, 49/11, 84/11, 90/11,

144/12, 94/13, 153/13 i 147/14) propisano je da osim djelatnosti navedenih u stavku 1. tog članka, predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave može odlukom odrediti djelatnosti od lokalnog značenja koje se pod uvjetima iz članka 1. stavak 2. ovog Zakona smatraju komunalnim djelatnostima.

Stavak 2. članka 1. Zakona o komunalnom gospodarstvu propisuje da se pod komunalnim gospodarstvom razumijeva obavljanje komunalnih djelatnosti, a osobito pružanje komunalnih usluga od interesa za fizičke i pravne osobe. S obzirom na to da jedinice lokalne samouprave obavljaju poslove kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, predmetna djelatnost kojoj je svrha očuvanje zdravlja pučanstva, prema svom značenju može se smatrati komunalnom djelatnošću u smislu Zakona o komunalnom gospodarstvu.

U ovlasti je jedinice lokalne samouprave, budući da Zakonom o komunalnom gospodarstvu nije određeno koje bi još djelatnosti mogle biti komunalne, da prema potrebama i prilikama svoga područja sama odlukom odredi koje djelatnosti su od lokalnog značenja, pri čemu mora uvažavati načelnu odredbu Zakona o komunalnom gospodarstvu da se pod komunalnim gospodarstvom, između ostalog, razumijeva pružanje komunalnih usluga od interesa za fizičke i pravne osobe na području općina, gradova i Grada Zagreba.

Dakle, pri nabavi usluga deratizacije, lokalna samouprava obvezatna je provesti jedan od postupaka javne nabave, propisan Zakonom o javnoj nabavi (Nar. nov., br. 90/11, 83/13, 143/13 i 13/14 - Odluka USRH), osim ako predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave nije navedene usluge, sukladno članku 3. stavak 13. Zakona o komunalnom gospodarstvu, odlukom odredilo djelatnošću od lokalnog značenja i koje se pod uvjetima iz članka 1. stavak 2. Zakona o komunalnom gospodarstvu smatraju komunalnim djelatnostima. (1-6/3, H. B., 8. 1. 2015.)

informat, broj 6349 • 19. 1. 2015.

Dostava podataka o promjeni načina oporezivanja porezom na dodanu vrijednost

Nakon prelaska na obračun PDV-a prema obavljenim isporukama, porezni obveznik mora nadležnoj ispostavi Porezne uprave za prvo razdoblje oporezivanja dostaviti popis svih izdanih, a nenaplaćenih računa i svih primljenih, a neplaćenih račun

Vi Trgovačko društvo je u 2014. primjenjivalo postupak oporezivanja porezom na dodanu vrijednost prema naplaćenim naknadama. Društvo ima namjeru u 2015. promijeniti način oporezivanja porezom na dodanu vrijednost prema obavljenim uslugama. Što još, osim pisane Izjave o promjeni postupka oporezivanja prema obavljenim isporukama, trgovačko društvo mora nadležnoj ispostavi dostaviti kao prilog osim Izjave?

Pita: L. M., Karlovac

mi Prema članku 125.k Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 73/13-143/14 - u nastavku teksta: Zakon) porezni obveznik iz članka 125.i stavak 1. Zakona o porezu na dodanu vrijednost koji želi primjenjivati postupak oporezivanja prema naplaćenim naknadama, mora najkasnije do kraja tekuće kalendarske godine podnijeti pisanu izjavu nadležnoj ispostavi Porezne uprave o početku primjene postupka oporezivanja prema naplaćenim naknadama. Porezni obveznik koji dostavi izjavu o primjeni postupka oporezivanja prema naplaćenim naknadama iz stavka 1. članka 125.k Zakona, može primjenjivati taj postupak od 1. siječnja sljedeće kalendarske godine i time se obvezuje na primjenu toga postupka na rok od tri godine. Ako porezni obveznik, čija vrijednost isporuka dobara i usluga u prethodnoj kalendarskoj godini nije bila veća od 3.000.000,00 kuna bez poreza na dodanu vrijednost

(u nastavku teksta: PDV), u roku iz stavka 1. članak 125.k ne obavijesti nadležnu ispostavu Porezne uprave o promjeni načina obračuna PDV-a, smatrat će se da i dalje primjenjuje postupak oporezivanja prema naplaćenim naknadama. Porezni obveznik koji primjenjuje postupak oporezivanja prema naplaćenim naknadama mora osigurati sve podatke potrebne za utvrđivanje i plaćanje PDV-a.

Ako nadležna ispostava Porezne uprave utvrdi da podaci koje je porezni obveznik naveo u izjavi iz stavka 1. članak 125.k nisu bili točni, može poreznom obvezniku zabraniti primjenu postupka oporezivanja prema naplaćenim naknadama i o tome donosi rješenje, pri čemu žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

Porezni obveznik koji je primjenjivao postupak oporezivanja prema naplaćenim naknadama u prijavi PDV-a za prvo razdoblje oporezivanja nakon prelaska na obračun PDV-a prema obavljenim isporukama, mora iskazati sve obavljene, a nenaplaćene isporuke prije promjene načina obračuna PDV-a kao naplaćene te ima pravo odbiti PDV sadržan u primljenim isporukama koje nije platio do promjene načina obračuna PDV-a.

Sukladno navedenom, prema stavku 6., porezni obveznik mora nadležnoj ispostavi Porezne uprave kao prilog uz prijavu PDV-a za prvo razdoblje oporezivanja nakon prelaska na obračun PDV-a prema obavljenim isporukama dostaviti popis svih izdanih, a nenaplaćenih računa i svih primljenih, a neplaćenih računa do promjene načina obračuna PDV-a. Ministar financija propisuje iscrpne odredbe za primjenu postupka oporezivanja prema naplaćenim naknadama. (8-2/0, D. K., 13. 1. 2015.)

informat, broj 6349 • 19. 1. 2015.

Lokalna samouprava – objavljivanje dokumenata u svrhu savjetovanja s javnošću

Odredbe Zakona o pravu na pristup informacijama koje se odnose na objavljivanje dokumenata u svrhu savjetovanja s javnošću, na odgovarajući način primjenjuju i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Vi Imaju li jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave obvezu objave nacrtu općih akata na svojim internetskim stranicama, i u kojem postupku?

Pita: Grad M.

mi U Republici Hrvatskoj pravo na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti uređeno je Zakonom o pravu na pristup informacijama (Nar. nov., br. 25/13; u nastavku teksta: Zakon).

Tijela javne vlasti u smislu Zakona su tijela državne uprave, druga državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima i druge osobe na koje su prenesene javne ovlasti, pravne osobe čiji je osnivač Republika Hrvatska ili jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave, pravne osobe i druge osobe koje obavljaju javnu službu, pravne osobe i druge osobe koje obavljaju javne službu, pravne osobe koje se u cijelosti financiraju iz državnog proračuna ili iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i trgovačka društva u kojima Republika Hrvatska i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju zasebno ili zajedno većinsko vlasništvo.

Glede objavljivanja informacija kao obveze tijela javne vlasti, tijela javne vlasti obvezatna su na internetskim stranicama objaviti na lako pretraživ način, između ostalog i: nacrt zakona i drugih propisa, sukladno odredbama članka 11. Zakona.

Prema odredbama članka 11. Zakona, tijela javne vlasti, nadležna za izradu nacrt zakona i podzakonskih akata, dužna su radi informiranja javnosti na svojim inter-

netnim stranicama objaviti uz godišnji plan normativnih aktivnosti i plan savjetovanja o nacrtima zakona i drugih propisa koji se odnose na njihovo područje rada. Nadalje, tijela javne vlasti dužna su objaviti na internetskoj stranici nacrt zakona i dugog propisa o kojem se provodi javno savjetovanje sa zainteresiranom javnosti, u pravilu u trajanju od 30 dana, uz objavu razloga za donošenje i ciljeva koji se žele postići savjetovanjem, a nakon provedenog savjetovanja tijela javne vlasti dužna su o prihvaćenim i neprihvaćenim primjedbama i prijedlozima obavijestiti zainteresiranu javnost putem svoje internetske stranice na kojoj trebaju objaviti izvješće o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnošću koje dostavljaju Vladi Republike Hrvatske.

Kad je riječ primjeni odredaba članka 11. od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, one se na odgovarajući način primjenjuju u postupku donošenja općih akata jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (st. 4. čl. 11. Zakona) kojima uređuju pitanja iz svog djelokruga.

Riječ je o pitanjima kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana ili druga pitanja od interesa za opću dobrobit građana i pravnih osoba na njihovu području (uređenje naselja i stanovanje, prostorno planiranje, komunalna djelatnost i druge javne službe, zaštita okoliša i drugo). (1-3/2, 20-2, K. O., 5. 12. 2014.)

informat, broj 6349 • 19. 1. 2015.

Prijava na mirovinsko osiguranje

Od 1. siječnja 2015. poslodavac je dužan HZMO-u dostaviti prijavu o početku osiguranja radnika najranije osam dana prije početka rada, a najkasnije prije samog početka rada

Vi U kojem roku poslodavac mora prijaviti novog radnika na mirovinsko osiguranje?

Pita: I. Č., Kutina

mi Prema novoj Uredbi o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (Nar. nov., br. 151/14), koja je stupila na snagu 1. siječnja 2015., propisani su novi rokovi za prijavu o početku osiguranja za osobe u radnom odnosu i s radnim odnosom izjednačene ili slične osnove osiguranja.

Naime, prema novom uređenju (čl. 112. st. 1. t. 2. Zakona o mirovinskom osiguranju) obveznik (poslodavac) je dužan Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje **dostaviti prijavu o početku osiguranja najranije osam dana prije početka rada, a najkasnije prije samog početka rada.** Isto tako, prema točki 3. istog stavka i članka, **u slučaju prestanka osiguranja poslodavac radnika mora odjaviti u roku 24 sata od prestanka rada, odnosno prestanka radnog odnosa.**

Ako osiguranik ne započne raditi na dan početka osiguranja koji je dogovoren u ugovoru o radu, poslodavac je to dužan dojaviti HZMO-u taj dan, u protivnom je propisana kazna od 61.000,00 do 100.000,00 kuna.

Podsjetimo da je prema članku 112. stavak 1. točka 2. prije važećeg teksta Zakona o mirovinskom osiguranju (Nar. nov., br. 157/13), podatke o početku osiguranja, prestanku osiguranja i promjenama tijekom osiguranja, kao i promjene podataka, poslodavac morao dostaviti HZMO-u u roku 24 sata od početka zaposlenja ili osiguranja ili pravomoćnosti rješenja o svojstvu osiguranika i osnovici osiguranja, u roku 24 sata od prestanka zaposlenja ili osiguranja, odnosno promjene tijekom osiguranja.

Naglašavamo da se prijave obavljaju isključivo elektroničkim putem preko usluge *e-prijava*, dostupne na internetskoj stranici HZMO-u www.mirovinsko.hr, uz iznimku poslodavaca koji zapošljavaju do tri radnika. (10-3, B. B., 12. 1. 2015.)

informat, broj 6349 • 19. 1. 2015.

SAVJETOVANJE

NEKRETNINE, POREZI I KOMUNALNA NAKNADA

27. siječnja 2015. (utorak) u 9,30 sati
Sheraton Zagreb Hotel, Kneza Borne 2, Zagreb

PREDAVAČI I TEME

DAMIR KONTREC, dipl. iur., sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

1. PRODAJA NEKRETNINA KOD FINE

JOSIP BIENEFELD, dipl. iur., načelnik Sektora za pravne poslove u
Ministarstvu graditeljstva i prostornoga uređenja Republike Hrvatske

2. URBANISTIČKI PLAN UREĐENJA I GRAĐEVINSKA DOZVOLA

mr. sc. LJUBICA JAVOR

3. NOVOSTI U OPOREZIVANJU NEKRETNINA OD 1. SIJEČNJA 2015.

DESA SARVAN, dipl. iur., viša savjetnica za
pravne poslove Istarske županije

4. KOMUNALNA NAKNADA – NOVINE U 2015.

dr. sc. FRANE STANIČIĆ, docent na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

5. – NOVI ZAKON O IZVLAŠTENJU I ODREĐIVANJU NAKNADE

– NOVELA ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA

Naknada za savjetovanje iznosi
980,00 kn (s PDV-om) po sudioniku

Naknada se uplaćuje na transakcijski račun
Novog informatora d.o.o., broj
HR2823400091100150348,
poziv na broj: 01 270115 - OIB TVRTKE,
najkasnije do dana održavanja savjetovanja.

Naknada uključuje:
sudjelovanje na savjetovanju, seminarski materijal
(knjiga s radovima autora), radni pribor i napitak za vrijeme stanke.

Dodatne informacije:
tel: 01/4555-454
faks: 01/4612-553
mail: seminari@novi-informator.net www.novi-informator.net

IVANA UROIĆ, dipl. oec.

- **Financijski izvještaji proračuna i korisnika proračuna za 2014. godinu**
- **Godišnji izvještaji korisnika proračuna o unutarnjoj financijskoj kontroli**
- **Izjava o fiskalnoj odgovornosti i Izvještaj o primjeni fiskalnih pravila**

SADRŽAJ

• Financijski izvještaji proračuna i korisnika proračuna za 2014. godinu	2
1. Propisi	2
2. Obveznici	2
3. Obrasci, rokovi, način i mjesta predaje	3
4. Ustanove u zdravstvu u procesu sanacije	6
5. Pripreme radnje	6
6. Posebna knjiženja na kraju proračunske godine	8
7. Utvrđivanje i raspoređivanje rezultata	9
8. Popunjavanje obrazaca	11
8.1. Popunjavanje Obrasca BIL	11
8.2. Popunjavanje Obrasca PR-RAS	11
8.3. Popunjavanje Obrasca NT	12
8.4. Popunjavanje Obrasca RAS-funkcijski	12
8.5. Popunjavanje Obrasca OBVEZE	12
8.6. Popunjavanje Obrasca P-VRIO	13
8.7. Bilješke	13
• Godišnji izvještaji korisnika proračuna o unutarnjoj financijskoj kontroli ...	14
1. Uvod	14
2. Godišnja izvješća o sustavu unutarnjih financijskih kontrola	14
2.1. Propisi	14
2.2. Obveznici	14
2.3. Rok i mjesto predaje	15
2.4. Obrasci i sadržaj	15
• Izjava o fiskalnoj odgovornosti i Izvještaj o primjeni fiskalnih pravila	15
1. Propisi	15
2. Obveznici	16
3. Rok i mjesto predaje Izjave	16
4. Obrasci	16
5. Predaja Izjave o fiskalnoj odgovornosti ustanova u zdravstvu u sanaciji	16

Za izvještajno razdoblje siječanj-prosinac 2014. proračuni i korisnici proračuna sastavljaju i predaju financijske izvještaje u rokovima koji se nisu mijenjali.

U članku dajemo upute za sastavljanje tih financijskih izvještaja.

Osim financijskih izvještaja, svi proračunski korisnici obvezatni su sastaviti godišnji izvještaj o unutarnjoj financijskoj kontroli. Isto tako, čelnici JLP(R)S-a te proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna i proračuna JLP(R)S-a obvezatni su sastaviti Izjavu o fiskalnoj odgovornosti za 2014. i Izvještaj o primjeni fiskalnih pravila.

Financijski izvještaji proračuna i korisnika proračuna za 2014. godinu

1. Propisi

Temeljni propis koji uređuje proračunski računovodstveni sustav, jest Zakon o proračunu (Nar. nov., br. 87/08 i 136/12).

Krajem 2014. godine ministar financija donio je novi Pravilnik o proračunskom računovodstvu i Računskom planu (Nar. nov., br. 124/14).

Prema odredbi članka 86. navedenog Pravilnika, obveznici primjene proračunskog računovodstvenog sustava trebaju računovodstveno evidentiranje za 2014. godinu obaviti prema odredbama dosadašnjeg Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu (Nar. nov., br. 114/10 i 31/11 - ispr. - u nastavku teksta: Pravilnik o računovodstvu).

Financijski izvještaji proračunskih subjekata i za 2014. godinu sastavljaju se prema odredbama Pravilnika o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (Nar. nov., br. 32/11 - u nastavku teksta: Pravilnik o izvještavanju). To se odnosi na oblik i sadržaj obrazaca financijskih izvještaja obveznika proračunskog izvještavanja, tj. oni se nisu izmijenili u odnosu na prethodne godine.

U očekivanju novog Pravilnika o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu, kojim će biti propisani novi, skraćeni rokovi predaje financijskih izvještaja odnosno izmjena i dopuna dosadašnjeg Pravilnika o izvještavanju u svezi s tim rokovima, Ministarstvo financija je na svojim internetskim stranicama www.mfin.hr/hr/rokovi-predaje-financijskih-izvještaja objavilo nove rokove za predaju financijskih izvještaja za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2014.

Proračuni i proračunski korisnici trebaju se pri evidentiranju poslovnih događaja i pri sastavljanju financijskih izvještaja, osim odredaba navedenih propisa, pridržavati i okružnica Ministarstva financija, objavljenih na *web* stranicama toga Ministarstva.

U svom financijskom poslovanju proračuni i proračunski korisnici moraju primjenjivati propise kojima su određene osnove financijskog poslovanja na državnoj odnosno lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini.

Za državni proračun i proračunske korisnike koji se financiraju iz državnog proračuna, temeljni su sljedeći propisi:

- Državni proračun Republike Hrvatske za 2014. godinu i projekcije za 2015. i 2016. godinu (Nar. nov., br. 152/13, 39/14 i 141/14)

- Zakon o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2014. godinu (Nar. nov., br. 152/13, 39/14 i 141/14).

Za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihove proračunske korisnike važni su sljedeći osnovni propisi:

- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Nar. nov., br. 19/13 - proč. tekst)

- Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Nar. nov., br. 117/93, 73/00, 59/01, 107/01, 117/01 - ispr., 150/02 i 147/03; te izmjene na temelju Zakona o porezu na promet nekretnina - Nar. nov., br. 69/97 i Općeg poreznog zakona - Nar. nov., br. 127/00, 147/03, 132/06, 26/07 - Odluka USRH, 73/08 i 25/12);

- proračuni pojedinih jedinica na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini za 2014. godinu

- Uredba o načinu izračuna iznosa pomoći izravnjenja za decentralizirane funkcije jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za 2014. godinu (Nar. nov., br. 7/14).

Osim navedenih propisa, proračunski korisnici moraju se u svom financijskom poslovanju pridržavati i odredaba mnogih drugih propisa. To su propisi pojedinih djelatnosti (za zdravstvo, školstvo i dr.) te propisi koji određuju financijsko poslovanje svih pravnih osoba, pa tako i proračuna i proračunskih korisnika.

U cilju djelotvornijeg provođenja fiskalnih pravila, definiranih i utvrđenih Zakonom o proračunu i odgovornosti u upravljanju javnim novcem, doneseni su propisi koji su se počeli primjenjivati u 2011. To su:

- Zakon o fiskalnoj odgovornosti (Nar. nov., br. 139/10 i 19/14)

- Uredba o sastavljanju i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti i izvještaja o primjeni fiskalnih pravila (Nar. nov., br. 78/11, 106/12 i 130/13 - u nastavku teksta: Uredba o fiskalnoj odgovornosti).

O sadržaju i obvezama koje proizlaze iz primjene navedenih propisa opširnije pišemo u ovom članku.

Iako odredbe navedenih propisa ne utječu izravno na sastavljanje i predaju godišnjih financijskih izvještaja proračuna i proračunskih korisnika, **ukazat ćemo, prema potrebi, na određena pitanja iz Upitnika o fiskalnoj odgovornosti.**

2. Obveznici

Financijske izvještaje za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2014. obvezatni su sastaviti i predati svi proračuni i svi proračunski i izvanproračunski korisnici. Navedeni obveznici izvještavanja u proračunskom sustavu definirani su Pravilnikom o utvrđivanju proračunskih i izvanproračunskih korisnika

državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te o načinu vođenja registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika (Nar. nov., br. 128/09).

Posljednji podaci iz Registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika objavljeni su u Narodnim novinama, br. 73/14.

Objavom podataka iz Registra svi proračunski korisnici, kao i izvanproračunski korisnici, dobili su svoj RKP broj. FINA ne preuzima financijske izvještaje koji nemaju RKP broj.

Obveznici predaje financijskih izvještaja za 2014. su i oni proračunskih subjekti koji su uz suglasnost Ministarstva financija dobili RKP broj iza objave podataka iz Registra.

Posebno ćemo istaknuti izvanproračunske korisnike. To su izvanproračunski fondovi, trgovačka društva ili društva s ograničenom odgovornošću koja ne vode svoje računovodstvo prema propisima proračunskog sustava, ali njihovi financijski izvještaji ulaze u konsolidaciju financijskih izvještaja opće države. Zbog toga su i ti izvanproračunski korisnici obveznici proračunskog sustava izvještavanja i objavljeni su u Registru korisnika proračuna.

Financijske izvještaje za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca obvezatni su sastaviti i mjesni odbori i ostali oblici mjesne samouprave, kao i vijeća nacionalnih manjina, i to kao proračunski korisnici JLP(R)S-a, kojoj ih jedino i predaju.

Konsolidirane financijske izvještaje za razdoblje siječanj-prosinac 2014. sastavljaju i predaju:

- **razdjeli državnog proračuna**
- **jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i**
- **Ministarstvo financija.**

3. Obrasci, rokovi, način i mjesta predaje

Prema odredbi članka 5. Pravilnika o izvještavanju, godišnji financijski izvještaji u sustavu izvje-

štavanja za proračunske pravne osobe sastavljaju se i predaju na sljedećim obrascima:

- Bilanca - Obrazac BIL
- Izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima - Obrazac PR-RAS
- Izvještaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji - Obrazac RAS-funkcijski
- Izvještaj o novčanim tijekovima - Obrazac NT
- Izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza - Obrazac P-VRIO
- Izvještaj o obvezama - Obrazac OBVEZE i
- Bilješke.

Kako smo već naveli, oblik i sadržaj obrazaca financijskih izvještaja za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2014. nisu se promijenili.

Novi rokovi za predaju financijskih izvještaja za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2014. su:

- za proračunske korisnike državnog proračuna i proračuna JLP(R)S-a - **2. veljače 2015. (zbog neradnog dana)**
- za proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave - **16. veljače 2015. (zbog neradnog dana)**
- za izvanproračunske korisnike državnog proračuna i proračuna JLP(R)S-a - **16. veljače 2015.**

Rok za predaju Obrasca UDJ također je izmijenjen, i to je **26. veljače 2015.**

Konsolidirani financijski izvještaji predaju se **do 2. ožujka 2015. (zbog neradnog dana).**

Svi obveznici sastavljanja i predavanja godišnjih financijskih izvještaja ne popunjavaju sve obrasce propisane člankom 5. stavak 1. Pravilnika o izvještavanju.

U nastavku, u tablicama 1. i 2. donosimo preglede obrazaca te rokova i mjesta predaje godišnjih financijskih izvještaja prema skupinama obveznika.

Tablica 1. Obrasci, rokovi i mjesta predaje financijskih izvještaja proračuna i proračunskih korisnika za 2014.

Obveznik	Financijski izvještaji	Rok predaje	Mjesto predaje
proračunski korisnici državnog proračuna i razdjeli bez korisnika koje financiraju	Bilanca, izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza i Bilješke	do 2. veljače	- nadležnom ministarstvu/razdjelu - nadležnom područnom uredu Državnog ureda za reviziju - područnom uredu FINE (Obrazac BIL, Obrazac PR-RAS i Obrazac P-VRIO)
nadležno ministarstvo/razdjel	Konsolidirani izvještaji: Bilanca, izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza, izvještaj o rashodima po funkcijskoj klasifikaciji i Bilješke	do 2. ožujka	- područnom uredu FINE (Obrazac BIL, Obrazac PR-RAS, Obrazac RAS-funkcijski, Obrazac P-VRIO)
proračunski korisnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave*	Bilanca, izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza, izvještaj o obvezama i Bilješke	do 2. veljače	- jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave čiji su proračunski korisnici - nadležnom područnom uredu Državnog ureda za reviziju - područnom uredu FINE (Obrazac BIL, Obrazac PR-RAS i Obrazac P-VRIO)

jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	Bilanca, Izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, Izvještaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji, Izvještaj o novčanim tijekovima, Izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza, Izvještaj o obvezama i Bilješke	do 2. veljače	- nadležnom područnom uredu Državnog ureda za reviziju - područnom uredu FINE (Obrazac BIL, Obrazac PR-RAS, Obrazac RAS-funkcijski, Obrazac NT, Obrazac P-VRIO i Obrazac OBVEZE)
jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	Konsolidirane izvještaje: Bilanca, Izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, Izvještaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji, Izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza, Izvještaj o obvezama i Bilješke	do 2. ožujka	- područnom uredu FINE (Obrazac BIL, Obrazac PR-RAS, Obrazac RAS-funkcijski, Obrazac P-VRIO i Obrazac OBVEZE)

* **Napomena uz Tablicu 1.:** Proračunski korisnici JLP(R)S-a koji su procesom decentralizacije prešli iz državnog proračuna u proračune JLP(R)S-a, financijske izvještaje za proračunsku 2014. dostavljaju do 16. veljače 2015. i ministarstvu koje je za njih bilo nadležno prije procesa decentralizacije (čl. 22. st. 4. Pravilnika o izvještavanju). To su:

- ustanove u zdravstvu u vlasništvu županije i Grada Zagreba - HZZO-u: dodatni Obrazac PR-RAS s oznakom »Izvor financiranja središnji proračun, vlastiti i ostali prihodi« i Obrazac OBVEZE i Bilješke;
- osnovne i srednje škole - Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta: BIL, PR-RAS, P-VRIO, OBVEZE i Bilješke;
- domovi za starije i nemoćne - Ministarstvu socijalne politike i mladih: BIL, PR-RAS, P-VRIO, OBVEZE, i Bilješke. Iznimno će ustanove u zdravstvu, kojima je osnivač županija, a koje se nalaze u procesu sanacije, financijske izvještaje za 2013. dostavljati i Ministarstvu zdravlja.
- centri za socijalnu skrb - Ministarstvu socijalne politike i mladih: BIL, PR-RAS, PR-RAS dodatni s oznakom »Izvor financiranja središnji proračun vlastiti i ostali prihodi« OBVEZE, P-VRIO i Bilješke;
- javne vatrogasne postrojbe - Ministarstvu unutarnjih poslova: BIL, PR-RAS, P-VRIO, OBVEZE i Bilješke.

Mjesni odbori i ostali oblici mjesne samouprave te vijeća nacionalnih manjina, financijske izvještaje za 2014. i dalje predaju samo nadležnoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave za potrebe konsolidacije, i to na obrascima koji su propisani za proračunske korisnike JLP(R)S-a. Navedeni proračunski korisnici nemaju obvezu obrasce godišnjeg financijskog izvještaja predavati FINI ni Državnom uredu za reviziju.

U **Tablici 2.** dajemo pregled obrazaca, rokova i mjesta predaje financijskih izvještaja za 2014. izvanproračunskih korisnika.

- korisnici državnog proračuna kojima Izvještaj o obvezama nije sastavni dio godišnjih financijskih izvještaja, već ga sastavljaju i predaju mjesečno i

- JLP(R)S-i i korisnici proračuna JLP(R)S-a te izvanproračunski korisnici državnog proračuna i proračuna JLP(R)S, kojima je Izvještaj o obvezama sastavni dio godišnjih financijskih izvještaja, a sastavljaju ga tromjesečno. U tom Izvještaju početno stanje obveza uvijek je stanje obveza na početku tromjesečja. Za ovaj godišnji izvještaj to je 30. rujna 2014.

Proračunski korisnici koji obavljaju poslove u sklopu funkcija koje se decentraliziraju, tj. osnovne

Tablica 2. Obrasci, rokovi i mjesta predaje financijskih izvještaja izvanproračunskih korisnika

Obveznik	Financijski izvještaji	Rok predaje	Mjesto predaje
izvanproračunski korisnici državnog proračuna	Bilanca, Izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, Izvještaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji, Izvještaj o novčanim tokovima, Izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza, Izvještaj o obvezama i Bilješke	do 16. veljače 2015.	- nadležnom područnom uredu Državnog ureda za reviziju - područnom uredu FINE: BIL, PR-RAS, RAS-funkcijski, NT, P-VRIO i OBVEZE
izvanproračunski korisnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	Bilanca, Izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, Izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza, Izvještaj o obvezama i Bilješke	do 16. veljače 2015.	- nadležnom područnom uredu Državnog ureda za reviziju - nadležnoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave - područnom uredu FINE: BIL, PR-RAS, P-VRIO i OBVEZE

Napomena uz Tablicu 2.: Budući da je poslovanje Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u potpunosti obuhvaćeno državnim proračunom RH, odnosno preko državne riznice, navedeni izvanproračunski korisnici nisu za 2014. obvezatni sastaviti i predati Izvještaj o novčanim tijekovima.

Svi izvještaji sastavljaju se kao kumulativni, tj. za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca, osim Izvještaja o obvezama.

Rokovi i mjesta predaje Izvještaja o obvezama su različiti. S obzirom na navedeno, razlikuju se dvije skupine obveznika:

i srednje škole, domovi za starije i nemoćne, centri za socijalnu skrb te ustanove u zdravstvu (osim onih u vlasništvu države), sastavljaju i predaju svoje Izvještaje o obvezama kao proračunski korisnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, tj. tromjesečno.

Obveznici financijskog izvještavanja u proračunskom sustavu predaju godišnje financijske izvještaje u elektroničkom obliku s ugrađenim kontrolama. Svi obrasci izvještaja sastavni su dio Pravilnika o izvještavanju, a mogu se preuzeti s internetskih stranica FINE, Ministarstva financija i Državnog ureda za reviziju, i čine jednu datoteku s jednim zaglavljem na »Referentnoj stranici«.

Uz elektronički oblik predaje izvještaja - datoteke na CD-u - obvezatno se predaje i izlist »Referentne stranice«, s potpisom zakonskog predstavnika i pečatom.

Obveznici predaje mjesečnog Izvještaja o obvezama - ovaj put za prosinac 2014., obvezatni su predati dvije datoteke i dvije »Referentne stranice« (mogu biti i na jednom CD-u), jer navedeni Izvještaj nije sastavni dio godišnjeg financijskog izvještaja.

Zaposlenici FINE obvezatno ovjeravaju i potpisuju »Referentnu stranicu« i upisuju datum primanja financijskih izvještaja.

Svi obveznici primjene proračunskog računovodstva trebaju odgovoriti na pitanja na rednom broju 62 iz Upitnika o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu (u nastavku teksta: Upitnik), koji je Prilog 2. izmijenjene Uredbe o fiskalnoj odgovornosti. Na navedenom rednom broju treba odgovoriti na pitanje jesu li se pri predaji financijskih izvještaja poštovali rokovi i način predaje, utvrđeni u Pravilniku o financijskom izvještavanju. Smatramo da odgovor na to pitanje može biti samo oznaka »X« u stupcu DA ili NE (uz obvezatno obrazloženje za odgovor »NE«), a nikako u stupcu N/P, jer je pitanje primjenjivo na sve obveznike. Kao dokaz za odgovor, potrebno je priložiti presliku odnosno referencu referentnih stranica potpisanu i ovjerenu od zaposlenika FINE, s upisanim datumom zaprimanja u FINI.

Konsolidacija

Člankom 20. Pravilnika o izvještavanju propisana je obveza sastavljanja i predavanja konsolidiranih financijskih izvještaja za proračunsku godinu. Obveznici su:

- ministarstva/razdjeli državnog proračuna
- proračuni jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i
- Ministarstvo financija.

Rokovi dostavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja za 2014. (čl. 26. Pravilnika o izvještavanju) jesu:

- za razdjelje državnog proračuna i proračune JLP(R)S-a - 2. ožujak 2015. - zbog neradnog dana.

Ministarstva/razdjeli i JLP(R)S-i konsolidiraju financijske izvještaje svojih proračunskih korisnika, uključujući i svoje financijske izvještaje koje su sastavili kao proračunski korisnici, te sastavljaju konsolidirani izvještaj ministarstva odnosno konsolidirani izvještaj proračuna JLP(R)S-a.

Drugu razinu konsolidacije obavlja za Ministarstvo financija, FINA. Za proračunsku godinu konsolidiraju se:

1. konsolidirani izvještaji ministarstava i financijski izvještaji državnog proračuna - **za izradu konsolidiranog financijskog izvještaja državnog proračuna;**

2. konsolidirani izvještaji državnog proračuna i financijske izvještaje izvanproračunskih korisnika državnog proračuna - **za izradu konsolidiranih financijskih izvještaja središnjeg proračuna;**

3. konsolidirani izvještaji proračuna svih JLP(R)S-a i financijske izvještaje svih izvanproračunskih korisnika JLP(R)S-a - **za izradu konsolidiranih financijskih izvještaja;**

4. konsolidirani financijski izvještaj središnjeg proračuna i konsolidirane financijske izvještaje iz točke 3 - **za izradu konsolidiranih financijskih izvještaja općeg proračuna.**

U bilješkama, uz konsolidirane financijske izvještaje, treba, osim bilješki propisanih u članku 15., 16., 17. i 18. Pravilnika o izvještavanju, iskazati i sljedeće:

- transakcije koje su u izvještajima unutar grupe eliminirane
- manjak ili višak prihoda ostvaren unutar grupe
- pregled viška ili manjka po proračunskim i izvanproračunskim korisnicima i
- pregled pozicija iz financijskih izvještaja proračunskih subjekata na kojima je ostvareno značajnije odstupanje u odnosu na prethodnu godinu.

Način konsolidacije financijskih izvještaja proračunskih korisnika JLP(R)S-a koji su to postali procesom decentralizacije, određeni su okružnicom o uputama za sastavljanje i predaju financijskih izvještaja za razdoblje siječanj - prosinac 2014.

Prema okružnici, konsolidaciju tih proračunskih korisnika obavljaju kako slijedi:

- a) nadležna JLP(R)S konsolidira:
 - sve financijske izvještaje javnih vatrogasnih postrojbi
 - sve financijske izvještaje osnovnih i srednjih škola, pri čemu kod izvještaja na obrascima PR-RAS i OBVEZE ne uključuju dio sredstava doznačenih iz nadležnog ministarstva odnosno dio obveze za zaposlene koje se financira iz državnog proračuna
 - sve financijske izvještaje domova za starije i nemoćne
 - izvještaj na Obrascu PR-RAS i na Obrascu OBVEZE centra za socijalnu skrb, ali samo dio koji su centri dobili iz lokalnog proračuna odnosno koje se podmiruju iz lokalnog proračuna
 - sve financijske izvještaje ustanova u zdravstvu iz svoje nadležnosti, s tim da se kod izvještaja na Obrascu PR-RAS konsolidira samo dio prihoda i primitaka te pripadajućih rashoda i izdataka koje je ustanova u zdravstvu dobila iz proračuna nadležne JLP(R)S.
- b) Ministarstvo socijalne politike i mladih konsolidira:
 - sve financijske izvještaje centara za socijalnu skrb, s tim da se pri konsolidaciji izvještaja na Obrascu PR-RAS koristi samo dodatnim izvještajem;

c) HZZO konsolidira samo dodatni izvještaj na Obrascu PR-RAS decentraliziranih ustanova u zdravstvu.

4. Ustanove u zdravstvu u procesu sanacije

Na temelju odredaba članka 4. stavak 3. Zakona o sanaciji javnih ustanova (Nar. nov., br. 136/12), Vlada Republike Hrvatske donijela je, 18. travnja 2013., 25 odluka o sanaciji ustanova u zdravstvu kojima su osnivači JLP(R)S-i.

Ministarstvo financija donijelo je Naputak o primjeni sustava financijskog upravljanja i kontrola kod ustanova u zdravstvu u postupku sanacije kojima su osnivači JLP(R)S-i (KLASA: 500-01/13-01/16, URBROJ: 513-05-02-13-11 od 1. srpnja 2013.) i uputilo ga ustanovama u zdravstvu u sanaciji i JLP(R)S-ima čija osnivačka prava miruju.

Naputkom su dane upute u svezi sa sljedećim:

- utvrđivanjem statusa tih ustanova u Registru proračunskih i izvanproračunskih korisnika
- načinom predaje financijskih izvještaja i procesa konsolidacije
- obvezom sastavljanja i predaje Izjave o fiskalnoj odgovornosti
- decentraliziranim financiranjem
- načinom izrade i predaje financijskih planova i
- mogućnostima plaćanja predujmova.

Sukladno navedenom Naputku, ustanove u zdravstvu u procesu sanacije i dalje će sastavljati i predavati financijske izvještaje kao i do ulaska u proces sanacije kao proračunski korisnici JLP(R)S razine 31 s istim RKP brojem. Izmjena se sastoji samo u tome što će te ustanove Ministarstvu zdravlja dostavljati uz godišnje i polugodišnje financijske izvještaje.

5. Pripremne radnje

Financijski izvještaji popunjavaju se podacima iz knjigovodstvenih evidencija proračuna odnosno proračunskih korisnika.

Da bi financijski izvještaji proračuna i proračunskih korisnika bili točni, istiniti i pouzdani, potrebno je prije utvrđivanja rezultata i sastavljanja financijskih izvještaja (popunjavanja obrazaca) provjeriti postupke u evidentiranju poslovnih promjena kao i evidencije u svim poslovnim knjigama koje vodi konkretan proračun odnosno proračunski korisnik.

Najvažnije je provjeriti:

- *jesu li pravilno i točno otvorena početna stanja u glavnoj knjizi i pomoćnim evidencijama;*
- *jesu li poslovni događaji u 2014. evidentirani na temelju urednih i vjerodostojnih knjigovodstvenih isprava.*

Veliki broj pitanja iz Upitnika odnosi se na provjeru ispravnosti i vjerodostojnosti isprava u računovodstvu proračuna odnosno proračunskih korisnika. To su pitanja iz rednog broja 42.-55. Upozoravamo da se neka od tih pitanja odnose na poslovne isprave koje ujedno nisu i knjigovodstvene isprave na teme-

lju kojih se evidentiraju poslovni događaji u knjigovodstvenim evidencijama. Najčešće poslovne isprave su narudžbenice, ugovori s dobavljačima, izvještaji o radovima i slične isprave na temelju kojih ne nastaju poslovne promjene, ali su u svezi s knjigovodstvenim ispravama na temelju kojih je došlo do poslovne promjene (računima, situacijama i slično).

Odgovore treba dati na način i u opsegu iz teksta pitanja i za to pružiti referencu tj. pozvati se na kontrolom obuhvaćeni dokument - ispravu.

- jesu li evidentirani svi rashodi koji se odnose na izvještajno razdoblje, bez obzira na to jesu li obveze podmirene ili ne.

Kontrolnim postupkom odgovorit će se i na pitanje iz rednog broja 42 Upitnika. Prema zahtjevu iz Upitnika, treba obuhvatiti uzorak od 1% svih isprava na temelju kojih su se evidentirali rashodi (ulaznih računa, situacija, obračuna i dr.), a najviše 100. U **Upitniku** nije naveden iznos rashoda koji treba obuhvatiti tim kontrolnim postupkom.

Kontrolom ulaznih računa treba odgovoriti i na pitanje iz rednog broja 53 (i to samo obveznici proračunskog knjigovodstva), koje se odnosi na provjeru oznaka proračunskih klasifikacija, potrebnih za evidentiranje u glavnoj knjizi (primjena propisanih računa iz Računskog plana), također na uzorku od 1% svih računa, a najviše 100.

- jesu li istovrsni poslovni događaji evidentirani na isti način i na istim osnovnim računima;

- jesu li stanja na osnovnim računima novčanih sredstava jednaka stanjima iskazanim na izvodima poslovnih banaka odnosno utvrđena popisom na dan 31. prosinca;

- jesu li podaci o prometu i stanju, iskazani u analitičkim evidencijama i pomoćnim knjigama, jednaki podacima iskazanim na odgovarajućim sintetičkim računima glavne knjige;

- je li pravilno razvrstana nabavljena nefinancijska imovina - dugotrajna ili kratkotrajna.

Dugotrajna nefinancijska imovina je imovina čiji je vijek uporabe dulji od jedne godine. Dugotrajna nefinancijska imovina, čiji je pojedinačan trošak nabave (kupovna cijena uvećana za carine, nepovratne poreze, troškove prijevoza i druge troškove vezane uz početak uporabe) **niži od 3.500,00 kuna**, može se stavljanjem u uporabu otpisati jednokratno.

Kratkotrajna nefinancijska imovina je imovina namijenjena obavljanju djelatnosti ili daljnjoj prodaji u roku kraćem od godine dana.

Na rednom broju 61 Upitnika treba odgovoriti na pitanje vodi li se analitička evidencija dugotrajne nefinancijske imovine uz presliku odnosno referencu dijela te evidencije.

Isto tako, treba provjeriti:

- jesu li provedena knjiženja u skladu s odlukom zakonskog predstavnika u svezi s utvrđenim popisnim razlikama na dan 31. prosinca;

- je li obavljen obračun i provedeno knjiženje ispravka vrijednosti dugotrajne nefinancijske imovine.

Podsjećamo da se ispravak vrijednosti dugotrajne nefinancijske imovine ne obavlja:

- na vrijednost imovine koja je 100%-tno otpisana
- na vrijednost neproizvedene materijalne dugotrajne imovine - prirodna bogatstva (podskupina računa 011)
- na vrijednost plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti (skupina računa 03)
- na vrijednost nefinancijske imovine u pripremi (skupina računa 05).

Nadalje, treba provjeriti:

- jesu li podaci o stanju primljenih kredita odnosno zajmova istovjetni podacima kreditora odnosno davatelja zajmova;

- jesu li obračunane kamate za 2013. prema ugovornim uvjetima za dane kredite, zajmove, oročene depozite i jesu li evidentirani obračuni tih kamata na računima podskupine 164 i 964, kao obračunani prihodi;

- jesu li provedena knjiženja tečajnih razlika.

Obveznici primjene proračunskog računovodstva koji raspoložu deviznim sredstvima, bilo da se radi o novcu, o potraživanjima, bilo o obvezama u devizama, obvezatni su ih, kao i druge pravne osobe, iskazati u kunama po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan 31. prosinca. Takva obveza odnosi se i na potraživanja i obveze koje se obračunavaju uz deviznu klauzulu. Tečajne razlike iskazuju se na računima 34321 - Negativne tečajne razlike odnosno na računima odjeljka 6415 - Prihodi od pozitivnih tečajnih razlika.

- jesu li pravilno evidentirani rashodi tekućeg i investicijskog održavanja od dodatnih ulaganja u dugotrajnu nefinancijsku imovinu;

- je li pravilno primijenjena odredba članka 51. Pravilnika o računovodstvu, tj. jesu li rashodi koji nastaju kontinuirano i obračunavaju se za kalendarska razdoblja tijekom proračunske godine, uključeni u rashode razmjerno broju mjeseci u razdoblju za koje se izvještaji sastavljaju.

Postupak utvrđivanja kontinuiranih rashoda kod novoosnovanih proračunskih korisnika objašnjen je u mišljenju Ministarstva financija (KLASA: 400-05/13-01/348, URBROJ: 513-05-02113-3 od 27. studenoga 2013.) i Okružnicom o predaji i konsolidaciji financijskih izvještaja proračuna proračunskih i izvanproračunskih korisnika ... za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2012. (sve je dostupno na web stranicama Ministarstva financija).

Prema tim uputama, novoosnovani proračunski korisnici kontinuirane rashode utvrđuju razmjerno broju naplaćenih prihoda za razdoblje za koje se sastavljaju izvještaji, a rashodi koji se ne uključuju u to izvještajno razdoblje, iskazuju se kao rashodi budućih razdoblja na računima aktivnih vremenskih razgraničenja skupine 19.

- jesu li priznati i evidentirani svi prihodi ostvareni u izvještajnom razdoblju, 2014.

Obveznici primjene proračunskog računovodstva

trebaju odgovoriti na pitanje iz rednog broja 54 Upitnika, i to jesu li prihodi evidentirani u glavnoj knjizi u trenutku kad su postali raspoloživi – naplaćeni, i to na uzorku od 1% svih uplata, a najviše 100.

Važan je i odgovor na pitanje iz rednog broja 20 Upitnika, koje se odnosi na poduzimanje mjera za pravodobnu naplatu prihoda i primitaka iz nadležnosti proračuna odnosno proračunskog korisnika. Za odgovor na to pitanje treba pružiti dokaz o uplati 10% ukupno naplaćenih prihoda, a na uzorku od 10% nenaplaćenih prihoda dokaze o poduzetim radnjama za naplatu (presliku dopisa, opomena i slično).

- jesu li pravilno klasificirani vlastiti prihodi i njima pripadajući rashodi.

Vlastiti prihodi su prihodi koje proračunski korisnici ostvare od obavljanja poslova na tržištu i u tržišnim uvjetima, a koji se ne financiraju iz proračuna. Ti se prihodi obvezatno uplaćuju u proračun, osim ako Zakonom o izvršavanju državnog proračuna odnosno odlukom o izvršavanju proračuna JLP(R)S-a, nije određeno izuzeće od takve obveze.

Zakonom o proračunu (čl. 52. st. 3. nakon izmjena st. 5.) određeno je da se **neiskorišteni vlastiti prihodi ne prenose u proračun za tekuću proračunsku godinu.**

Na rednom broju 21 Upitnika traži se odgovor na pitanje jesu li vlastiti prihodi, kao i namjenski prihodi i primici uplaćivani u nadležni proračun. Dokaz su uplate u proračun ili preslika odluke o oslobađanju od uplate.

- jesu li pravilno evidentirani prijenosi sredstava: subvencije, pomoći, donacije (i kao prihod i kao rashod osim pri prijenosu imovine između proračunskih subjekata kad se evidentiraju na računima podskupine 915, kao promjene obujma imovine).

Napominjemo da su prihodi od pomoći i donacija klasificirani Zakonom o proračunu (čl. 48., 49. i 50.) kao namjenski prihodi i primici. Ti prihodi i primici obvezatno se uplaćuju u proračun, osim ako obveza naplate nije izuzeta Zakonom o izvršavanju državnog proračuna odnosno Odlukom o izvršavanju proračuna JLP(R)S-a. Za razliku od vlastitih prihoda, neiskorišteni prihodi od pomoći i donacija, kao i svi drugi namjenski prihodi iz članka 48. stavak 1. Zakona o proračunu, prenose se u proračun za tekuću proračunsku godinu.

U svezi s načinom evidentiranja donacija nefinancijske imovine potrebno je **dati odgovor na pitanje iz rednog broja 55 Upitnika**, i to na temelju uzorka od 5% svih donacija i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih donacija. **Odgovor na to pitanje daju samo obveznici primjene proračunskog računovodstva, znači ne i izvanproračunski korisnici.**

Važan je i odgovor na pitanje iz rednog broja 25 Upitnika, a odnosi se na izjašnjavanje je li se pratilo i kontroliralo namjensko isplaćivanje donacija, pomoći i subvencija kao i njihovo namjensko korištenje od strane krajnjeg korisnika. Kontrolnim postupkom, također, mora se obuhvatiti 5% ukupnog broja i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih transfera.

Izmjenama i dopunama Uredbe o sastavljanju i predaji izjave o fiskalnoj odgovornosti (Nar. nov., br. 105/12) prošireno je pitanje pod rednim brojem 25 Upitnika. Tako se pod rednim brojem 25.1., 25.2. i 25.3. traži odgovor na pitanja jesu li dostupne reference ugovora koje su podloga za isplate pomoći i subvencija, jesu li obavljene provjere kod krajnjih korisnika za isplate iznad 20.000,00 kn, te postoje li izvješća krajnjih korisnika o utrošku sredstava za isplate iznad 10.000,00 kn. Dokaz su preslike odnosno reference ugovora, zapisnika o izvršenoj kontroli odnosno izvješća o utrošku.

- je li prijelazni račun 39211 kod proračuna zatvoren (ako je na tom računu iskazan saldo, treba ga zatvoriti iskazivanjem potraživanja od proračunskog korisnika ili obveze prema proračunskom korisniku);

- jesu li stornirana sva knjiženja u svezi s utvrđivanjem financijskih rezultata za razdoblja u tijeku godine, koja su privremenog karaktera;

- je li provedeno knjiženje u svezi s možebitnom odlukom o raspodjeli financijskih rezultata utvrđenih za 2013.;

- provjeriti ispravnost evidentiranja promjena na računima podskupine 915 - Promjene u vrijednosti i obujmu imovine i obveza, da bi se u Izvještaj o promjenama u obujmu i vrijednosti imovine i obveza (Obrazac: P-VRIO) unijeli točni podaci.

Svi računi podskupine 915 moraju biti zatvoreni s danom 31. prosinca, prije zaključivanja poslovnih knjiga. To se obavlja prijenosom svake evidentirane promjene u korist ili na teret odgovarajućeg računa u skupini 91 - Vlastiti izvori (čl. 81. Pravilnika o računovodstvu).

Iznimno, taj se prijenos obavlja na odgovarajuće račune skupine 96 ili 97, ako se radi o promjenama u vrijednosti ili obujmu financijske imovine (potraživanja).

- provjeriti stanja i promete na osnovnim računima skupina 19 i 29.

Računi navedenih skupina propisani su za evidentiranje prihoda i rashoda koji se razgraničavaju između dvaju izvještajnih razdoblja.

Stanja i promete na navedenim računima treba provjeriti i »raščistiti« uvijek prije sastavljanja financijskih izvještaja, jer, u suprotnom, postoji mogućnost netočnog iskazivanja prihoda i rashoda izvještajnog razdoblja.

Nakon provedenih provjera knjigovodstvenih evidencija potrebno je propušteno evidentirati, a pogrešna knjiženja ispraviti. To treba učiniti ispostavljanjem temeljnice. Da bi ona bila uredna, točna i vjerodostojna, u njezinu opisu treba navesti vrstu i broj dokumenta koji nije evidentiran u cijelosti ili potpuno, a u slučaju evidentiranja ispravaka prethodno netočno provedenih knjiženja, pozvati se na knjigovodstveni dokument na temelju kojeg je to učinjeno. Smatramo da ispravke knjiženja treba provesti korištenjem metode crvenog storna, da se promet na računima i u dnevniku ne bi nepotrebno povećavao.

6. Posebna knjiženja na kraju proračunske godine

Posebna knjiženja na kraju proračunske godine uglavnom su knjiženja prema uputama Ministarstva financija, a odnose se na iznimno priznavanje nekih prihoda i rashoda za izvještajno razdoblje siječanj-prosinac 2014., iako se njihovo priznavanje ne temelji na modificiranom računovodstvenom načelu nastanka događaja te na obvezne povrate sredstava u proračun.

Priznavanje prihoda za 2014.

Prema modificiranom računovodstvenom načelu nastanka događaja, prihodi se priznaju u izvještajnom razdoblju u kojem su postali raspoloživi (doznačeni) i pod uvjetom da se mogu izmjeriti.

Iznimno, prema uputama Ministarstva financija, proračuni i proračunski korisnici mogu u svojim poslovnim knjigama i financijskim izvještajima iskazati kao prihod proračunske godine (2014.) i sredstva koja će im biti raspoloživa tek u sljedećoj godini (2015.). To su dvije situacije:

- proračunski korisnici trebaju iskazati prihod 2014. godine za iznos sredstava koja im proračuni doznače s 31. prosincem 2014., a koja su im zbog tehnike platnog prometa raspoloživa tek početkom 2015.

U tom slučaju proračunski korisnici trebaju u 2014. provesti knjiženje 19211/671. U 2015. će se na temelju izvotka žiro-računa provesti knjiženje 11121/19211.

- **proračuni JLP(R)S-a kao korisnici pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije** iskazuju sva sredstva dobivena iz Državnog proračuna za 2014. kao prihod na osnovnom računu podskupine 635 - **Pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije**. Ako ta sredstva proračuni JLP(R)S-a, dobivena za prosinac 2014. ne stignu prosljediti krajnjim korisnicima do 31. prosinca 2014., nego tek početkom 2015., trebaju rashode svojih korisnika koji se financiraju iz tih sredstava, evidentirati kao rashode 2014. U tom slučaju proračunski će korisnici za navedena sredstva priznati prihode 2014.

Te poslovne promjene evidentirat će se na sljedeći način:

Knjiženja kod JLP(R)S-a:	
u 2013.	
- prihod za sredstva pomoći izravnjanja	12921/635
- rashodi (po strukturi dobivenoj od proračunskog korisnika)	32, 34, 4.../23954
u 2014.	
- primljena sredstva pomoći izravnjanja	11121/12921
- izvršene doznake proračunskim korisnicima	23954/11121
Knjiženja kod proračunskog korisnika za decentralizirane funkcije:	
u 2013.	
- obveze prema dobavljačima	32, 34, 4.../23, 24
- potraživanje od JLP(R)S-a	12921/635
u 2014.	
- primljena sredstva od JLP(R)S-a	11121/12921
- podmirenje obveze prema dobavljačima	23, 24/11121

Važno je naglasiti da se prikazana knjiženja posebno u svezi s iskazivanjem prihoda u 2014., kao pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije, mogu isključivo iskazati u visini obveza za rashode koji se financiraju iz tih izvora.

Povrat neutrošenih novčanih sredstava u proračun

Ako kod proračunskog korisnika dođe do odstupanja između namjenski primljenih sredstava i stvarno utrošenih, proračunski je korisnik dužan neutrošena sredstva vratiti u proračun ili ih zadržati, uz iskazivanje nepodmirenih obveza (čl. 58. st. 5. Pravilnika o računovodstvu).

Obveza povrata neutrošenih sredstava dobivenih iz proračuna, uključujući i vlastite prihode za korisnike državnog proračuna propisana je u članku 8. Zakona o izvršavanju Državnog proračuna za 2014. godinu.

Rok uplate bit će određen okružnicom, a povrat treba obaviti na račun državnog proračuna HR 12 1001 0051 8630 0016 0 s modelom 64 7196-RKP-2014.

Korisnici proračuna JLP(R)S-a povrat neutrošenih sredstava obaviti će ako dobiju obavijest o tome od svoga nadležnog JLP(R)S-a.

Za iznos neutrošenih sredstava proračunski korisnici trebaju u poslovnim knjigama za 2014. stornirati prihod evidentiran na računima podskupine 671 i iskazati obvezu za povrat sredstava na računu 23954 - Ostale nespomenute obveze. Kad se u 2015. obavi taj povrat, na temelju izvotka žiro-računa, zatvoriti će obvezu iskazanu na računu 23954, uz odobrenje računa 11121.

Ako su neutrošena sredstva, koja treba vratiti u proračun, iskazana na dan 31. prosinca 2014. na podskupini računa 922 - Višak/manjak prihoda, u trenutku vraćanja sredstava u 2015. provest će knjiženje 922/111.

7. Utvrđivanje i raspoređivanje rezultata

Utvrđivanje rezultata

Računovodstveni postupak utvrđivanja rezultata poslovanja propisan je u članku 83. Pravilnika o računovodstvu.

Proračuni i proračunski korisnici utvrđuju financijski rezultat poslovanja za sva propisana izvještajna razdoblja na tri razine praćenja prihoda i rashoda.

Sučeljavanje prihoda i rashoda obavlja se prijenosom ukupnih prihoda i primitaka te rashoda i izdataka na račune podskupine 921 - Utvrđivanje rezultata poslovanja putem računa rasporeda iz skupina 39, 49, 59, 69, 79 i 89. Ako je nakon tih prijenosa potražna strana računa podskupine 921 veća, znači da su prihodi veći od rashoda i da je ostvaren višak prihoda. Veća dugovna strana na računima podskupine 921 znači da su rashodi veći od prihoda, tj. da je iz dijela poslovanja ostvaren manjak prihoda.

Salda računa podskupine 921 prenose se na račune podskupine 922 - Višak/manjak prihoda.

Prema tome, pojedini proračun i proračunski korisnik može u istom izvještajnom razdoblju utvrditi i viškove i manjkove toga izvještajnog razdoblja, ali na različitim razinama praćenja, tj. u različitim kategorijama poslovanja.

Važno je znati da na rezultat poslovanja u određenom izvještajnom razdoblju ne utječu rezultati poslovanja iz prethodnih godina, nego samo poslovne promjene kod prihoda i rashoda, primitaka i izdataka toga izvještajnog razdoblja. Zbog toga su financijski izvještaji za potrebe analiza dopunjeni podacima o prenesenim viškovima i obračunanim nenaplaćenim prihodima, koji mogu biti izvor financiranja potrošnje u tekućem razdoblju.

Na kraju godine svi računi u razredima 3, 4, 5, 6, 7 i 8 te u podskupini 921 moraju biti zatvoreni.

Prebijanje rezultata

Prije sastavljanja financijskih izvještaja za svako izvještajno razdoblje, pa tako i za proračunsku godinu, proračun i proračunski korisnici trebaju pravilno evidentirati i utvrditi sljedeće:

- početna stanja viškova i manjkova prihoda na dan 1. siječnja, prema kategorijama poslovanja
- iznose prenesenih viškova i manjkova prihoda iz prethodne godine
- viškove i manjkove prihoda prema kategorijama poslovanja izvještajnog razdoblja odnosno proračunske godine.

Početna stanja viškova i/ili manjkova prihoda na dan 1. siječnja preuzimaju se na početku godine s računa podskupine 922 iz glavne knjige za prethodnu godinu. Ta stanja trebaju biti istovjetna sa stanjima viškova/manjkova, utvrđenim i iskazanim u Obrascu Bilanca na dan 31. prosinca prethodne godine - konkretno 2013.

Iznosi prenesenih viškova i manjkova prihoda za unos u Obrazac PR-RAS za tekuće izvještajno razdoblje mogu biti, ali i ne moraju, jednaki početnim stanjima računa iz podskupine 922. Odstupanja mogu nastati zbog:

- u 2014. izvršene raspodjele financijskih rezultata iz 2013. ili
- u 2014. izvršenih ispravaka pogrešno utvrđenih prihoda ili rashoda iz prethodnih godina.

Nakon utvrđivanja rezultata za izvještajno razdoblje (konkretno za 2014.), često će se dogoditi da je na računima podskupine 922 iskazan i višak i manjak prihoda iste kategorije poslovanja. Budući da ne smije biti iskazan istovremeno i višak i manjak prihoda u istoj kategoriji poslovanja, potrebno je najprije obaviti knjiženje prebijanja tih rezultata.

Primjerice:

- na računu 92211 - Višak prihoda poslovanja iskazano je početno stanje u iznosu od 10.000,00 kn, kao preneseni višak iz 2013. i prijašnjih godina i
- na računu 92221 - Manjak prihoda poslovanja iskazan je iznos od 8.000,00 kn, kao donos s računa 92111 - Obračun prihoda i rashoda poslovanja, tj. financijski rezultat poslovanja za 2014.

U takvom slučaju potrebno je provesti knjiženje 92211/92221 u iznosu od 8.000,00 kn. Nakon tog knjiženja saldo računa 92211 iskazuje višak prihoda poslovanja u iznosu od 2.000,00 kn, koji se unosi u Obrascu BIL, ali samo ako se ne treba obaviti i njegova korekcija.

Korekcija rezultata

Prema odredbi članka 84. Pravilnika o računovodstvu, a nakon prebijanja rezultata, proračuni i proračunski korisnici trebaju već u glavnoj knjizi za 2014. godinu proknjižiti i korekciju tih rezultata.

Pravilnikom o računovodstvu propisano je da se korekcija financijskih rezultata iz poslovanja i od nefinancijske imovine može obaviti samo do iznosa stvarno utrošenih sredstava za nabavu nefinancijske imovine, a ne do visine dobivenih sredstava za tu namjenu.

To konkretno znači da se od iznosa ostvarenih kapitalnih prihoda, evidentiranih tijekom godine na računima 63121, 63122, 63221, 63241, 6332, 63342, 6342, 6352, 6632 i 67121 mogu korigirati financijski rezultati samo za iznose tih prihoda koji su utrošeni za nabavu nefinancijske imovine i koji su teretili rashode na računima razreda 4. Korekcija se obavlja zaduženjem računa viška ili manjka prihoda poslovanja i odobrenjem računa viška ili manjka prihoda od nefinancijske imovine, tj. knjigovodstvenom stavkom 92211/92222 ili 92221/92222.

Osim navedene korekcije financijskog rezultata, korekcija se obavlja i za iznose prihoda od nefinancijske imovine koji su tijekom godine utrošeni za financiranje rashoda poslovanja koji pripadaju kategoriji kapitalnih rashoda u skladu s člankom 70. stavak 2. Zakona o proračunu (rashodi za održavanje nefinancijske imovine, kapitalne pomoći trgovačkim društvima u kojima država odnosno JLP(R)S ima odlučujući utjecaj na upravljanje i slično). Tada se za iznos korišten za navedene namjene zadužuje račun viška ili manjka prihoda od nefinancijske imovine, a odobrava račun viška ili manjka prihoda od poslovanja.

Kategoriji kapitalnih rashoda pripadaju:

- rashodi evidentirani na računima odjeljka 3232
- Usluge tekućeg i investicijskog održavanja
- rashodi evidentirani na računima 38612 - Kapitalne pomoći trgovačkim društvima u javnom sektoru i 3862 - Kapitalne pomoći trgovačkim društvima izvan javnog sektora.

Korigiranje financijskih rezultata treba obrazložiti i u Bilješkama.

Stanja utvrđena na računima podskupine 922, nakon izvršenih ispravaka, prebijanja i korekcija na dan 31. prosinca 2014., iskazuju se u Izvještaju na Obrascu BIL za 2014. i prenose se kao početna stanja tih računa u 2015.

Raspodjela rezultata

Prema odredbi članka 84. stavak 2. Pravilnika o računovodstvu, stanja utvrđena na osnovnim raču-

nima podskupine 922 i iskazana u financijskim izvještajima za proračunsku godinu raspodjeljuju se u sljedećoj proračunskoj godini, u skladu s Odlukom o raspodjeli rezultata.

Rok za donošenje navedene Odluke nije određen. Ako se proračun ili proračunski korisnik u slučaju ostvarivanja različitih rezultata prema pojedinim kategorijama poslovanja odluči na raspodjelu tih rezultata, najbolje je o tome donijeti odluku početkom nove proračunske godine, primjerice na sjednici na kojoj se usvaja godišnji financijski izvještaj. Odluku o raspodjeli rezultata donosi čelnik odnosno predstavničko tijelo proračuna ili proračunskog korisnika, a knjigovodstveno se provodi temeljnicom.

Napominjemo da je dopušteno rasporediti višak prihoda poslovanja za pokriće manjka prihoda od nefinancijske imovine. Uvjet za takvu raspodjelu je da je to predviđeno planom te da se zbog toga ne utvrdi manjak prihoda poslovanja.

Evidentiranje raspodjele rezultata ostvarenih u 2014. provest će se u knjigovodstvenim evidencijama u 2015.

Proračuni i proračunski korisnici nisu obvezatni raspoređivati financijski rezultat. Donošenje Odluke o raspodjeli rezultata uvjetovano je stvarnim poslovnim događajima koji mijenjaju namjenu korištenja financijskog rezultata kod proračuna odnosno proračunskog korisnika, već nastalim ili planiranim u 2015.

Prilikom donošenja odluke o raspodjeli rezultata proračuni i proračunski korisnici moraju se pridržavati ograničenja propisanih u Zakonu o proračunu. Zakonom o proračunu ta su ograničenja propisana u člancima 65. i 70., a odnose se na sljedeće:

- iznos sredstava ostvaren prodajom udjela i dionica može se ponajprije koristiti za otplatu duga. Ako se ostvare sredstva veća od potrebnih za otplatu duga ili ako duga nema, višak odnosno cijeli iznos može se koristiti za nabavu nefinancijske i financijske imovine, tj. može se raspodijeliti na rezultat od nefinancijske imovine (čl. 65. Zakona o proračunu). Na temelju odluke o takvoj raspodjeli provodi se knjiženje stavkama 92213/92212 ili 92213/92222.

Prema tome, sredstva ostvarena prodajom dionica i udjela ne smiju se koristiti za financiranje tekućeg poslovanja;

- iznos sredstava ostvaren prodajom i zamjenom nefinancijske dugotrajne imovine i od naknade štete s osnove osiguranja može se koristiti samo za kapitalne rashode (čl. 70. st. 1.).

Kapitalni rashodi su rashodi za nabavu nefinancijske imovine, rashodi za održavanje nefinancijske imovine, kapitalne pomoći koje se daju trgovačkim društvima u kojima država odnosno JLP(R)S ima odlučujući utjecaj na upravljanje za nabavu nefinancijske imovine i dodatna ulaganja u nefinancijsku imovinu te ulaganja u dionice i udjele trgovačkih društava (čl. 70. st. 2. Zakona o proračunu).

JLP(R)S-i koji su korisnici pomoći za područja posebne državne skrbi iz državnog proračuna, ne

smiju sredstva ostvarena od prodaje nefinancijske imovine i od naknade štete koristiti za ulaganja u dionice i udjele (čl. 70. st. 3. Zakona o proračunu).

Ulaganja u dionice i udjele, koja se klasificiraju kao izdaci za financijsku imovinu, evidentiraju se na računima razreda 5. Kada se višak prihoda od nefinancijske imovine raspoređuje odnosno namjenjuje za financiranje ulaganja u dionice i udjele, raspodjela se evidentira stavkama: 92212/92213 ili 92212/92223.

8. Popunjavanje obrazaca

Sadržaj obrazaca financijskog izvještavanja propisan je u člancima 8.-19. Pravilnika o izvještavanju.

U obvezatnom elektroničkom obliku predaje financijskih izvještaja ugrađene su kontrole.

Podsjećamo da ako obveznik sastavljanja i predaje financijskih izvještaja nema podatak za unos, u obrasce obvezatno u svakom nepopunjenom retku upisuje »0«.

Zaglavlje financijskih izvještaja popunjava se samo na Referentnoj stranici. Sadržaj zaglavlja nije izmijenjen.

8.1. Popunjavanje Obrasca BIL

Obrazac BIL sastavljaju i predaju svi proračuni i proračunski korisnici samo jedanput, i to za proračunsku godinu. U Obrazac BIL unose se stanja imovine, obveza i vlastitih izvora s računa glavne knjige iz sljedećih razreda:

- 0 - Nefinancijska imovina
- 1 - Financijska imovina
- 2 - Obveze
- 9 - Vlastiti izvori.

Podaci o stanju imovine, obveza i vlastitih izvora iskazuju se kao:

- početna stanja (stanja na dan 1. siječnja 2014. odnosno stanja na dan početka poslovanja)
- zaključna stanja (stanja na dan 31. prosinca 2014.) i
- indeks promjene stanja kao cijeli broj.

U Obrascu BIL moraju biti popunjeni svi stupci, osim kod proračuna i proračunskih korisnika koji su počeli poslovati od 1. siječnja 2014. ili u tijeku 2014. godine.

Istovremeno ne mogu biti popunjeni:

- AOP 215 - Višak prihoda poslovanja i AOP 219 - Manjak prihoda poslovanja
- AOP 216 - Višak prihoda od nefinancijske imovine i AOP 220 - Manjak prihoda od nefinancijske imovine
- AOP 217 - Višak primitaka od financijske imovine i AOP 221 - Manjak primitaka od financijske imovine.

Važno je znati i sljedeće:

- podatak na AOP 001 - Imovina mora biti jednak podatku na AOP 146 - Obveze i Vlastiti izvori

- podaci koji se odnose na izvanbilančne zapise ne zbrajaju se u imovinu niti u obveze i vlastite izvore pa podaci na AOP 226 i AOP 227 moraju biti jednaki, a podatak na AOP 225 mora biti 0 (nula), jer saldo na računima skupine 99 mora biti 0 (nula).

8.2. Popunjavanje Obrasca PR-RAS

Svi proračuni i proračunski korisnici sastavljaju i predaju izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima za proračunsku godinu na jedinstvenom Obrascu PR-RAS.

U Obrazac PR-RAS ne unose se podaci o planiranim prihodima i rashodima, primicima i izdacima.

Često pitanje proračunskih subjekata odnosi se na popunjavanje pozicija prenesenih viškova/manjkova u Obrazac PR-RAS. Je li to stanje na podskupini 922 na dan 1. siječnja 2014., tj. početno stanje ili je to stanje nakon raspodjele rezultata? U Obrazac PR-RAS unose se stanja nakon raspodjele rezultata, ako je raspodjela obavljena. Općenito se u Obrazac PR-RAS unose stanja o prenesenim viškovima/manjkovima i nakon svih drugih njihovih promjena, primjerice, nakon knjiženja ispravaka.

Važno je napomenuti da se u svim slučajevima podatak o manjku prihoda upisuje u Obrazac PR-RAS kao pozitivan broj, tj. kao razlika između rashoda i prihoda.

FINA je u program elektroničkog oblika predaje Obrasca ugradila sljedeće važnije kontrole:

- istovremeno se u Obrascu ne mogu iskazati podaci i o višku i o manjku iste kategorije podataka o financijskom rezultatu, što znači da istovremeno ne mogu biti ispunjeni podaci na AOP-223 i 224, na AOP-225 i AOP 226, na AOP 350 i 351, na AOP 352 i 353, na AOP 357 i 358, na AOP 359 i 360, na AOP 488 i 489, na AOP 490 i 491, na AOP 494 i 495, na AOP 496 i 497 i na AOP 498 i 499.
- $AOP\ 379 = AOP\ 001 + AOP\ 251 - AOP\ 244 - AOP\ 303$ ili
- $AOP\ 380 = AOP\ 244 + AOP\ 303 - AOP\ 001 - AOP\ 251$

Prilikom unošenja podataka u Obrazac PR-RAS treba obratiti posebnu pozornost na nove obvezatne kontrole dodatno ugrađene u Obrazac. Popis tih obvezatnih kontrola objavljen je u Okružnici o predaji i konsolidaciji izvještaja proračuna, proračunskih i izvanproračunskih korisnika... za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2013.

Kontrole su ugrađene tako da ograničavaju upis podataka ako se podatak ne smije pojaviti na razini financijskih izvještaja navedenoj u zaglavlju.

Podsjećamo da su oznake razina predaje financijskih izvještaja definirane u članku 6. Pravilnika o izvještavanju.

Financijski rezultat iskazan u Obrascu PR-RAS mora biti isti kao financijski rezultat iskazan u Obrascu BIL.

U bilješkama obvezatno treba objasniti pozicije na kojima je indeks ostvarenja u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu manji od 90 i veći od 110.

8.3. Popunjavanje Obrascu NT

Obrazac NT popunjavaju i predaju proračuni JLP(R)S-a i izvanproračunski korisnici državnog proračuna, osim HZZO-a, HZMO-a i HZZ-a. Uz godišnji izvještaj, u taj se obrazac unose podaci za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca tekuće godine (konkretno 2014.).

Obrazac NT ima četiri stupca, a unose se samo podaci o ostvarenom u izvještajnom razdoblju tekuće godine - u razdoblju siječanj-prosinac 2014.

Popunjavanje podataka u Obrazac NT nije jednostavno.

U proračunskom računovodstvu ima poslovnih događaja na temelju kojih se utvrđuje i evidentira prihod iako nema novčanog toka, ali i obratno. To su najčešće sljedeći poslovni događaji:

- sredstva dobivena početkom 2014., za pojedine decentralizirane funkcije iskazana su kao prihod za 2013., a novčani će se tok iskazati tek u Obrascu NT za 2014. Isto tako, sredstva koja će JLP(R)S-i dobiti u siječnju 2015., iskazat će se kao prihod 2013. u Obrascu PR-RAS za 2014., a sâm novčani tok bit će iskazan u Obrascu NT za 2015.;

- novčani tok izostaje i kod prihoda, a i rashoda evidentiranih kod poslovnih događaja, kao što su cesije, kompenzacije i oprosti;

- donacije nefinancijske imovine primljene od subjekata, odnosno dane subjektima izvan sustava proračuna. I u tim slučajevima evidentiran je prihod i rashod na računima Glavne knjige za 2014. i iskazuje se u Obrascu PR-RAS za 2014., ali se ne iskazuje u Obrascu NT jer nema novčanog toka.

Takve poslovne promjene trebaju biti obrazložene u bilješkama.

Gotovinski promet čine i primici ili izdaci novčanih sredstava koji se evidentiraju samo na računima potraživanja i obveza, te za primatelja, odnosno isplatelja ne čine prihod niti rashod. U Obrazac NT podaci o tom gotovinskom prometu unose se kao ostali primici, odnosno ostali izdaci na pozicije AOP od 208 do 223. Ti se podaci unose s računa razreda 1 i 2, i to samo onaj dio potraživanja, odnosno obveza, koji je knjižen na temelju novčanog tijeka transakcije i koji nije rashod. Primjer za to su akontacije po putnim nalogima.

Zbog navedenog, podaci koji se unose u Obrazac NT najčešće nisu identični podacima unesenim u Obrazac PR-RAS. To se posebno odnosi na podatke o prihodima i rashodima poslovanja i nefinancijske imovine. Isti podaci u Obrazacima NT i PR-RAS mogu biti samo ako nije iskazano stanje obveza za poslovanje i nabavu nefinancijske imovine u prethodnom razdoblju, ali i na kraju izvještajnog razdoblja.

U Obrascu NT se kao stanje na AOP 228 uvijek iskazuje stanje na dan 1. siječnja. Međutim, stanja upisana na AOP 229 odnose se na kraj izvještajnog razdoblja i trebaju uvijek biti ista kao stanja upisana na AOP 610 Obrascu PR-RAS.

Osim toga, u Obrascu NT ne mogu biti istodobno popunjene sljedeće AOP oznake:

- AOP 118 i AOP 119 - neto primici i izdaci iz poslovnih odnosa;

- AOP 193 i AOP 194 - neto primici i izdaci iz transakcija na nefinancijskoj imovini;

- AOP 224 i AOP 225 - neto primici i izdaci iz transakcija na financijskoj imovini.

- AOP 226 i AOP 227 - ukupni neto primici i izdaci.

I u Obrascu NT postavljene su kontrole. Novčana sredstva na kraju izvještajnog razdoblja upisana na AOP 229 moraju biti ista novčanim sredstvima s početka razdoblja - AOP 228 - uvećana za ukupne neto primitke - AOP 226 - ili iznos novčanih sredstava iskazan na početku razdoblja - AOP 228 - umanjen za ukupne neto izdatke - AOP 227, tj. treba zadovoljiti formule: $AOP\ 226 > 0 \rightarrow AOP\ 229 = AOP\ 228 + AOP\ 226$

ili

$AOP\ 227 > 0 \rightarrow AOP\ 229 = AOP\ 228 - AOP\ 227$

8.4. Popunjavanje Obrascu RAS-funkcijski

Izvještaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji sastavlja se samo za proračunsku godinu, a sastavljaju ga samo JLP(R)S-i i ministarstva/razdjeli državnog proračuna.

U tom izvještaju klasificiraju se rashodi poslovanja (razred 3) i rashodi za nabavu nefinancijske imovine (razred 4) prema financijskim klasifikacijama preuzetim iz međunarodne klasifikacije države (COFOG) Ujedinjenih naroda - Klasifikacija rashoda u skladu s namjenom prema odredbama članka 14. Pravilnika o proračunskim klasifikacijama (Nar. nov., br. 26/10).

Pravilno sastavljen Obrazac RAS-funkcijski zadovoljit će formulu: $AOP\ 001 + 018 + 024 + 031 + 071 + 078 + 085 + 103 + 110 + 125$ i treba biti jednako podatku na AOP 378 - Ukupni rashodi u Obrascu PR-RAS.

8.5. Popunjavanje Obrascu OBVEZE

Obrazac OBVEZE popunjavaju i predaju svi proračuni i proračunski korisnici, ali za različita izvještajna razdoblja.

Korisnici državnog proračuna, nadležna ministarstva/razdjeli i glave unutar ministarstava taj Obrazac sastavljaju kao mjesečni izvještaj. Takav mjesečni izvještaj ne čini set financijskog izvještavanja za izvještajna razdoblja. Mjesečni izvještaj o obvezama navedeni obveznici moraju sastaviti za razdoblje od 1. prosinca do 31. prosinca 2014.

Za tu skupinu obveznika važno je znati da stanje obveza iskazano na AOP 036 u izvještaju za mjesec studeni 2014., označava početno stanje u izvještaju za mjesec prosinac 2014.

Proračunski korisnici JLP(R)S-a, sami JLP(R)S-i kao i svi izvanproračunski korisnici (osim HZZO-a, HZMO-a i HZZ-a) predaju Obrazac OBVEZE kao tromjesečni izvještaj, tj. za razdoblje od 1. listopada do 31. prosinca 2014. u setu s ostalim financijskim iz-

vještajima, iako nisu za razdoblje od 1. srpnja do 30. rujna 2014. bili obvezatni sastaviti i predati Obrazac OBVEZE.

Ti će obveznici na AOP 001 unijeti stanje obveza koje su imali u svojim knjigama na dan 1. listopada 2014. Isto tako, kao povećanje obveza u izvještajnom razdoblju i podmirene obveze unijet će samo obveze nastale i plaćene u razdoblju od 1. listopada do 31. prosinca 2014.

U Obrazac OBVEZE upisuju se sljedeći podaci o:

- o stanju obveza na početku izvještajnog razdoblja;
- o povećanju obveza u izvještajnom razdoblju;
- o smanjenju obveza u izvještajnom razdoblju; i
- o stanju obveza na kraju izvještajnog razdoblja.

I dalje se korisnici državnog proračuna trebaju za unos podataka u Obrazac OBVEZE pridržavati Uputa o načinu popunjavanja Obrascu OBVEZE (KLASA: 400-06/04-01/281, URBROJ: 513-05-02/04-1).

8.6. Popunjavanje Obrascu P-VRIO

Na Obrascu P-VRIO sastavlja se Izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca tekuće proračunske godine (2014.).

Na računima skupine 915 evidentiraju se poslovni događaji koji utječu na smanjenje ili povećanje neto vrijednosti bilance (povećavaju ili smanjuju vrijednost imovine ili obveza). To su poslovni događaji koji nisu posljedica transakcija (kupnje, prodaje, zaduživanja, davanja zajma i sl.).

Svaka promjena evidentirana na računima podskupine 915 prenosi se najkasnije na kraju proračunske godine u korist ili na teret računa podskupine 911 - Vlastiti izvori (u iznimnim slučajevima računa iz podskupine 96 ili 93 kod otpisa potraživanja i obveza), tako da na kraju obračunskog razdoblja račun podskupine 915 nemaju salda.

Promjene evidentirane na računima podskupine 915, bez knjižnih prijenosa na račune razreda 9, unose se u stupac 4 i 5 Obrascu P-VRIO. Zbog toga preporučujemo da se podaci u Obrazac P-VRIO unesu prije zatvaranja osnovnih računa skupine 915.

Važno je znati da na istoj AOP oznaci Obrascu P-VRIO mogu biti popunjeni i stupac 4 i stupac 5, ali samo u slučaju kad se na istu imovinu ili obvezu odnose dvije i više različitih poslovnih događaja koji imaju za posljedicu povećanje ili smanjenje imovine ili obveza evidentiranih na računima podskupine 915. Najčešće će u stupcu 4 ili stupcu 5 u istom retku biti iskazan samo jedan takav poslovni događaj, kao iznos povećanja ili smanjenja.

8.7. Bilješke

Bilješke predstavljaju dodatni izvor informacija, koje iz obrazaca nisu razumljive, tj. one su objašnjenje i dopuna podataka iz izvještaja. Sastavljanje bilješki je obvezatno. Njihov obvezatni sadržaj pro-

pisan je u člancima 15., 16., 17. i 18. Pravilnika o izvještavanju.

Bilješke se ne predaju FINI već samo Državnom uredu za reviziju, i to samo uz predaju godišnjih financijskih izvještaja.

Uz Obrazac BIL obvezatne su sljedeće bilješke:

a) pregledi stanja i rokova dospijeca dugoročnih i kratkoročnih zajmova te posebno robnih kredita i financijskih najmova (leasing), koji se daju u Tablicama 1., 2., 3. i 4. koje su propisanog oblika i sadržaja i dane su u prilogu Pravilnika o izvještavanju;

b) pregled dospjelih kamata na kredite i zajmove - Tablica 4.

c) pregled ostalih ugovornih odnosa i slično, koji uz ispunjenje određenih uvjeta mogu postati obveza ili imovina (dana kreditna pisma, hipoteke, sporovi na sudu koji su u tijeku i sl.);

Ti pregledi daju se kroz propisane tablice, a daju ih proračuni i proračunski korisnici koji imaju takve poslovne događaje i transakcije o kojima se podaci traže u tablicama.

Uz Obrazac PR-RAS, u bilješkama je obvezatno navesti razloge zbog kojih je došlo do većih odstupanja (iznad 10%).

Uz Obrazac P-VRIO, u Bilješkama se daje objašnjenje značajnijih promjena u vrijednosti i obujmu imovine i obveza.

Iz konsolidirane izvještaje moraju se obvezatno sastaviti i predati bilješke (čl. 20. st. 5. Pravilnika o izvještavanju). Uz propisani sadržaj bilješki, obveznici sastavljanja konsolidiranih izvještaja moraju iskazati i sljedeće:

- unutargrupne transakcije koje su u izvještajima eliminirane;

- pregled strukture manjka i viška po proračunskim korisnicima, odnosno proračunima i izvanproračunskim fondovima;te

- ako je došlo do odstupanja na nekoj stavci u odnosu na prethodnu godinu ili u odnosu na planirano pod utjecajem jednog ili više proračunskih korisnika, odnosno proračuna ili izvanproračunskih fondova, treba ih navesti kao i dati pregled strukture navedene pozicije iz njihovih financijskih izvještaja.

U svezi s obvezatnim bilješkama, Pravilnikom o izvještavanju propisana je bilješka »Izvještaj JLIP(R)S o vlasničkim udjelima/neto imovini« na Obrascu UDJ (čl. 19.).

Obrazac UDJ sastavljaju i predaju samo JLP(R)S-i, i to kao obvezatnu bilješku uz financijske izvještaje za proračunsku godinu. Za izvještajna razdoblja u tijeku godine Obrazac UDJ sastavlja se samo u slučaju nastalih promjena u vlasničkim udjelima.

Obrazac UDJ ima propisan oblik i sadržaj, a nalazi se u prilogu Pravilnika o izvještavanju kao njegov sastavni dio.

Izvještaj na Obrascu UDJ sastavljen za razdoblje od 1. listopada do 31. prosinca 2014. predaje se u elektroničkom obliku Ministarstvu financija **do 25. veljače 2015.**

Godišnji izvještaj korisnika proračuna o unutarnjoj financijskoj kontroli

1. Uvod

Tijekom proteklih godina doneseni su propisi o ustrojavanju sustava unutarnjih kontrola te primjene fiskalnih pravila i fiskalne odgovornosti u javnom sektoru Republike Hrvatske.

Svrha sustava unutarnjih kontrola u javnom sektoru je, s jedne strane nadzor nad zakonitosti i svrhovitosti prikupljanja javnih prihoda i s druge strane nadzor nad korištenjem prikupljenih javnih prihoda.

Propisi iz područja financijske kontrole i iz područja fiskalne odgovornosti međusobno su povezani i međusobno se nadopunjuju.

Iz provedbenih propisa proizlaze obveze proračunskih subjekata da sastave i predaju godišnje izvještaje te daju izjave o provedbi zakonskih propisa iz navedenih područja.

U nastavku ćemo dati pregled važećih zakona i propisa, te navesti oblike izvještaja, rokove mjesta i način predaje izvještaja, odnosno izjava.

2. Godišnja izvješća o sustavu unutarnjih financijskih kontrola

2.1. Propisi

Sustav financijskog upravljanja i kontrola, cjelovito je uređen donošenjem:

- **Zakona o sustavu unutarnjih financijskih kontrola** u javnom sektoru (Nar. nov., br. 141/06 - u nastavku teksta: Zakon).

Tim Zakonom utvrđuje se metodologija, standardi, odnosi i odgovornosti te nadležnosti Ministarstva financija i drugih tijela u provedbi sustava unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru. Odredbe Zakona odnose se na sve proračunske korisnike i izvanproračunske zavode, odnosno fondove, i to bez obzira na njihovu veličinu i broj zaposlenih, a obuhvaća kontrolu i nadzor nad svim njihovim sredstvima;

- **Pravilnika o provedbi financijskog upravljanja i kontrola** u javnom sektoru (Nar. nov., br. 130/11 - u nastavku teksta: Pravilnik o kontroli) koji je stupio na snagu 24. studenoga 2011.

Pravilnikom je propisana provedba i koordinacija provedbe financijskog upravljanja i kontrola, izvješćivanje o financijskom upravljanju i kontrolama te provjera kvalitete financijskog upravljanja i kontrola

- **Pravilnika o unutarnjoj reviziji** korisnika proračuna (Nar. nov., br. 96/13 - u nastavku teksta: Pravilnik o reviziji) Novi Pravilnik o reviziji stupio je na snagu 1. kolovoza 2013. čime je prestao vrijediti

istoimeni Pravilnik iz Narodnih novina, broj 35/08.

Novim Pravilnikom o reviziji su na racionalniji i učinkovitiji način uređeni:

- kriteriji uspostavljanja unutarnje revizije kod korisnika proračuna;

- ustrojavanje neovisne jedinice unutarnje revizije izravno odgovorne čelniku korisnika proračuna;

- imenovanje unutarnjeg revizora izravno odgovornog čelniku korisnika proračuna;

- osnivanje zajedničke jedinice za unutarnju reviziju;

- uspostavljanje unutarnje revizije sporazumom o obavljanju poslova unutarnje revizije;

- provođenje horizontalnih i vertikalnih revizija te provjera kvalitete aktivnosti unutarnje revizije koju obavlja Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija;

- **Naputka za izradu godišnjeg izvješća** o sustavu unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru (Nar. nov., br. 132/11 - u nastavku teksta: Naputak). Godišnje izvještaje o sustavu unutarnjih financijskih kontrola za 2014. godinu obveznici trebaju sastaviti i predati prema odredbama Naputka.

Osim odredaba Naputka, obveznici ovog izvješćivanja trebaju se pridržavati i **Okružnice za izradu i dostavu godišnjih izvještaja o sustavu unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru RH za 2014. godinu. Okružnica će biti objavljena na internet stranicama Ministarstva financija.**

Za izradu godišnjih izvještaja o unutarnjoj financijskoj kontroli za 2014. obveznici se trebaju i nadalje pridržavati odredaba Pravilnika o kontroli Naputka i Okružnice.

2.2. Obveznici

Svi proračunski i izvanproračunski korisnici obvezatni su sastaviti godišnje izvještaje o unutarnjoj financijskoj kontroli i o unutarnjoj reviziji za 2014. godinu, a određeni korisnici obvezatni su ih dostaviti Ministarstvu financija. Obveznici dostavljanja izvještaja navedeni su u članku 6. stavak 2. Pravilnika o kontroli. To su:

- središnja tijela državne uprave,
- izvanproračunski korisnici državnog proračuna,
- županije,
- županijska središta,
- Grad Zagreb i
- veliki gradovi, iznad 35.000 stanovnika.

Korisnici proračuna koji nisu obveznici izrade navedenih izvještaja, izvještaje o funkcioniranju sustava

financijskog upravljanja i kontrola to će izvještavanje obaviti podnošenjem Izjave o fiskalnoj odgovornosti (čl. 11. Pravilnika o kontroli).

Državni ured za reviziju, tijela sudske vlasti, tajne službe i drugi korisnici proračuna koji su izravno odgovorni Hrvatskom saboru, nisu obvezatni dostaviti godišnje izvještaje o unutarnjim financijskim kontrolama u javnom sektoru (čl. 15. st. 4. Zakona).

2.3. Rok i mjesto predaje

Godišnji izvještaj o sustavu financijskog upravljanja i kontrola priprema voditelj za financijsko upravljanje i kontrole, a odobrava čelnik proračunskog korisnika (čl. 15. Zakona).

Godišnji izvještaj o obavljenim revizijama i aktivnostima unutarnje revizije priprema voditelj za unutarnju reviziju ili unutarnji revizor, a odobrava čelnik korisnika proračuna (čl. 30. Zakona).

Tako ovjerene godišnje izvještaje obveznici dostavljaju Ministarstvu financija, Upravi za harmonizaciju unutarnje revizije i financijske kontrole, Zagreb, Katančičeva 5.

Obrasci se predaju u papirnatom i obvezatno u elektroničkom obliku.

Rok za predaju izvještaja je za prethodnu 2014. godinu najkasnije do 31. siječnja 2015.

Središnja harmonizacijska jedinica dužna je sastaviti objedinjeni godišnji izvještaj o sustavu unutarnjih financijskih kontrola za 2014., o kojem raspravlja Vijeće za unutarnju financijsku kontrolu u javnom sektoru i odobrava ministar financija, te ga podnosi Vladi Republike Hrvatske **do kraja travnja 2015. za prethodnu 2014. godinu**

2.4. Obrasci i sadržaj

Godišnji izvještaji sastavljaju se na sljedećim obrascima:

- Obrazac GI-FUIK - godišnje izvješće o sustavu financijskog upravljanja i kontrola;

- Obrazac GI-UR - godišnje izvješće o obavljenim revizijama i aktivnostima unutarnje revizije.

Obrasci su sastavni dio Naputka, a nalaze se i na internet stranicama Ministarstva financija, Uprave za harmonizaciju unutarnje revizije i financijske kontrole.

Obrazac GI-FUIK sastoji se od općeg i posebnog dijela:

- opći dio - unose se opći podaci o korisniku proračuna: naziv korisnika proračuna, ime čelnika, iznos proračuna za godinu za koju se izvještaj podnosi, podaci o internetskoj stranici na kojoj je objavljena organizacijska shema ustroja, ime i prezime te funkcija voditelja za financijsko upravljanje i kontrole i broj telefona/e-mail adresa;

- posebni dio - kao upitnik o samoprocjeni financijskog upravljanja i kontrola. Odgovori na pitanja iz upitnika su DA ili NE. Za svaki iskazani potvrdan odgovor treba navesti i dokaz, a prema potrebi i dodatna objašnjenja za pojedine odgovore.

Uz upitnik dane su i upute za ispunjavanje, kojih se treba pridržavati.

Obrazac GI-UR sadržava sljedeće dijelove:

- opći dio - unose se opći podaci o korisniku proračuna, podaci o jedinici za unutarnju reviziju i unutarnjim revizorima te o primjeni standarda i metodologije rada unutarnje revizije - uglavnom kao odgovori na pitanja; i

- posebni dio - daje se pregled obavljenih revizija, slučajevi nepridržavanja ili pogrešne primjene zakona, aktivnosti čelnika, glavni zaključci koji se odnose na funkcioniranje sustava financijskog upravljanja i kontrola, te prijedloga za razvoj unutarnje revizije.

Izjava o fiskalnoj odgovornosti i Izvještaj o primjeni fiskalnih pravila

1. Propisi

U svrhu smanjivanja državne potrošnje i djelotvornijeg upravljanja javnim financijama te uvođenja fiskalnih pravila i fiskalne odgovornosti, doneseni su sljedeći propisi:

- Zakon o fiskalnoj odgovornosti (Nar. nov., br. 139/10 i 19/14) i

- Uredba o sastavljanju i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti i izvještaja o primjeni fiskalnih pravila (Nar. nov., br. 78/11, 106/12 i 130/13 - u nastavku teksta: Uredba).

Zakonom o fiskalnoj odgovornosti uređen je i definiran pravni okvir za uvođenje fiskalnih pravila u okviru kojih Vlada Republike Hrvatske može provoditi svoju fiskalnu politiku za realizaciju Programa gospodarskog oporavka kroz smanjivanje državne potrošnje.

Donošenjem Uredbe, Vlada je propisala izgled i sadržaj Izjave o fiskalnoj odgovornosti, postupak i rokove sastavljanja i predaje Izjave, način i rokove izvještavanja Ministarstva financija o uočenim nepravilnostima po provedenim provjerama sadržaja Izjava, te oblik i sadržaj izvještaja o primjeni fiskalnih

pravila, sukladno Zakonu o fiskalnoj odgovornosti.

Također je izmjenama i dopunama Uredbe propisan postupak sastavljanja i predaje Izjave o fiskalnoj odgovornosti kod primopredaje dužnosti čelnika u tijeku godine te je izmijenjen sadržaj obrasca Upitnika o fiskalnoj odgovornosti.

2. Obveznici

Obveznici sastavljanja Izjave o fiskalnoj odgovornosti (u nastavku teksta: Izjava) su:

- jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, te
- proračunski i izvanproračunski korisnici državnog proračuna i proračun JLP(R)S-a, utvrđeni u Registru proračunskih i izvanproračunskih korisnika.

Posljednji podaci iz navedenog Registra objavljeni su u Narodnim novinama, broj 73/14.

3. Rok i mjesta predaje Izjave

Čelnik proračunskog i izvanproračunskog korisnika državnog proračuna dostavlja nadležnom ministarstvu Izjavu i popunjeni Upitnik za 2014. godinu do 28. veljače 2015.

Čelnik proračunskog i izvanproračunskog korisnika JLP(R)S-a dostavlja Izjavu i popunjeni Upitnik do 28. veljače 2015. za 2014. godinu načelniku općine, gradonačelniku odnosno županu nadležnog JLP(R)S-a.

Ministri i čelnici državnih tijela na razini razdjela sastavljaju također Izjavu i popunjeni Upitnik za samo ministarstvo, odnosno državno tijelo (ne i za korisnike iz svoje nadležnosti). Izjavu i Upitnik navedeni obveznici dostavljaju Ministarstvu financija do 31. ožujka 2015. za 2014. godinu.

Isto tako, načelnici općina, gradonačelnici i župani dostavljaju Ministarstvu financija svoje Izjave i popunjeni Upitnik (ne za korisnike iz svoje nadležnosti) do 31. ožujka 2015. za prethodnu 2014. godinu.

4. Obrasci

Izgled i sadržaj Izjave propisan je Uredbom. Obrazac Izjave dan je u prilogu 1.a i 1.b Uredbe.

Obrazac Izjave iz priloga 1.a Uredbe koristi se u slučaju kad nisu uočene slabosti i nepravilnosti u popunjenom Upitniku o fiskalnoj odgovornosti. U slučaju kad se iz popunjenog Upitnika mogu utvrditi slabosti i nepravilnosti koje ne utječu na zakonito, namjensko i svrhovito korištenje sredstava, daje se Izjava iz priloga 1.b Uredbe.

Uz svaku Izjavu obvezatno se prilaže Upitnik o fiskalnoj odgovornosti. Upitnik se sastavlja na obrascu iz priloga br. 2. Uredbe. Obrazac Upitnika izmijenjen je u izmjenama i dopunama Uredbe.

Na pitanja iz Upitnika mora se odgovoriti potvrdno, djelomično potvrdno ili negativno. Ako pita-

nje nije primjenjivo na obveznika, odgovara se »nije primjenjivo (N/P)«.

Odgovori »DA« ili »NE« ili djelomično potvrdni testiraju se na uzorku i na način definiran u Upitniku za svako pojedino pitanje.

Upitnik obuhvaća pitanja iz područja planiranja, izvršavanja, javne nabave, računovodstva i izvještavanja.

Svi dokumenti na temelju kojih se daju odgovori na pitanja iz Upitnika dokumentiraju se (odlažu) u Predmetu o fiskalnoj odgovornosti za određenu godinu.

5. Predaja Izjave o fiskalnoj odgovornosti ustanova u zdravstvu u sanaciji

Naputkom o primjeni sustava financijskih upravljanja i kontrola kod ustanova u zdravstvu u postupku sanacije Ministarstva financija od 1. srpnja 2014., između ostalog, dane su upute u vezi sa sastavljanjem i predajom Izjave o fiskalnoj odgovornosti.

Način davanja Izjave o fiskalnoj odgovornosti prilikom primopredaje dužnosti između čelnika u tijeku proračunske godine, utvrđen je u članku 12. stavak 6. Uredbe i u novom stavku 7. dopuna te Uredbe.

Sukladno navedenom propisu i uputama iz Naputka, čelnici ustanova u zdravstvu, kojima je u travnju 2014. prestala dužnost, trebali su sastaviti

- Izjavu o fiskalnoj odgovornosti za razdoblje od 1. siječnja 2014. do datuma prestanka obnašanja dužnosti; i

- Izvješće o otklonjenim slabostima i nepravilnostima utvrđenim 2013. u koje su prema planu njihova otklanjanja trebale biti otklonjene do datuma prestanka dužnosti.

Navedenom su trebali priložiti, i to: popunjeni Upitnik o fiskalnoj odgovornosti, Plan otklanjanja slabosti i nepravilnosti, Izvješće o otklonjenim slabostima i nepravilnostima i Mišljenje unutarnjih revizora o sustavu financijskog upravljanja i kontrola, ako je unutarnja revizija ustrojena i to sve sastavljeno za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2013.

Sve navedeno nije trebalo dostaviti Ministarstvu zdravlja, već se trebalo uložiti u Predmet o fiskalnoj odgovornosti i predati sanacijskom upravitelju.

Sanacijski upravitelj treba sastaviti Izjavu o fiskalnoj odgovornosti za razdoblje od dana preuzimanja dužnosti do 31. prosinca 2014. i zajedno s Izjavom prethodnog čelnika i svim prilogima predati Ministarstvu zdravlja do 28. veljače 2015. Istodobno treba preslik navedene dokumentacije predati JLP(R)S-u koji je osnivač ustanove u zdravstvu u sanaciji.

U slučaju kad je dosadašnji čelnik odlukom o sanaciji imenovan sanacijskim upraviteljem nije potrebno davati Izjavu o fiskalnoj odgovornosti u tijeku godine.